

วิทยานิพนธ์

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
The Study Name of Village in Kong Krailat District,
Sukhothai Province

นางสาวปรัศนี ชำรงโสทธิสกุล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2550

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

สาขา

ภาษาไทย

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย

The Study Name of Village in Kong Krailat District, Sukhothai Province

นามผู้วิจัย นางสาวปรัศนี ชำรงโสตติสกุล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทุล, ค.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย

The Study Name of Village in Kong Krailat District, Sukhothai Province

โดย

นางสาวปรีศนี ชำรงโสทธิสกุล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

พ.ศ. 2550

ปรัศนี ชำรงโสตติสกุล 2550: การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจินตกุล, ก.ม. 282 หน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย 3) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้เรียกมาแต่เดิมและชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นข้อมูลที่ได้จากที่ว่าการอำเภอองไกรลาศ ดำรง ณ ธันวาคม 2548 โดยแบ่งเป็น 11 ตำบล 109 หมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเกณฑ์จำแนกประเภทความหมายของชื่อหมู่บ้าน, เกณฑ์วิเคราะห์, เกณฑ์วิเคราะห์ประเภทที่มาของคำ, เกณฑ์จำแนกแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน, เกณฑ์วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและความหมาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านชื่อหมู่บ้านความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านจำแนกได้ 11 ประเภท ได้แก่ ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ ชื่อหมู่บ้านที่เป็นสิริมงคล ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้ ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อของบุคคล ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน 2) ลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านพบว่าเป็นหน่วยคำเดี่ยว 11 หมู่บ้าน เป็นคำประสม 98 หมู่บ้าน เป็นคำประสม (นาม + นาม) มากที่สุด ลำดับรองลงมาเป็นคำประสมที่มีคำขยายมากกว่า 1 ส่วน และคำประสม (นาม + บุพบท) คำประสม (นาม + วิเศษณ์) คำประสม (นาม + กริยา) และคำประสมชนิดคำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนามและคำขยายก็ไม่จำกัด ประเภทที่มาของคำ พบว่าเป็นชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยมากที่สุด ลำดับรองลงมาเป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศและพบน้อยที่สุดเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ ส่วนแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน จำแนกได้ 11 ประเภท ได้แก่ การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ การตั้งชื่อหมู่บ้านตามทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้ การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคล การตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน และการตั้งชื่อหมู่บ้านตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 3) จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบชื่อหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงมากที่สุด ลำดับรองลงมาเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคำ และพบการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายน้อยที่สุด

Prasanee Thamrongsottisakul. 2007: The Study Name of Village in Kong Krailat District, Sukhothai Province. Master of Arts (Thai), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language.
Thesis Advisor: Associate Professor Siriwan Nantajantul , M.Ed. 282 pages.

The purpose to study history and line of The study Name of Village in Kong Krailat District, Sukhothai Province. To study words appearing and line of thought in The village's name of Kong Krailat District, Sukhothai Province. To study changing words and meaning of the village's name of Kong Krailat District, Sukhothai Province from the village's name those called since the past the village's name those the ministry of the Interior called.

The population the Study Name of Village in Kong Krailat District, Sukhothai Province. It was the data from Kong Krailat District, Sukhothai Province. It was the data from Kong Krailat District office that to take a census on December, 2005. By dividing to 11 sub-districts in 109 villages. The research material were criterias of word's structure, criterias of word's history, criterias of classify line of the thought to call the village's Name and categorica criterias of sound's changing and the meaning.

The research report 1. Form the studying the history and meaning of village's name classify to 11 kind are, The village's name that the meaning related to the domicile (geography). The village's name that the meaning related with the river, stream, lagoon, canal and swamp the village's name that the meaning related with the direction, called by the former location these they moved, historical, the occupation, the chronicle. The style of word of village's name that appear only simple word in 11 villages, compound word in 98 villages and the most of compound word (noun+noun) and the second level was the compound word that extend over 1 from and compound word (noun+preposition), compound word (noun+adverb), compound word (noun+verb) and to compound the main word that not a noun word and word extend unlimited, name form Thai language the most. The second is this language that from Thai with foreign language. And the least was the word form foreign language. The line of thought to call the village's name by the domicile (geography), by the direction and the location, by the tree's name, the temple's name, the faithful, the occupation of the person in the community and the evidence from historical. From the studying sound's changing and the meaning of village's name in Kong Krailat District, Sukhothai appear that unchanged and changed the most change in the sound way The second that have changed by word way and appear that changed the least.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของ รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ศาสตราจารย์จันทน์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย และรองศาสตราจารย์ชลอ รอดลอย ประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสารบทความต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่คำมูล ชำรงโสคติสกุล และคุณครูวิเชียร ชำรงโสคติสกุล พี่ชายที่แสนดี ที่คอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณ คุณนันทกิตติ์ แก้วสุกเรื่อง ผู้คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ ช่วยแก้ไข ฝ่าฟันอุปสรรคในทุกๆ ด้าน ทุกเวลา เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สมบูรณ์ ขอขอบคุณกำลังใจและมิตรภาพอันดีงามของพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ภาษาไทย (ภาคพิเศษ) รุ่นที่ 2 และพี่ๆ ภาษาไทย (ภาคพิเศษ) รุ่นที่ 1 รวมทั้งบุคลากรบัณฑิตวิทยาลัยทุกคน อันเป็นกำลังสำคัญ และให้ความช่วยเหลือด้วยมิตรภาพอันดีงามตลอดมา

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปรีศณี ชำรงโสคติสกุล

เมษายน 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้าน	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอำเภอองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสร้างคำและแนวคิด ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	69
ผลการวิจัย	69
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	158
สรุปผลการวิจัย	158
อภิปรายผลการวิจัย	173
ข้อเสนอแนะ	174
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	175
ภาคผนวก	184
ภาคผนวก ข แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอองไกรลาศ	185
ภาคผนวก ข แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอองไกรลาศ	187
ภาคผนวก ค ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอองไกรลาศ	188
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน	192
ภาคผนวก จ การวิเคราะห์โครงสร้างของคำที่ใช้ในการสร้างหมู่บ้าน ในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	194
ภาคผนวก ฉ การวิเคราะห์ที่มาของคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	207
ภาคผนวก ช การวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	219
ภาคผนวก ซ การวิเคราะห์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	230
ภาคผนวก ฌ รายละเอียดคพบอกข้อมูล	278
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	282

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	60
2	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	70
3	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน	82
4	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้	83
5	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด	86
6	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อบุคคล	89
7	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง	90
8	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง	98
9	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์	101
10	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ	102
11	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเป็นสิริมงคล	102
12	ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา	103
13	การจำแนกประเภทความหมายของชื่อหมู่บ้าน	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	โครงสร้างคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	114
15	ประเภทที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	120
16	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	127
17	ชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเสียง คำ และความหมาย	129
18	การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ในลักษณะการย้ายเสียงของชื่อหมู่บ้าน	137
19	การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ในลักษณะการตัดเสียงเดิมเสียงของชื่อหมู่บ้าน	141
20	การเปลี่ยนแปลงด้านคำ ในลักษณะการตัดคำของชื่อหมู่บ้าน	144
21	การเปลี่ยนแปลงด้านคำ ในลักษณะการเปลี่ยนคำ	145
22	การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ในลักษณะการตัดเสียงเดิมเสียง	146
23	การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	150
ตารางผนวกที่		
1	การวิเคราะห์โครงสร้างคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	195

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
2	การวิเคราะห์ที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	208
3	การวิเคราะห์แนวคิดที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	220
4	การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	231
5	รายละเอียดผู้บอกข้อมูล	279

สารบัญภาพ

ภาพผนวกที่		หน้า
1	แผนที่แสดงอาณาเขตจังหวัดสุโขทัย	185
2	แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอกงไกรลาศ	187

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนับเป็นการศึกษาแนวใหม่และมีความสำคัญ สำหรับการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ชาติไทย เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์และราชวงศ์ต่างๆ หรือสถานที่ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยทั่วไปจึงไม่มีการศึกษามากนัก ทำให้ในแต่ละท้องถิ่นขาดข้อมูลสารนิเทศประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

การให้ความสำคัญกับคนในท้องถิ่นและเรื่องราวของท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ เป็นการยอมรับความหลากหลายของท้องถิ่นต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นราชอาณาจักรไทย เป็นเครื่องมือในการสร้างสำนึกให้คนในท้องถิ่นรักถิ่นฐานของตน ทำให้เยาวชนยุคปัจจุบันได้เรียนรู้และเห็นความสำคัญของชาติพันธุ์และความเป็นมาของตน เป็นการค้นหาพลังของท้องถิ่นที่มีมาแต่เดิม ทั้งความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรทางความคิดของผู้คนที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต และให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548)

“ชื่อหมู่บ้าน” เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สะท้อนภูมิปัญญาทางภาษา สะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาที่แตกต่างกันแต่ละท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมระหว่างภาษากับสภาพแวดล้อม ทำให้ทราบลักษณะการตั้งถิ่นฐานตลอดจนแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นนั้น เพราะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ส่วนใหญ่กำหนดขึ้นโดยคนในท้องถิ่น ดังที่ นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

ไพฑูรย์ ปิยะปรกรณ์ (2532: 177 - 182) ได้กล่าวถึงการตั้งชื่อหมู่บ้านไว้ว่า

...ชื่อหมู่บ้านจัดเป็นชื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏบนพื้นที่โดยทั่วไปนั้น เป็นการกำหนดให้เห็นถึงความแตกต่าง เบื้องต้นทางพื้นที่อย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อที่สามารถเรียกได้จำเพาะเจาะจง และบ่งบอกได้ว่าเป็นสถานที่ใด การตั้งชื่อเรียกสถานที่ในแต่ละท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ จะกำหนดขึ้นตามความรู้สึกนึกคิดของตน โดยมีความหมายหรือประวัติความเป็นมาของชื่อนั้น ๆ อาจจะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น...

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (2541: 11 – 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชื่อหมู่บ้านไว้ว่า

...“ชื่อหมู่บ้าน” เป็นสารนิเทศประวัติท้องถิ่นที่มีคุณค่า เป็นหลักฐานที่เล่าและยืนยันประวัติความเป็นมา และยังเป็นเครื่องมือง่าย ๆ ที่ช่วยจดจารึกและสืบทอดความเป็นมาของท้องถิ่นต่าง ๆ ไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการศึกษาเบื้องหลังชื่อเหล่านี้จะทำให้ทราบถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตของผู้คนในสมัยก่อน ได้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการเลือกถิ่นฐาน และการตั้งชื่อหมู่บ้านของตน ...

ป๋วย อึ้งภากรณ์ (2514: 10 – 20) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประวัติท้องถิ่นไว้ว่า

...ประวัติท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งซึ่งแต่ละท้องถิ่นต่างก็มีประวัติความเป็นมาของตนเอง การศึกษาให้เข้าใจประวัติท้องถิ่นจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะบังเกิดความรัก ความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ และยังมีคุณค่าในทางวิชาการหลายด้าน เช่น ด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา จิตวิทยา ศาสนา และภาษา...

จางง์ ทงประเสริฐ (2546: 168) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาชื่อหมู่บ้านไว้ว่า “ชื่อบ้านชื่อเมืองทั้งในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ล้วนน่าสนใจศึกษา เพราะทำให้เราทราบความหมาย ความเป็นมาของสถานที่ หรือภูมิประเทศเหล่านั้น ในหลายๆ แง่มุม”

จากความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ปรากฏ จึงมีผู้วิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อหมู่บ้านและสถานที่ไว้อย่างแพร่หลาย เช่น จินตนา ยอดยิ่ง (2519) ได้ศึกษาเรื่อง “ประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” หวน พิณรุฬันธ์ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านตำบล ของจังหวัดอุดรดิตถ์” ไพฑูรย์ พงสะบุตร (2531) ได้ศึกษาเรื่อง “คำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่น” วิบัตินิตา ช่วยชูวงศ์ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมภาษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดมหาสารคาม” มยุรี สีชมพู่ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์การตั้งชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร” อุดมลักษณ์ จิตรักษ์เกียรติ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “ตำนานชื่อสถานที่ในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” กนกวรรณ อารีพัฒนไพบูลย์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอบำบ่อ จังหวัดหนองคาย” และวนิดา ตรีสินธุรส (2534) ได้ศึกษา “ชื่อบ้านนามเมืองในเขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เป็นต้น

ปัจจุบัน เมื่ออิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานและภาษาอื่นๆ แพร่ขยายเข้ามา ประกอบกับความเจริญทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสารมวลชน การศึกษา ตลอดจนสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ผู้คนในท้องถิ่นอพยพย้ายถิ่นฐาน เพื่อประกอบอาชีพ เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทางภาษา การใช้ภาษาของคนในท้องถิ่นจึงเปลี่ยนแปลงไป ทั้งโดยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทำให้ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อสถานที่ ที่เป็นภาษาดั้งเดิม เป็นชื่อเฉพาะในภาษานั้น ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่น เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเสียง คำ และความหมาย อาจเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เหลือเค้าความเดิม ดังที่

พระยาอนุমানราชชน (2515: 13) ได้กล่าวว่า

...คำพูดในภาษาต้องมีเสียงและความหมายที่แน่นอน หมายความว่าใช้กันอยู่ในถิ่นหนึ่งและในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เพราะถ้าผิคนสถานที่หรือระยะเวลา หรือยุคสมัย เสียงหรือความหมายก็จะเพี้ยนหรือกลายได้ เช่น เหมราช เป็น เขมราช ขามแก่น เป็น ขอนแก่น สากลนคร เป็น สกลนคร เป็นต้น...

อำเภอองไกรลาศจังหวัดสุโขทัยเป็นอำเภอหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทย ดังที่ พินัย อนันตพงศ์และคณะ (2542: 6 - 9) ได้กล่าวไว้ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความเป็นมาของอำเภอสำคัญในประวัติศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

“เมืองงคราม” เป็นชื่อเดิมของ “อำเภอองไกรลาศ” เมื่อครั้งอยู่ในการปกครองของเมืองสุโขทัย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีความสำคัญในฐานะเป็นฐานกำลังสนับสนุนกองทัพไทยในการรบมาแต่อดีต จากอดีตถึงปัจจุบันข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของอำเภอองไกรลาศไม่ค่อยปรากฏนัก เนื่องจากไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การเรียนรู้และสืบทอดประวัติศาสตร์ทำโดยการบอกเล่าสืบต่อกันมา

ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับ “เมืองงคราม” ปรากฏเป็นหลักฐานเพียงครั้งเดียว ในสมัยกรุงธนบุรีในปี พ.ศ. 2318 ตอนเกิดสงครามกับพม่า แม่ทัพคนสำคัญของพม่าชื่อ อะแซหวุ่นกี้ ยกทัพเข้ามาทางด่านแม่ละเมา เข้ายึดเมืองตาก แล้วเดินทัพผ่านบ้านด่านลานหอย เข้ายึดเมืองสุโขทัยได้โดยง่าย เนื่องจากเจ้าเมืองสุโขทัยร่วมกับเจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ กุมกองทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ยังไม่กลับ กองทัพพม่าได้ตั้งกองทัพอยู่ที่บ้านกงธานี (ที่ตั้งเมืองสุโขทัยในปัจจุบัน) เมื่อเจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ได้ทราบข่าวศึก จึงยกทัพกลับจากเชียงใหม่ พอถึงเมืองพิษณุโลก ก็รวบรวมกองทัพหัวเมืองยกเข้าตีพม่า กองทัพเจ้าพระยาสุรสีห์อันมีพระยาสุโขทัยพระยาอัครวงษ์ เจ้าเมืองสวรรคโลกและพระยาพิชัย ได้เข้าตีกองทัพของพม่า ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านกงธานี ส่วนเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกตามไปตั้งอยู่ที่บ้านไกรป่าแฝก (บ้านไกร คือ ตำบลไกรนอกและบ้านป่าแฝก คือ ตำบลป่าแฝก อำเภอองไกรลาศ) พม่ายกพลเข้าปะทะกองทัพพระยาสุโขทัยแตกถอยกลับไป แล้วยกทัพไปตีค่ายเจ้าพระยาสุรสีห์ สู้รบกันอยู่ 3 วัน เจ้าพระยาสุรสีห์เห็นกำลังของพม่ามาก เกรงจะถูกล้อมจึงถอยกลับไปยังเมืองพิษณุโลก ประวัติศาสตร์ของ “เมืองงคราม” ปรากฏเป็นหลักฐานเพียงครั้งเดียวในสมัยกรุงธนบุรี ดังที่กล่าวมา

จากบันทึกประวัติศาสตร์ จะเห็นว่าหลักฐานที่แสดงความสำคัญความเป็นมาแต่อดีต ของอำเภอองไกรลาศนั้นปรากฏน้อยมาก เนื่องจากขาดการบันทึกประวัติศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษรเผยแพร่ สืบทอดประวัติศาสตร์ทำโดยการบอกเล่าสืบต่อกันมา หลักฐานที่ปรากฏที่สามารถศึกษาค้นคว้าได้ มักจะอยู่ในหอสมุดแห่งชาติหรือในพงศาวดาร ซึ่งจะให้นักชนในท้องถิ่นได้รู้จักอดีตความเป็นมาของตนเองได้ยาก ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ตลอดจนการศึกษาและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้า

ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้สภาพของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเติบโตของชุมชนทางการปกครองทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทแทนที่ชุมชนบ้านและเมืองที่เคยเป็นพื้นฐานของสังคมท้องถิ่น บางท้องถิ่นมองหาความเป็นมาในอดีตของตนแทบไม่เจอ เนื่องจากขาดการรวบรวมและบันทึก จึงเป็นผลให้ขาดแคลนสารนิเทศอ้างอิงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้คนในสังคมท้องถิ่นไม่รู้ความเป็นมาของตน เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในสิ่งดังกล่าว ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องศึกษา บันทึก และเผยแพร่ให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาและรวบรวมประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ เนื่องจากอำเภอองไกรลาศเป็นเมืองเก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาแต่อดีต แต่เดิมเรียกว่า “เมืองงคราม” แต่หลักฐานทางประวัติศาสตร์และการบันทึกประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังมีน้อย จึงจำเป็นที่จะศึกษาประวัติความเป็นมา ศึกษาความหมาย ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเสียงคำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน เพื่อทราบและบันทึกประวัติการตั้งถิ่นฐาน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ลักษณะความเป็นอยู่ ตลอดจนคตินิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อศึกษา อนุรักษ์และเผยแพร่ประวัติความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาทางภาษา ให้เป็นมรดกของชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์คำในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาตามประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอ
กงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้เรียกมาแต่เดิมและชื่อหมู่บ้านที่กระทรวง
มหาดไทยใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัด
สุโขทัย
2. ทำให้ทราบลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ
จังหวัดสุโขทัย
3. ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน
ในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
4. ใช้เป็นแหล่งข้อมูลสารนิเทศประวัติท้องถิ่นและเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ประวัติท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของ
การวิจัยเป็นขอบเขตด้านพื้นที่และขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยได้ข้อมูลจาก
ที่ว่ากรมอำเภอกงไกรลาศ ณ ธันวาคม 2548 ซึ่งมีทั้งหมด 109 หมู่บ้าน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษาความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล
- 2.2 ศึกษาความหมายของชื่อหมู่บ้าน จากความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน
- 2.3 ศึกษาลักษณะการสร้างคำในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
 - 2.3.1 โครงสร้างของคำ
 - 2.3.2 ประเภทที่มาของคำ
- 2.4 ศึกษาแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน แล้ววิเคราะห์และจำแนกประเภทความหมายของชื่อหมู่บ้าน
- 2.5 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านจากชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้เรียกมาแต่เดิมและชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะใช้ชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิมเป็นตัวตั้ง แล้วนำชื่อหมู่บ้านจากกระทรวงมหาดไทยใช้มาเปรียบเทียบเพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน
2. ถ้าชื่อหมู่บ้านใดซ้ำกัน ผู้วิจัยจะศึกษาบันทึกไว้ทั้งหมด เพื่อนำไปประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. งานวิจัยนี้ถือคำว่า บ้าน เป็นนามทั่วไป ของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เฉพาะชื่อเฉพาะของแต่ละหมู่บ้าน เช่น บ้านกกแรต จะวิเคราะห์เฉพาะคำว่า กกแรต บ้านโหลงต้นง้าว จะวิเคราะห์เฉพาะคำว่า โหลงต้นง้าว เป็นต้น
4. ถ้าผู้บอกข้อมูลให้ข้อมูลประวัติของชื่อบ้านนั้น มากกว่า 1 ความหมาย ผู้วิจัยจะบันทึกไว้ทั้งหมด เพื่อนำไปประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. คุณสมบัติผู้บอกข้อมูล ผู้วิจัยเลือกตัวแทนผู้บอกข้อมูล หมู่บ้านละ 1–3 คน โดยเลือกจากผู้รู้หรือผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่ ชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งเกิดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน และมีอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล

นิยามศัพท์

ชื่อหมู่บ้าน หมายถึง ชื่อของท้องถิ่น อันประกอบไปด้วยบ้านหลาย ๆ บ้าน เป็นชุมชนย่อย ๆ ของตำบล เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกมาแต่ดั้งเดิม และเป็นชื่อที่ราชการกำหนดใช้

ผู้บอกข้อมูล หมายถึง ผู้เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน หมายถึง แนวนิยมในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

ลักษณะการสร้างคำ หมายถึง การสร้างคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยนามเดี่ยวและ คำประสม รวมทั้งประเภทที่มาของคำ ที่เป็นคำไทยแท้และเป็นคำภาษาต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมาย หมายถึง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ในปัจจุบัน ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้เรียกมาแต่เดิม ทั้งทางด้านเสียง คำ และความหมาย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้าน
 - 1.1 ความหมายของหมู่บ้าน
 - 1.2 ความสำคัญของชื่อหมู่บ้าน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
 - 2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอองไกรลาศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
 - 3.1 ลักษณะการสร้างคำ
 - 3.1.1 ลักษณะการสร้างคำในภาษาไทย
 - 3.1.2 โครงสร้างของคำประสม
 - 3.1.2.1 ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย
 - 3.2 แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน
 - 4.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง
 - 4.2 การเปลี่ยนแปลงคำ
 - 4.3 การเปลี่ยนแปลงความหมาย
 - 4.4 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้าน

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของชื่อหมู่บ้าน

ความหมายของหมู่บ้าน

วิชัย เทียนน้อย (2520: 431) ได้กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านไว้ว่า

... คำว่า “ที่อยู่อาศัย” (housing) หมายถึง สิ่งก่อสร้างทุกชนิดที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ได้แก่ ที่พักอาศัย (shelter) แหล่งที่อยู่อาศัย (residence) ยุงข้าว โรงรถ โรงเรียน วัด คลังเก็บสินค้า โรงเก็บพัสตุ ดึกสูง ๆ และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ อีกมากมายหลายชนิด สำหรับคำว่า “บ้าน” (house) ตามปกติหมายถึง ที่อยู่อาศัยของคนทั่วไปที่ใช้พักผ่อนหลับนอน...

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (2538:13) ได้ให้ความหมายของบ้านไว้ว่า

... บ้าน มีความหมายสองอย่าง อย่างแรกหมายถึงที่อยู่อาศัย เป็นบ้านเรือน บ้านช่อง ฯลฯ อย่างหลังหมายถึงชุมชน “หมู่บ้าน” ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องอยู่รวมกัน เช่น บ้านระจัน (หรือที่รู้จักกันในชื่อ “หมู่บ้านบางระจัน” ที่จังหวัดสิงห์บุรี) บ้านมหาโลก (ในประวัติศาสตร์ตอนขุนวรวงศาธิราชกับเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์) เป็นต้น ชื่อหมู่บ้านอาจขึ้นต้นแตกต่างกันไปตามประเพณีของท้องถิ่น เช่น บ้าน บาง หนอง คอน โคน ควน กุด ฯลฯ ...

ราชบัณฑิตยสถาน (2540: 302) ได้ให้ความหมายของบ้านไว้ว่า “น. ที่อยู่ สิ่งปลูกสร้าง สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย, บริเวณที่เรือนตั้งอยู่, หมู่บ้านถิ่นที่มนุษย์อยู่” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 302)

จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า บ้านหรือหมู่บ้าน หมายถึง สถานที่บนผิวโลกที่มนุษย์หลายครัวเรือนเข้าตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยเป็นการถาวร และมีความสัมพันธ์กันทั้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ รวมทั้งเป็นชื่อของท้องถิ่น อันประกอบไปด้วยบ้านหลาย ๆ บ้าน เป็นชุมชนย่อย ๆ ของตำบล เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกมาแต่ดั้งเดิม และเป็นชื่อที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดใช้

ความสำคัญของชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อสถานที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภาษา มีความสำคัญต่อท้องถิ่นในฐานะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมระหว่างภาษากับสภาพแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

สุวิไล เปรมปริรัตน์และสุขุมาวดี ขำหิรัญ (2527: หน้าคำนำ) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อหมู่บ้านไว้ว่า

... ชื่อมักจะเป็นสิ่งแรกที่สะดุดความสนใจ ทั้งนี้เพราะเรามักจะมีความคิดว่าชื่อจะต้องมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น การศึกษาชื่อหมู่บ้าน เช่น ชื่อของหมู่บ้านในเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่งจึงน่าสนใจ และน่าจะได้เห็นลักษณะสำคัญๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ ที่สะท้อนออกมาจากการใช้ชื่อ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อ หรือวัฒนธรรมบางประการของท้องที่ ทำให้มองเห็นภาพรวมของท้องถิ่นนั้นได้ ...

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ (2532: 177 - 182) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อหมู่บ้านไว้ว่า

... ชื่อหมู่บ้านจัดเป็นชื่อเรียกสถานที่ต่างๆ ที่ปรากฏบนพื้นที่โดยทั่วไปนั้นเป็นการกำหนดให้เห็นถึงความแตกต่าง เบื้องต้นทางพื้นที่อย่างหนึ่งของมนุษย์เพื่อที่สามารถเรียกได้จำเพาะเจาะจง และบ่งบอกได้ว่าเป็นสถานที่ใด การตั้งชื่อเรียกสถานที่ในแต่ละท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะกำหนดขึ้นตามความรู้สึกนึกคิดของตน โดยมีความหมายหรือประวัติความเป็นมาของชื่อนั้นๆ สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ...

นฤมล เก้าเอี้ยน (2536: 2) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อหมู่บ้าน สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏในแต่ละท้องถิ่น นับเป็นการใช้ภาษาอีกแง่มุมหนึ่งที่มีนัยสำคัญทางวัฒนธรรม ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางภาษาอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

นิธิ เอียวศรีวงศ์และอาคม พัทธยะ (ม.ป.ป: อ้างใน นฤมล, 2536: 2) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อหมู่บ้าน สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์เพื่อจำได้เท่านั้น แต่คำที่ใช้เรียกชื่อและเรื่องราวความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเหมือนเครื่องบันทึกเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น เป็นข้อมูลที่สะท้อนภูมิปัญญา แนวความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตที่กลุ่มชนสืบทอดกันมา ทำให้มองเห็นการสร้างเอกภาพสังคม และวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ของกลุ่มชนและปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่สืบเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน

จากทรรศนะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การศึกษาความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านมีความสำคัญต่อท้องถิ่น ทำให้ทราบลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นเครื่องมือบันทึกบอกเล่า อนุรักษ์และเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ความหมายของชื่ออำเภอองไกรลาศ

ความหมายของคำว่า “องไกรลาศ” “อง” หมายถึง จักร “ไกรลาศ” หมายถึง สีชาวดังนั้น อำเภอองไกรลาศ จึงหมายถึง จักรที่มีสีชาว (กระทรวงมหาดไทย, 2542: 8)

คำว่า “อง” เข้าใจว่าสมัยโบราณต้องการสื่อคำแปลถึงคำว่า บุง ในภาษาถิ่นสุโขทัย (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย, 2542: 60)

ในปัจจุบัน “องไกรลาศ” มีความหมายตามคำบอกเล่าและตามความเข้าใจโดยทั่วไปว่า “อง” เป็นภาษาถิ่นสุโขทัย หมายถึง ตรง “ไกรลาศ” หมายถึง เขาไกรลาศ ซึ่งหมายถึง เขาหลวงของจังหวัดสุโขทัย ดังนั้น “องไกรลาศ” จึงหมายถึง พื้นที่ ที่อยู่ตรงกับเขาหลวง (นันทกิตติ์ แก้วสุกเรื่อง, 2549)

อาณาเขต

พื้นที่ในอำเภอกงไกรลาศเป็นที่ลุ่มต่ำมีแม่น้ำยมไหลผ่านกลาง จากทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออก มีพื้นที่ถือครอง จำนวน 502.38 ตารางกิโลเมตร (313,987.50) มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัยและอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยและอำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย (สำนักงานการเกษตรจังหวัดสุโขทัย, 2548)

การปกครอง

การปกครองของอำเภอกงไกรลาศ ได้แบ่งการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็น 11 ตำบล 109 หมู่บ้าน (ที่ว่าการอำเภอกงไกรลาศ, 2548) แบ่งเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล 10 แห่ง และแบ่งการบริหารงานส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบล มี 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลกงไกรลาศ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย, 2549)

การตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานของประชากร ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพดั้งเดิม สร้างบ้านเรือนเป็นตามริมฝั่งแม่น้ำยม มีอาชีพการประมงในลำน้ำยม และประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากอำเภอกงไกรลาศมีทำเลดี เป็นที่ราบลุ่ม ต่อมาจึงมีคนเชื้อสายจีนและลาวโฉบเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วย ชุมชนเดิมจะอาศัยอยู่บริเวณบ้านทางตลาด และตำบลป่าแฝก ส่วนบริเวณบ้านน้ำเรื่อ ตำบล

ทำจนวน บ้านเนินหัวและตำบลกง ส่วนใหญ่จะเป็นพวกลาวโซ่งที่อพยพมาจากจังหวัดลพบุรี โดยทางเรือ ประมาณ 40 ปี ที่ผ่านมาและตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สุโขทัย, 2549)

ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

อำเภอกงไกรลาศอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีอาณาเขตติดต่อกับภาคกลาง สภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่ มีลักษณะผสมผสานระหว่างภาคเหนือและภาคกลาง แต่ก่อนมาทางภาคกลางมากกว่า วัฒนธรรมประเพณีเป็นไปตามคติทางพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม สิ่งที่ชาวอำเภอกงไกรลาศและชาวจังหวัดสุโขทัยเคารพนับถือ คือ พระแม่ย่า เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นผู้คุ้มครองเมืองสุโขทัย ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี จะมีพิธีสักการะพระแม่ย่าเรียกว่า งานพระแม่ย่า ซึ่งจะจัดพร้อมกับการกาชาดจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีมหรสพ ลิเก ลำตัด การแสดงสินค้า ฯลฯ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย, 2549)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

ลักษณะการสร้างคำ

ลักษณะการสร้างคำในภาษาไทย

ลักษณะคำที่ใช้ในภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียว และไม่มีเสียงควบกล้ำ ซึ่งเป็นคำที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม เมื่อเวลาผ่านไปมีความจำเป็นต้องใช้คำมากขึ้น คำพยางค์เดียวในภาษาไทยไม่เพียงพอต่อการสื่อสารกัน จึงจำเป็นต้องหาคำมาใช้โดยวิธีการต่างๆ ดังนี้

1. ยืมมาจากภาษาอื่น โดยมีวิธีการเขียนและการอ่านให้เข้ากับภาษาไทย ส่วนใหญ่เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต
2. สร้างขึ้นใหม่ โดยนำเอาคำโดดที่มีอยู่แล้วมาประกอบกัน กลายเป็นคำชนิดที่เรียกว่า คำซ้อน คำซ้ำ คำประสม แต่ละชนิดประกอบด้วยคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป

3. เกิดขึ้นใหม่ เป็นผลจากการสร้างคำประสม ทำให้เกิดรูปคำใหม่ขึ้นและไม่ใช่คำพยางค์เดียวอีกต่อไป (ประสิทธิ์ สมชู, 2516: 107)

บรรจบ พันธเมธา (2517: 13 – 14) ได้กล่าวถึงลักษณะและการสร้างคำในภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับ นิตยา กาญจนะวรรณและคณะ (2546: 67–87) สรุปได้ว่า การสร้างคำโดยการนำคำโดดมาประกอบกันเป็นคำมากพยางค์ เป็นวิธีการที่ทำให้มีคำใช้ในภาษาไทยได้มาก และการสร้างคำขึ้นใหม่มีอยู่ 3 แบบ ได้แก่ การนำคำมาซ้อนกัน เรียกว่า คำซ้อน การนำคำมาซ้ำกัน เรียกว่า คำซ้ำ และการนำคำมาประสมกัน เรียกว่า คำประสม

ปรีชา ทิฉินพงศ์ (2522: 79) กล่าวถึงการสร้างคำในภาษาไทยไว้ว่า “การสร้างคำในภาษาไทยมีหลายวิธี ทั้งที่เป็นของเราเองแท้ ๆ และ วิธีที่เรานำมาจากภาษาอื่น วิธีที่เป็นของเราเองแท้ ๆ ได้แก่ การประสมคำ ซึ่งแบ่งเป็นการประสมคำ และการประสมคำ การซ้ำคำ และการซ้อนคำ ส่วนวิธีที่นำมาจากภาษาอื่น เช่น การสมาส สนธิ การเติมอุปสรรค การลงปัจจัย และการลงอาคม เป็นต้น”

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ลักษณะคำไทยแท้ในภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียวหรือหน่วยคำเดี่ยว มีการสร้างคำขึ้นใหม่ เนื่องจากคำไทยที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการสื่อสาร การสร้างคำในภาษาไทย แบบไทยเท่านั้น ได้แก่ การประสมคำ การซ้ำคำ การประสมคำ และการสร้างคำในสมัยปัจจุบัน เกิดคำเรียกคำที่สร้างขึ้นใหม่เพิ่มมากขึ้น เช่น คำประสม คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส และคำสนธิ ซึ่งคำเหล่านี้มีลักษณะการสร้างและมาจากชนิดของคำประสมทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงนำหน่วยคำเดี่ยวและคำประสมมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาลักษณะการสร้างคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะโครงสร้างของคำประสม

ประสิทธิ์ สมชู (2516: 118 - 119) ได้กล่าวถึงโครงสร้างคำประสม ตามแนวคิดของแมรี ฮาส สรุปได้ว่า คำในภาษาไทยอาจเป็นหน่วยคำเดี่ยวหรือเป็นคำหลายหน่วยคำมารวมกัน คำที่เกิดจากการรวมของหลายหน่วยคำ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำประสมและคำประ

คำประสม เป็นคำที่เกิดจากหน่วยคำอิสระประสมกับหน่วยคำอิสระด้วยกัน เช่น คำว่า ลูกน้ำ สวนคร้ว โต๊ะเรียน เป็นต้น

1. คำประสมที่ถือเอาคำกริยาเป็นหลัก มี 3 แบบ คือ

1.1 กริยา + นาม เช่น เข้าใจ เป็นต้น

1.2 นาม + กริยา เช่น ใจดี ปากจัด เป็นต้น

1.3 กริยา + กริยา เช่น หุงต้ม สวยงาม ขนส่ง เป็นต้น

2. คำประสมที่มีคำนามประสมอยู่ด้วยและถือเอาคำนามเป็นแกน มี 3 แบบ คือ

2.1 นาม + กริยา เช่น ของกิน น้ำแข็ง เป็นต้น

2.2 นาม + นาม เช่น รถไฟ ไฟฟ้า ขนตา เครื่องมือ เครื่องเรือน เป็นต้น

2.3 นาม + นาม เป็นคำประสมที่ใช้คำนามที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาประสมกัน

คำประสม เป็นคำที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ ประสมกับหน่วยคำอิสระหรือประสมกับหน่วยคำไม่อิสระด้วยกัน แบ่งเป็น 2 พวก ได้แก่ คำประสมแท้และคำประสมเทียม

1. คำประสมแท้ เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ + หน่วยไม่อิสระด้วยกัน เช่น คำว่า ชดช้อย ร่าเริง เป็นต้น

2. คำประสมเทียม เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ + หน่วยคำอิสระ เช่น คำว่า นักเรียน (นักเป็นหน่วยคำไม่อิสระ + เรียน เป็นหน่วยคำอิสระ) นกสว่าง นกพูด จอมเขี้ยว จอมมูี้ การบ้าน ความเจริญ ฯลฯ

ปรีชา ทิชนพงษ์ (2522: 118) กล่าวถึงคำประสมไว้ว่า

... คำประสม (Compound Word) คือ คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปมาประสมกันเป็นคำใหม่ เช่น ไฟฟ้า พัดลม ตู้เย็น ปลาเนื้ออ่อน ฯลฯ คำที่

ยกตัวอย่างมานี้ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระทั้งนั้น กล่าวคือ แต่ละหน่วยสามารถไปปรากฏตามลำพังได้ เช่น ไฟ ฟ้า พัด ลม ตู้ เย็น ...

จินดา เสงสมบุรณ์ (2542: 151) ได้กล่าวถึงคำประสมไว้ว่า “คำประสม คือ คำที่เกิดจากการรวมหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป คำใหม่และมีความหมายใหม่”

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2533: 60 – 62) ได้กล่าวถึงคำประสม สรุปได้ว่า คำที่เกิดจากการเอาคำมูลมาประสมกันเข้าเป็นอีกคำหนึ่งเรียกว่า คำประสม เช่น คำมูล “แม่” กับ “น้ำ” รวมกันเข้าเป็นคำประสม “แม่น้ำ” หมายความว่า ทางน้ำใหญ่ เป็นต้น คำประสมแบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. คำประสมที่เอาคำมูลมีเนื้อความต่าง ๆ มาประสมกันเข้า มีใจความเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น คำมูล “หาง” ส่วนท้ายของสัตว์ กับ “เสือ” สัตว์ชนิดหนึ่ง รวมกันเข้าเป็นคำประสม “หางเสือ” แปลว่าเครื่องถือท้ายเรือ และคำอื่น ๆ เช่น ลูกน้ำ แม่น้ำ พ่อตาแม่ยาย เป็นต้น
2. ประสมที่เอาคำมูลหลายคำ ซึ่งทุก ๆ คำก็มีเนื้อความคงที่ แต่เมื่อเอารวมกันเข้าเป็นคำเดียวกันก็มีเนื้อความผิดจากรูปเดิมไป เช่น ตีชิง ขอสู้ สมสู้ ยินดี ยินร้าย หายใจ ใจหาย ฯลฯ
3. คำประสมที่เอาคำมูลมีรูปหรือเนื้อความซ้ำกันมารวมเป็นคำเดียว คำเหล่านี้บางทีเนื้อความคล้ายกับคำมูลเดิม หรือเพี้ยนออกไปบ้างเล็กน้อย เช่น คำ ๆ แดง ๆ เร็ว ๆ เป็นต้น
4. คำประสมที่ย่อมาจากใจความมาก คำพวกนี้มีลักษณะคล้ายกับที่เรียกว่า “คำสมาส” หรือ “ตัดทิต” ในภาษาบาลี เพราะเป็นคำย่ออย่างเดียวกัน เช่น “ชาวป่า” ย่อมาจาก “คนอยู่ในป่า” ฯลฯ รวมทั้งคำอาการนามที่มีคำว่า “การ” หรือ “ความ” นำหน้าด้วย
5. คำประสมที่มาจากคำสมาสของภาษาบาลี สันสกฤต เช่น ราชกุมาร (ลูกหลวง) เศรษฐี ภริยา (เมียเศรษฐี) ฯลฯ จึงนับเข้าในพวกคำประสมพวกหนึ่งเหมือนกัน

กำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195) กล่าวถึงคำประสมโดยยึดหลักเกณฑ์ของพระยาอุปทิศศิลปสาร และอธิบายเพิ่มเติม สรุปได้ว่า การนำคำมูลตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมารวมกันเป็นคำเดียว

เรียกว่า คำประสม โดยคำมูลที่นำมารวมกันเป็นคำประสมนั้น จะใช้คำภาษาเดียวกันหรือต่างภาษา ประสมกันก็ได้ เช่น ไทย + ไทย, ไทย + สันสกฤต , ไทย + บาลี , ไทย + เขมร, บาลี + เขมร ฯลฯ

คำประสมแบ่งออกเป็น 5 ชนิด ตามวิธีที่เอาคำมูลมาประสมกัน ดังนี้

1. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป เสียง และความหมายต่างกัน แต่เมื่อประสมกันแล้ว ทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับคำเดิมของแต่ละคำ เช่น ลูก (บุตร), น้อง (ผู้ที่เกิดทีหลัง) ลูกน้อง (ผู้ที่ติดสอยห้อยตาม) เป็นต้น
2. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป เสียง ความหมายต่างกัน เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอย่างหนึ่ง แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น ดี (ทำร้าย), ชิง (แย่งเอาไป) ดีชิง (ทำร้ายแล้วแย่งเอาทรัพย์ไป) เป็นต้น
3. คำประสมที่เกิดจากคำมูล ซึ่งมีรูป เสียง และความหมายเหมือนกัน เมื่อประสมกันแล้ว ทำให้เกิดความหมายผิดไปเดิมที่ยังมิได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น สูง ๆ ต่ำ ๆ คำ ๆ ขาว ๆ ยาว ๆ สั้น ๆ แดง ๆ ดำ ๆ เขียว ๆ เหลือง ๆ ฯลฯ
4. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูปและเสียงต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน เมื่อประสมกันแล้ว ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง เช่น คัดเลือก อ่อนวอน ว่ากล่าว พุดจา ฯลฯ
5. คำประสมที่เกิดจากคำมูล ซึ่งมีรูป เสียง และความหมายต่างกัน แต่ตัดพยางค์ หรือ ย่นพยางค์ของคำให้สั้นเข้า คล้ายวิธีสมาสของบาลี แต่ความหมายคงมีเท่ากับคำเดิมที่ยังมิได้ตัด เช่น

จิโรจ มาจาก จรัส + โจรณ์ (รุ่งเรือง)

ชันษา มาจาก ชันม + พรรษา (อายุ)

ฯลฯ

บรรจบ พันธุมธา (2544: 80-88) ได้กล่าวถึงคำประสม สรุปได้ว่า คำประสม คือ คำที่มีคำตั้งแต่ 2 คำ หรือมากกว่านั้นมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่ ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำที่ตามมา เป็นส่วนขยาย ซึ่งมีวิธีการสร้างคำ 3 วิธี ได้แก่

1. นำคำที่มีความหมายสมบูรณ์ 2 คำขึ้นไปประสมกัน ให้คำขึ้นต้นเป็นตั้ง คำอื่นเป็นคำขยาย ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำขยายจะช่วยขยายความเพื่อบอกลักษณะ

2. คำที่ประสมแล้วมีความหมายใหม่ ต้องการให้มีความหมายหรือรายละเอียดของลักษณะอย่างไร ก็กำหนดคำตัวตั้งและคำขยายให้ได้ความตามต้องการ

3. คำตัวตั้งหรือคำขยายเมื่อประสมคำแล้ว อาจเป็นคำที่ทำหน้าที่ได้ทั้ง เป็นคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์

นอกจากนี้ คำประสมที่สร้าง อาจมีลักษณะต่างๆ ตามการใช้ ซึ่งแยกได้เป็น ใช้เป็นคำนาม คำวิเศษณ์ คำกริยาและกริยาวิเศษณ์ ดังนี้

1. คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม

1.1 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นวิเศษณ์ (นาม + วิเศษณ์) เช่น รถเร็ว มดแดง น้ำแข็ง เป็นต้น

1.2 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นกริยา (นาม + กริยา) เช่น ฟ้าไหว โตะกินข้าว ไม้เท้า เป็นต้น

1.3 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นนาม (นาม + นาม) เช่น เรือนต้นไม้ แก้อืดคนตรี คนไข้ แกงไก่ เป็นต้น

1.4 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นบุพบท (นาม + บุพบท) เช่น คนกลาง คนใน เครื่องใน ฝ่ายใน ความใน คนนอก ของนอก เมืองนอก ฝ่ายหน้า เป็นต้น

1.5 คำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนาม และคำขยายก็ไม่จำกัด เช่น เรียงเบอร์ พิมพ์ดีด สามล้อ สามง่าม เป็นต้น

2. คำประสมที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์

คำที่ตั้งอาจเป็นคำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ ก็ได้ เมื่อประสมแล้วคำประสมลักษณะนี้ส่วนมากใช้เป็นคำวิเศษณ์ขยายนาม

2.1 คำที่ตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์หรืออื่นๆ (นาม + วิเศษณ์) เช่น ชั้นต่ำ ลีนัว สิ้นสูง เป็นต้น

2.2 คำที่ตั้งเป็นกริยาและคำขยายเป็นคำนามหรืออื่นๆ (กริยา + นาม) เช่น ก้นเปื้อน วาดเขียน คิคเลข เผาขน กำลึงกิน เป็นต้น

2.3 คำที่ตั้งเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นนามและอื่นๆ (วิเศษณ์ + นาม) เช่น เจียว น้ำทะเล หลายใจ สองหัว

2.4 คำที่ตั้งเป็นบุพบทและคำขยายเป็นนามหรืออื่นๆ (บุพบท + นาม) เช่น กลางบ้าน กลางแปลง ในใจ ข้างถนน นอกครู เป็นต้น

3. คำประสมที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์หรือคำนาม

3.1 คำที่ตั้งเป็นคำนาม คำขยายเป็นคำนาม กริยา หรือวิเศษณ์ มีความหมายในเชิงอุปมา (นาม + นาม กริยาหรือวิเศษณ์) หัวเรือใหญ่ ลีนทะเล ใจดำ ใจแคบ เป็นต้น

3.2 คำที่ตั้งเป็นคำนามอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นอุปมาเปรียบเทียบ คำขยายเป็นคำกริยาหรือคำนาม (นาม + กริยาหรือนาม) ลูกกวาด ลูกขุน มาพิมพ์ แม่ย่านาง เป็นต้น

4. คำประสมที่ใช้เป็นกริยา

คำประสมลักษณะนี้ส่วนมากใช้คำกริยาเป็นตัวตั้งและขยาย ความหมายมักเป็นไปในเชิงอุปมา

4.1 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นกรรม (กริยา + กรรม) เช่น ยิงปืน ตัดเสื้อ ตัดถนน ขุดหลุม เดินจักร เป็นต้น

4.2 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำนาม (กริยา + นาม) ตั้งใจ เป็นใจ ได้หน้า ออกตัว ถือตัว เป็นต้น

4.3 คำตัวตั้งเป็นกริยา คำขยายเป็นบุพบท (กริยา + บุพบท) เช่น เป็นกลาง นอกใจ เป็นต้น

4.4 คำตัวตั้งเป็นคำบุพบท คำขยายเป็นคำนาม (บุพบท + นาม) เช่น นอกใจ นอกคอก เป็นต้น

4.5 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนาม (วิเศษณ์ + นาม) เช่น แข็งใจ หนักหน้า หนักมือ เป็นต้น

4.6 คำตัวตั้งเป็นกริยา คำขยายเป็นก็เป็นกริยา (กริยา + กริยา) เช่น เทียวเดิน หาให้ เป็นต้น

คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นกริยาวิเศษณ์ (กริยา + กริยาวิเศษณ์) เช่น อวดดี ถือดี คุยโต วางโต เป็นต้น

4.8 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำอื่นๆ เป็นคำขยาย (กริยา + คำอื่นๆ) เช่น ชี้อวด ตกลง อยู่โยง เป็นต้น

5. คำประสมที่ใช้เป็นกริยาวิเศษณ์

5.1 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนาม (วิเศษณ์ + นาม) เช่น สามขุม สามหา เป็นต้น

5.2 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนาม (วิเศษณ์ + นาม) เช่น นับก้าว สับเงา เป็นต้น

5.3 คำตัวตั้งเป็นคำนาม คำขยายเป็นคำนาม (นาม + นาม) เช่น คอแข็ง คอตก เป็นต้น

5.4 คำตัวตั้งเป็นบุพบท คำขยายเป็นคำนาม (บุพบท + นาม) เช่น ในตัว ในที ในหน้า ซึ่งหน้า เป็นต้น

5.5 คำตัวตั้งเป็นคำบุพบท คำขยายเป็นคำกริยาวิเศษณ์ (บุพบท + กริยาวิเศษณ์) เช่น ตามมีตามเกิด โดยเร็ว

จันงค์ ทองประเสริฐ (2546: 55-56) ได้กล่าวถึงคำประสม สรุปได้ว่า คำประสม คือ คำที่เกิดจากการเอาคำมูลหรือคำหลักตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไป มาประสมกัน จะเป็นคำภาษาเดียวกัน คือ เป็นคำไทยกับคำไทยก็ได้ หรืออาจเป็นคำไทยกับคำภาษาอื่นๆ เช่น ไทยกับเขมร ไทยกับบาลี ไทยกับสันสกฤต ก็ได้ หรือจะเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศด้วยกัน เช่น บาลีกับบาลี สันสกฤตกับสันสกฤต ก็ได้ หรือบาลีกับสันสกฤต ก็ได้ เช่น

ไทย+ไทย	เช่น	พ่อ+ตา	=	พ่อตา
ไทย+บาลี	เช่น	ฟ้า+กลิ่น	=	ฟ้ากลิ่น
ไทย+สันสกฤต	เช่น	ทุน+ทรัพย์	=	ทุนทรัพย์
ไทย+เขมร	เช่น	วัน+เพ็ญ	=	วันเพ็ญ
บาลี+ไทย	เช่น	ราช+วัง	=	ราชวัง
สันสกฤต+ไทย	เช่น	ศักดิ์+นา	=	ศักดิ์นา
บาลี+บาลี	เช่น	ราช+การ	=	ราชการ
บาลี+สันสกฤต	เช่น	ภูมิ+ศาสตร์	=	ภูมิศาสตร์
สันสกฤต+สันสกฤต	เช่น	เกษตร+กรรม	=	เกษตรกรรม
สันสกฤต+บาลี	เช่น	ฉัตร+ชัย	=	ฉัตรชัย
เขมร+บาลี	เช่น	ผจญ+ภัย	=	ผจญภัย
เขมร+สันสกฤต	เช่น	สนอง+โษษฐ์	=	สนองโษษฐ์

จากการศึกษาโครงสร้างของคำประสม ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างคำประสมของ บรรจบ พันธเมธา (2544: 80-88) เฉพาะคำประสมที่ใช้เป็นคำนาม มาใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากชื่อหมู่บ้านเป็นคำประเภทคำนาม

นอกจากนี้ในการสร้างคำประสมจะเป็นการสร้างคำขึ้นใหม่โดยการนำคำมูลตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงกันหรือประสมกันแล้วเกิดความหมายใหม่ การสร้างคำอาจใช้คำไทยด้วยกันหรือคำภาษาต่างประเทศประสมกันก็ได้ เช่น ไทย + ไทย , ไทย + สันสกฤต , ไทย + บาลี , ไทย + เขมร , บาลี + เขมร ฯลฯ ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

การสร้างคำประสมในภาษาไทยนอกจากจะสร้างด้วยการประสมคำไทยกับคำไทยแล้ว การนำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย หรือภาษาต่างประเทศประสมกับภาษาต่างประเทศเพื่อใช้ในภาษาไทยนั้น มีที่มาจากภาษาต่างๆ หลายภาษา ดังที่ ปิยะนิตย์ เปี่ยมงาม (2544: 1) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ในการติดต่อค้าขาย การเมือง การเผยแพร่ศาสนาวัฒนธรรม ทำให้ภาษาไทยมีคำภาษาต่างประเทศใช้กันมากขึ้นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งปรากฏในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มี 18 ภาษา ได้แก่ เขมร จีน ชาวญวน ญี่ปุ่น ตะเลง(มอญ) บาลี เบงกอลี สันสกฤต มลายู อินเดีย ทมิฬ ฝรั่งเศส ละติน อังกฤษ โปรตุเกส เปอร์เซียและอาหรับ

จันงค์ ทองประเสริฐ (2546: 160) ได้กล่าวถึงภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ไว้ว่า

...ภาษาไทยมีภาษาอื่นๆ ปะปนอยู่มาก นอกจากภาษาบาลีและสันสกฤตแล้ว ก็มีภาษาเขมร ภาษามลายู ภาษาฝรั่ง ภาษาจีน ฯลฯ บางคำเราก็ยังไม่ทราบว่ามาจากภาษาใดแน่ เพราะคำต่างๆ ที่เราเอามาจากภาษาต่างประเทศนั้น บางทีเราเขียนอย่างเดียวกับภาษาเดิมของเขา บางคำเราก็บัญญัติขึ้นมาโดยเลียนเสียงของเขา แต่ความหมายไม่ตรงกันเลยก็มี ...

นอกจากนี้ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2546: 20) ได้กล่าวถึงภาษาต่างประเทศในภาษาไทย สรุปได้ว่า คำยืม (Loan Words) หมายถึง การนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย โดยเปลี่ยนแปลงความหมายและปรับเสียงให้เหมาะกับภาษาไทย คำยืมที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย ได้แก่ ภาษาบาลี สันสกฤต เขมร อังกฤษ จีน และภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาชวา มลายู โปรตุเกตุ ฯลฯ ภาษาสันสกฤตและภาษาเขมรมีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาไทยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ทองสุก เกตุโรจน์ (2542: 8) และวิสันต์ กัญแก้ว (2545: 3 – 198) ได้กล่าวไว้ และนอกจากนี้ ภาษาต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย รองลงมาจากภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาเขมร ได้แก่ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ซึ่งภาษาอังกฤษนั้นเข้ามาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาการต่างๆ และภาษาจีนนั้นเข้ามาในภาษาไทยตั้งแต่สมัยโบราณทางการค้าขาย คำที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวกับอาหารการกินและเครื่องใช้ เช่น เต้าฮู้ ซาลาเปา เป็นต้น ส่วนภาษาอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลในภาษาไทยมากนัก ดังนั้น การศึกษาชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงนำภาษาบาลีสันสกฤต เขมร อังกฤษและจีน มาวิเคราะห์ในเนื้อหาเรื่องลักษณะการสร้างคำ ในส่วนของประเภทที่มาของคำ ดังต่อไปนี้

ภาษาบาลี สันสกฤตในภาษาไทย

วิสันต์ กัญแก้ว (2545: 3 – 198) กล่าวถึงคำยืมภาษาบาลี สันสกฤต สรุปได้ว่า ภาษาบาลี สันสกฤตนับว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่เข้ามาเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อภาษาไทยมากที่สุด ดังนี้

1. อิทธิพลในการใช้ตัวสะกด นำมาใช้ในตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราเพราะคำในภาษาไทย นั้นมักใช้ตัวสะกดตรงตามมาตรา ดังตัวอย่างนี้

บาลีสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
วุฑฒิ	วุฒิ	ภูมิรู้, ความเจริญ
อากาศ	อากาศ	ที่ว่างเปล่า ท้องฟ้า ลม

ฯลฯ

2. อิทธิพลในด้านการใช้ตัวการันต์ เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด คำส่วนใหญ่มีพยัญค์เดียว ส่วนคำบาลีสันสกฤตนั้นเป็นคำหลายพยางค์ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย จึงต้องตัดทอนเสียงของคำให้สั้นลง โดยใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับพยางค์ท้ายคำคำที่ไม่ต้องการ

ออกเสียง ซึ่งเรียกว่า ตัวการันต์ จึงนับว่าภาษาบาลีสันสกฤตทำให้ภาษาไทยมีการใช้ตัวการันต์เพิ่มขึ้น

บาลีสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
สวรรค	สวรรค	โลกของเทวดา, เมืองฟ้า
การณ	การณ	เหตุ, เค้า, มูล
	ฯลฯ	

3. อิทธิพลในด้านการใช้คำควบกล้ำ เดิมภาษาไทยมีคำควบกลำน้อย เมื่อเรารับภาษาบาลีทำให้ภาษาไทยมีคำควบกล้ำเพิ่มมากขึ้นจาก เช่น

ภาษาสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
ภราตฤ	ภราดร, ภราดา	พี่ชาย, น้องชาย
กฤษณ	กฤษณา	เนื้อไม้หอมชนิดหนึ่ง
	ฯลฯ	

4. อิทธิพลในด้านการสร้างคำขึ้นใช้ (คำประสม) โดยนำคำบาลีสันสกฤตมาประสมกับคำไทยเดิมหรือคำไทยที่มาจากภาษาอื่นที่ใช้อยู่แล้ว โดยใช้คำไทยประกอบข้างหน้าหรือข้างหลัง เช่น

ใช้คำไทยประกอบหน้าคำบาลีสันสกฤต ตัวอย่าง

คำไทย		คำบาลีสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
นวล	+	จนทร	นวลจันทร์	ชื่อปลาชนิดหนึ่ง
มิ่ง	+	มิตร	มิ่งมิตร	เพื่อนรัก, เมียรัก
			ฯลฯ	

ใช้คำไทยประกอบหลังคำบาลีสันสกฤต ตัวอย่าง

คำบาลีสันสกฤต		คำไทย	ไทยใช้	ความหมาย
พล	+	เมือง	พลเมือง	ประชาชน, ชาวประเทศ
			ฯลฯ	

5. อิทธิพลในด้านการใช้คำศัพท์ คำไทยบางคำเราถือกันว่าเป็นคำไม่สุภาพ ไม่อาจจะนำมาใช้ในภาษามาตรฐาน (แบบแผน) ได้ เช่น

คำไทย	คำบาลีสันสกฤต	คำไทย	คำบาลีสันสกฤต
เมีย	ภรรยา	พี่	สามี
เยี่ยว	ปัสสาวะ	จี้	อุจจาระ

ฯลฯ

6. อิทธิพลในด้านการใช้สระ ไอ ไอย อัย โดยปกติคำไทยแท้จะใช้สระ ไอ อยู่เพียง 2 รูป คือ ไอ ไอ เท่านั้น เช่น ไค ไจ ไส ไคร ไป ไหน เป็นต้น

สระไอ ใช้เขียนคำที่มาจากภาษาสันสกฤต (และภาษาอื่น) เช่น

ภาษาสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
ไกลาส	ไกรลาส	ชื่อภูเขาในเทือกเขาหิมาลัย
ไวโรจน	ไพโรจน์	รุ่งเรือง

ฯลฯ

สระไอย ใช้เขียนคำที่มาจากภาษาบาลีซึ่งสระเดิม เป็น เอยย และใช้เขียนคำที่มาจากภาษาสันสกฤตซึ่งรูปเดิมเป็น เอย แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย แผลงเป็นสระไอ (ไ-ย) ตัวอย่าง

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
ภาคิเนย	ภาคิเนย	ภาคิไนย	หลาน
อภิเชย	อภิเชย	อภิไธย	ชื่อ

ฯลฯ

สระอัย ใช้เขียนคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งพยางค์สุดท้ายของศัพท์เดิมเป็นตัว ย (อ่านว่า ยะ) และหน้าตัว ย จะเป็นเสียงสระ อ เสมอ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย จะเปลี่ยนตัว ย เป็นตัวสะกด (-ย) ตัวอย่าง

บาลีสันสกฤต	ไทยใช้	ความหมาย
ชย	ชัย	การชนะ
อุทย	อุทัย	การขึ้น, การโผล่ขึ้น,
		ฯลฯ

7. อิทธิพลในด้านการใช้สำนวนภาษา เมื่อนำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ จึงเกิดสำนวนไทยแบบใหม่ซึ่งได้มาจากภาษาบาลีสันสกฤต

8. อิทธิพลในด้านเกิดแนวเทียบคิดในการเขียนสะกดการันต์

กำชัย ทองหล่อ (2540: 353) กล่าวถึงวิธีการนำคำบาลีสันสกฤตเข้ามาใช้ในภาษาไทยสรุปได้ว่า การนำคำบาลีสันสกฤตเข้ามาใช้ในภาษาไทย มีหลายวิธี ดังนี้

1. ใช้ตามรูปเดิมโดยไม่ตัดรูปวิภัตติออก เช่น เดโช โทโส บุพโพ ฯลฯ
2. ใช้ตามรูปเดิมแต่ตัดรูปวิภัตติออก เช่น กุมาร โจร พุต เศรษฐี สุจี ภิกษุ ฯลฯ

3. ตัดส่วนหน้าของคำออก ใช้แต่ส่วนหลัง เช่น

ณรงค์	ตัดมาจาก	รณรงค์
นันต์	ตัดมาจาก	อนันต์

ฯลฯ

4. ตัดส่วนหลังของคำออก ใช้แต่ส่วนหน้า เช่น

จรลี	ตัดมาจาก	จรลีลา
พารา	ตัดมาจาก	พาราณสี

ฯลฯ

5. ตัดส่วนหน้าส่วนหลังของคำออก ใช้แต่ส่วนกลาง มีใช้น้อย เช่น

โข (ขู)	ตัดมาจาก	อักษโภภินิ
---------	----------	------------

ฯลฯ

6. เพลงสระและพยัญชนะให้ผิดรูปไปจากเดิม เช่น

เกียรติ	เพลงมาจาก	กียรติ
---------	-----------	--------

วิเชียร	เพลงมาจาก	วชิร
---------	-----------	------

ฯลฯ

7. เดิมไม้ทัณฑ์มาตกลงไปที่พยางค์สุดท้ายของคำ เพื่อลดพยางค์ให้น้อยลง เช่น

กรรมท์	กรรมย์	กัณฑ์	ขัณฑ์	ฯลฯ
--------	--------	-------	-------	-----

8. เดิมวรรณยุกต์ลงไปอย่างคำไทย เช่น

พุทโธ่	มาจากคำ	พุทโธ
--------	---------	-------

เท่	มาจากคำ	เทห
-----	---------	-----

ฯลฯ

ภาษาเขมรในภาษาไทย

บรรจบ พันธุมธา (2532: 40 – 41) ได้กล่าวถึงรูปลักษณะภาษาเขมร สรุปได้ว่า ภาษาเขมรมีรูปลักษณะภาษาติดต่อ ในตระกูลมอญ-เขมร มีลักษณะสำคัญที่คำและการสร้างคำ ส่วนประโยคและการเรียงลำดับมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาคำโดด และเมื่อเทียบกับภาษาไทยก็นับว่าลักษณะคล้ายคลึงกันมาก เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยภาษาเขมรมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ออกเสียงตามรูปเขียน เช่น ไกร (ไกร) = ไกร, เขย (เขย) = เขย, ดาด ฯลฯ
2. ออกเสียงตามเสียงภาษาเขมรซึ่งต่างกับรูปเขียน ได้แก่ ขมง (คมอง) = ขมอง
3. เปลี่ยนแปลงเสียงเพื่อให้ออกเสียงได้ถนัด โดยเฉพาะเสียงภาษาเขมรที่ไม่มีในระบบเสียงของไทย บางคำก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปเขียนให้เป็นรูปเดียวกับเสียง เพื่อจะได้ออกเสียงให้ถนัดขึ้น

กำชัย ทองหล่อ (2540: 157) ได้กล่าวถึงคำยืมภาษาเขมรว่า “ภาษาเขมรเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่ได้รับยกย่องและนำเข้ามาใช้ปะปนกับภาษาไทย รองจากภาษาบาลีสันสกฤต แต่ภาษา

เขมรก็เช่นเดียวกับภาษาไทยที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีสันสกฤต เนื่องจากอิทธิพลทางศาสนา และวัฒนธรรม” นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการนำคำเขมรมาใช้ในภาษาไทย สรุปได้ว่า คำเขมรที่เรานำมาใช้ในภาษาไทยจะเปลี่ยนรูปและเสียง เพื่อให้สะดวกในการออกเสียงเพราะมีคำเขมรเป็นจำนวนมากที่เขียนรูปอย่างหนึ่งแต่ออกเสียงเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่ตรงกับรูปที่เขียน เมื่อเราเขียนคำตามเสียงพูด รูปของคำจึงไม่ตรงกับคำเขียนในภาษาเขมร วิธีที่เรานำคำเขมรมาใช้ ดังนี้

1. ใช้ตามรูปเดิม เช่น

เขมร	อ่านว่า	ไทยใช้	แปลว่า
ฉนำ	ฉนำ	ฉนำ	ปี
ขจร	ขจ่อ	ขจร	พุ่งไป

ฯลฯ

2. เปลี่ยนตัวสะกดให้ผิดไปจากเดิม เช่น

เขมร	ไทยใช้	แปลว่า
เผือด	เผือญ	หากให้เป็น, จำเพาะเป็น
สำราล	สำราญ	สบายใจ เบาใจ เย็นใจ

ฯลฯ

3. เปลี่ยนรูปและเสียงให้ผิดไปจากเดิม เช่น

เขมร	ไทยใช้	แปลว่า
ทำรง	ชำมรงค์	แหวน
ฤตสี่สรุก	สี่สุก	ไม้ไผ่บ้าน

ฯลฯ

4. ลดพยางค์ให้น้อยลง เช่น

เขมร	ไทยใช้	แปลว่า
กำชรวจ	จรวด, กรวด	ช่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง
จัญเจิม	เจิม	คิ้ว

ฯลฯ

5. แผลงอักษรให้มีรูปต่างๆ เช่น

เขมร	ไทยใช้	แปลว่า
ฉนร	ฉนียน	ฝั่งน้ำ
สงแรก	สาแหรก	เครื่องหาบของ

ฯลฯ

ภาษาอังกฤษในภาษาไทย

กำชัย ทองหล่อ (2545: 366 – 368) ได้กล่าวถึง ภาษาอังกฤษในภาษาไทยและวิธีนำคำ ภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทย สรุปได้ว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีอุปสรรค วิกัตติ ปัจจัย เช่นเดียวกับภาษาบาลีและสันสกฤต คำยืมภาษาอังกฤษที่นำมาใช้ในภาษาไทย ส่วนมากเป็นคำนาม ที่เป็นชื่อของวัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นเครื่องใช้ เครื่องบำบัด และเป็นนามที่เกี่ยวกับชื่อในหมวด วิทยาการต่างๆ

วิธีนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ มีดังนี้

1. ใช้ตามคำเดิมและออกเสียงตรงกับรูปที่เขียน เช่น ลอนดอน อเมริกา กรัม ลิตร ลิโนิน เคมี เบนซิน ไอศกรีม ฯลฯ
2. ใช้ตามคำเดิม แต่ออกเสียงผิดกับรูปที่เขียน เช่น เมตร (เม็ด) ออฟฟิศ (อ็อฟฟิศ) ยุโรป (ยูโรรบ) ฯลฯ
3. เปลี่ยนคำและเสียงให้ผิดไปจากเดิม เช่น ไปป (แป็บ) พาวนด (ปอนด) ฯลฯ
4. ตัดรูปสระข้างหลังคำ (ปัจจัย) ออก แล้วใช้คำไทยประกอบข้างหน้า เช่น ยูโรเปียน (ชาวยุโรป) อิตาลีียน (ชาวอิตาลี) ฯลฯ
5. เติมไม้ทัณฑฆาตที่พยัญชนะตัวสุดท้ายของคำ เช่น อิงแลนด (อิงแลนด) ไมล (ไมล์) ฯลฯ

6. เติมไม้ทัณฑฆาตลงที่พยัญชนะซึ่งอยู่ในระหว่างคำ เช่น ซอลก (ซอลัก) ฯลฯ

7. ตัดตัวตามที่เป็นพยัญชนะซ้ำกับตัวสะกดออกตามหลักการเขียนอักษรซ้ำ เช่น ฟุตบอล (ฟุตบอล) สวิส (สวิส) ฯลฯ

นอกจากนี้ จันจिरา จิตตะวิริยะพงษ์ (2546: 129 - 130) ได้กล่าวถึงวิธีการนำคำภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษาไทย มี 2 วิธี ดังนี้

1. การลากเข้าความ (เมื่อคนไทยเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น การลากเข้าความจึงหมดไป) เช่น Mr.Farland (เมฆฟ้าลัน) Royal Patent (ราชปะแตน) Smith (ส്മิธ) ฯลฯ

2. การทับศัพท์ เป็นวิธีที่ไทยใช้มากที่สุด เช่น เทียเตอ (theater) มินิต (minute) ฯลฯ

ภาษาจีนในภาษาไทย

ในบรรดาคำในภาษาอื่นที่เรานำมาใช้ในภาษาไทย มีคำภาษาจีนเท่านั้น ที่นับว่าเหมือนกับคำไทยมากที่สุด เนื่องจากภาษาจีนกับภาษาไทยอยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน เรียกว่าภาษาตระกูล “ไทย จีน” และตามประวัติศาสตร์กล่าวว่า ชาวกวางตุ้ง แต่จิ๋ว และ สกเกี้ยน ไหหล่า นั้น รกรากเดิมเป็นไทย จึงเป็นเหตุผลให้คำจีนกับคำไทย จึงมีลักษณะคล้ายกับคำไทยมาก คำภาษาจีนส่วนใหญ่เป็นคำนามที่เป็นชื่อของอาหารและเครื่องใช้ คำจีนที่นำมาใช้โดยมากใช้ตามสำเนียงเดิม ถึงจะมีเพี้ยนบ้างก็ไม่มาก เช่น เกาเหลา ฮื้อฉี่ แป๊ะชะ ก้วยเตี๋ยว เต้าหู ฯลฯ ที่เปลี่ยนไปจากเดิมมักเป็นชื่อเครื่องใช้ เช่น อั้งโล่ (ฮวงโล้ว) ลังถึง (เล่งซึ้ง) บุงกี (บุงกี) เป็นต้น (คำชัย ทองหล่อ, 2540: 360 – 368)

จันจिरา จิตตะวิริยะพงษ์ (2546: 118 - 121) ได้กล่าวถึงคำยืมภาษาจีน ลักษณะการใช้และวิธีนำคำภาษาจีนมาใช้ในภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

ลักษณะการใช้คำภาษาจีนในภาษาไทย มีดังนี้

1. ทับศัพท์ ออกเสียงตรงตามคำเดิมในภาษาจีน เช่น เก๋ มาจาก เก๋ แปลว่า ปดอม หรือ เก้าอี้ มาจาก เก้าอี้ แปลว่า ที่นั่ง ฯลฯ
2. ทับศัพท์ แต่เสียงเปลี่ยน เช่น แซ่ มาจาก แซ่ หรือเย็นตาโฟ มาจากหยองเต่าฝู ฯลฯ
3. ใช้คำไทยแปลคำภาษาจีน เช่น ไชเท้า มาจาก หัวผักกาดหรือโอวยี้ะมาจาก กาแฟดำ ฯลฯ
4. ใช้คำไทยประสมหรือซ้อนกับคำจีน เช่น ลันเตาแปลว่า ถั่ว มาจาก ส่อลันดา ไทยใช้ว่า ถั่วลันเตา ฯลฯ
5. สร้างคำใหม่หรือความหมายใหม่ เช่น โอวเลียง หมายถึง กาแฟไม่ใส่นม แปลตามศัพท์ว่า คำเย็น ฯลฯ
6. ความหมายกลายเป็น เช่น ก๊วยแปลว่า ผี ไทยนำมาใช้ในความหมายว่า คนเลว เจียมแปลว่า เป็นหนี้ ไทยนำมาใช้ในความหมายว่า ตระหนี่ ฯลฯ
7. เสียงกลายเป็นเสียงสูงต่ำ เช่น เต้า เป็น เต้า, ฮั้ง เป็น ห้าง ฯลฯ

วิธีนำคำภาษาจีนมาใช้ในภาษาไทย

1. ลากเสียงให้เข้ากับภาษาของตน เช่น สยาม (เซี่ยมก๊ก) สงขลา (สองขา) ฯลฯ
2. เลียนเสียง เช่น เกาเหลา ก้วยเตี่ยว เกี้ยว กวยจับ ฉาก้วย เต้าทึง เต้าหู้ ฯลฯ
3. ตัดทอนและเปลี่ยนเสียง เช่น เตี้ยะหลิว (ไทยใช้ ตะหลิว) บ๊ะหมี่ (ไทยใช้บะหมี่) ฯลฯ

สาเหตุของการยืมคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

พระยาอนุমানราชชน (2515: 87-88) ได้กล่าวสาเหตุของการยืมคำ สรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ เกิดการถ่ายทอดภาษาหนึ่งสู่ภาษาหนึ่งในประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกันทางวัฒนธรรมหรือภูมิศาสตร์
2. อิทธิพลทางศาสนา ประเทศที่นับถือศาสนาของประเทศอื่นยอมรับเอาภาษาของประเทศนั้นไปด้วย
3. การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อมมีการถ่ายทอดไปยังวัฒนธรรม
4. ความเจริญทางการศึกษา เมื่อประชาชนในประเทศนั้นมีการศึกษาสูงขึ้น การติดต่อสัมพันธ์กับชาวต่างชาติกว้างขวางขึ้น จึงต้องศึกษาภาษาต่างชาติอื่นๆ
5. ความนิยมของประชาชน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

วิสันต์ ภูแก้ว (2545: 3 – 198) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่คำบาลีสันสกฤตเข้ามาเกี่ยวข้องกับภาษาไทย สรุปได้ว่า เราได้ยืมคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยมากมาย ทั้งคำที่นำมาใช้ทางศาสนา คำที่ใช้พูดกันอยู่ในชีวิตประจำวัน คำที่ใช้ในวิชาการแขนงต่างๆ ตลอดจนตั้งชื่อสกุลของบุคคล ชื่อสถานที่ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น การที่คำบาลีสันสกฤตเข้ามาเกี่ยวข้องกับภาษาไทยเป็นจำนวนมากมานั้น มาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1. สาเหตุที่เกี่ยวกับศาสนา เนื่องจากคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาและยึดมั่นในคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลี เพราะหลักคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาได้จารึกเป็นภาษาบาลี
2. สาเหตุที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เหตุผลมาจากการเผยแพร่ลัทธิศาสนาพราหมณ์ ประเพณีวัฒนธรรมและศิลปกรรมของอินเดีย

3. สาเหตุเกี่ยวกับทางวรรณคดี วรรณคดีอินเดียทั้งที่เป็นวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี โดยเฉพาะวรรณคดีชาดกมีอิทธิพลต่อวรรณคดีไทยเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าวรรณคดีไทยหลายเรื่องได้เค้าเรื่องมาจากชาดกในพระพุทธศาสนา เช่น ปิณฺณสาชชก เป็นต้น

4. สาเหตุที่เกี่ยวกับศัพท์บัญญัติ ปัจจุบันนี้มีความรู้ทางด้านวิทยาการสาขาต่างๆ มีความเจริญขึ้นอย่างต่อเนื่อง เราจึงต้องบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

ทองศุภ เกตุโรจน์ (2542: 8) กล่าวถึงสาเหตุการยืมคำ สรุปได้ว่า สาเหตุสำคัญของการยืมคำภาษาอื่นมาใช้ในภาษาไทย มี 4 ประการ ดังนี้

1. เพราะไม่มีคำนั้นใช้ในภาษาของเรา
2. เพื่อใช้แทนคำของเรามีอยู่แล้ว แต่เราเห็นว่าไม่ไพเราะหรือน่ากลัว
3. เพื่อใช้เป็นคำราชาศัพท์
4. เพื่อใช้ในวรรณคดี

คำที่เรายืมมาด้วยเหตุผล ข้อ 1 มีด้วยกันหลายภาษาส่วนคำยืมที่ใช้ด้วยเหตุตามข้ออื่นเป็นคำภาษาบาลี สันสกฤตและเขมรเป็นส่วนมาก

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะการสร้างคำในการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยการนำภาษาบาลีสันสกฤต เขมร อังกฤษและเขมร มาวิเคราะห์ในประเด็นที่มาของคำ

แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านมีผู้ศึกษาและจัดแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านไว้เป็นหมวดหมู่ดังต่อไปนี้

หวน พิณรุฬพันธุ์ (2529: 53) ได้การจำแนกประเภท ประวัติ หรือความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านไว้ 10 แบบ ดังนี้

1. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
2. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน
3. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน
4. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์
5. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือตามธรรมชาติ
6. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากชื่อเดิม
7. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
8. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น
9. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
10. การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ

สุริวงค์ พงษ์ไพบูลย์ (2529: 982 – 985) ได้กล่าวแนวนิยมในการตั้งชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้ ไว้ 7 แบบ ดังนี้

1. ใช้ลักษณะภูมิศาสตร์ของสถานที่นั้น ๆ
2. ใช้นิมิตหมายที่เด่นชัดที่บังเกิดขึ้นร่วมสมัยกับการตั้งชื่อบ้านนามเมืองนั้น ๆ
3. อาศัยรูปลักษณะที่ปรากฏเป็นเค้าใช้ความรู้สึกและจินตนาการเข้าประกอบเป็นชื่อ
4. ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศ
5. ชื่ออันเกิดแต่สำเนียงพูด
6. ตั้งชื่อบ้านนามเมืองเป็นอนุสรณ์แก่บุคคล หรือรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น
7. ตั้งชื่อเอาเคล็ดเพื่อให้เป็นมงคล
8. ใช้คำบาลีสันสกฤตที่เป็นสิริมงคลในด้านความหมาย

ไพฑูรย์ พงสะบุตร (2531: 4 – 11) ได้รวบรวมคำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศแล้วจำแนกเป็นกลุ่มคำ ได้ 7 แบบ ดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา ได้แก่ คำว่า เขา ดอย ภู ผา ภูเขา และพนม
2. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเขาสูง เตี้ย ๆ หรือเนิน ได้แก่ คำว่า เนิน ดอน โนน โลก โพน ควน และบาไองย

3. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบ ได้แก่ คำว่า บางทุ่ง และ ท่าตลุก
4. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ได้แก่ คำว่า แม่น้ำ แคว ลำคลอง ห้วย ชาร ชับ โปง ลัด สบและแพรก
5. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแก่งหรือน้ำตก ได้แก่ คำว่า แก่ง โจน น้ำตก ตาด และโดน
6. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหนอง บึง และแหล่งน้ำ ได้แก่ คำว่า บึง หนอง บุ่ง กว๊าน ทะเล ทะเลสาบ สระ ตระพัง หาน ละหาน กุด เลิง ละเลิง วัง มาบ พรุ และอ่างเก็บน้ำ
7. ลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับชายทะเล คำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับชายฝั่งทะเลไม่มากนัก และมักใช้กันทั่วไป ไม่แตกต่างกันระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ ได้แก่ คำว่า เภา แหลม อ่าว และหาด

กนกวรรณ อารีพัฒนไพบูลย์ (2534: 142) ได้จำแนก แนวทางการตั้งชื่อหมู่บ้านไว้

8 ประเภท ดังนี้

1. ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ
2. ตั้งชื่อตามชื่อพืช
3. ตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ
4. ตั้งชื่อตามตำนานหรือนิทาน
5. ตั้งชื่อตามวัตถุโบราณ
6. ตั้งชื่อเพื่อบอกทิศทางหรือขนาด
7. ตั้งชื่อเพื่อแสดงถึงกริยาการกระทำ
8. ตั้งชื่อเพื่อเป็นมงคลนาม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในแต่ละท้องถิ่นมีแนวคิดแตกต่างกันไปตามสภาพของท้องถิ่น ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ สภาพสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและความเชื่อ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการตั้งชื่อหมู่บ้าน

ของ หวน พิณรุฬพ์ (2529: 53) ซึ่งจำแนกประเภทของชื่อหมู่บ้านไว้ 10 แบบ มาใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง คำและความหมาย

การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมาย เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงภาษา ดังที่ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 112 – 126) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาที่ยังมีผู้ใช้พูดอยู่ จะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไป จะมองเห็น ภาพการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน ก็ต่อเมื่อเวลาผ่านไปนานมากพอสมควร การเปลี่ยนแปลงของ ภาษาเปลี่ยนแปลงได้ทั้งทางเสียง คำ ความหมายและไวยากรณ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง

พระยาอนุমানราชชน (2515: 284 – 308) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง สรุปได้ว่า เสียงเกิดการเปลี่ยนแปลงได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. การย้ายเสียง (Sound Shift) เป็นการกลายเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์จาก ฐานกรณ์หนึ่งไปอีกฐานกรณ์หนึ่ง เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง ช จะเป็น จ ในถิ่นพายัพ และไทยใหญ่ และเป็น ซ ในถิ่นอีสาน
2. เสียงกร่อน (Phonetic Decay) เช่น คำว่า อันหนึ่ง เป็น หนึ่ง ฉนั้น เป็น ฉนะนี้ เป็นต้น
3. การสับเสียง (Metathesis) เช่น ตะกร้า เป็น กะด้า , ตะกร้อ เป็น กะด้อ , ตะกรุม เป็น กะดรัม เป็นต้น
4. เสียงเลื่อนหรือสวรภักดิ์ (Glides) เช่น คำว่า คราว กว้าง เมื่อ ขณะพูดจะมีเสียง

เออ หรือ อืออึ แทรกอยู่ระหว่างเสียงที่คล้ายกันเป็น เคอราว เกอวาง แต่เสียงที่แทรกอยู่นี้ ถ้าพูดเร็ว ๆ จะไม่ปรากฏให้ได้ยิน

5. การกลมกลืนเสียง (Assimilation) เป็นลักษณะที่เสียงสองเสียงอยู่ใกล้กัน เสียงหนึ่งจะกลายเป็นเสียงคล้ายหรือเหมือนกันกับเสียงหนึ่ง มี 4 ลักษณะ คือ

5.1 การกลมกลืนเสียงกันไปข้างหน้า (Progressive Assimilation) เช่น คำว่า สิบเอ็ด เป็น สิบเบ็ด

5.2 การกลมกลืนกันไปข้างหลัง (Regressive Assimilation) เช่น คำว่า มนิลา เป็น มลิลลา

5.3 การกลมกลืนร่วมกัน (Reciprocal Assimilation) เช่น คำว่า ทีเดีย เป็น เทียว

5.4 การกลมกลืนกันบางส่วน (Partial Assimilation) เช่น คำว่า บังเกิด เป็น บังเกิด

6. แปลงเสียงให้ต่างกัน (Dissimilation) เช่น คำว่า hanson เป็น hansom

7. ตัดเสียงเดิมเสียง เช่น กรณีของการตัดเสียง เช่น คำว่า อนิจจา เป็น นิจจา กรณีของการเติมเสียง เช่น คำว่า ลูกคุดม เป็น ลูกกระคุดม

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 38–42) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมาย สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การเปลี่ยนแปลงชนิดที่มีข้อจำกัด คือ การที่เสียงเปลี่ยนไปในสภาพใดสภาพหนึ่งซึ่งแบ่งเป็น 7 ประเภท คือ การกลมกลืนเสียง การผลัดเสียง การสับเสียง การเพิ่มเสียง การตัดเสียง การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์และการซ้ำเสียง ส่วนการเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด คือ การที่เสียงเปลี่ยนไปจากเดิมทุกสภาพในเรื่องการเปลี่ยนแปลงความหมาย ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายย้ายที่

กัลยา ดิงศรัทธี (2531: 309-351) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงภาษา ว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลง คือ การกลายเสียง และการกลายความหมาย

การกลายเสียง แบ่งเป็นประเภทย่อยๆ ของกระบวนการกลายเสียง ได้แก่

1. การกลมกลืนเสียง คือ การที่เสียงหนึ่งเปลี่ยนไป มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกับอีกเสียงหนึ่ง และจะเกิดขึ้นเมื่อเสียง 2 เสียงอยู่ติดกันหรือใกล้กัน

2. การผลัดเสียง คือ การที่ทำให้เสียงที่มีอยู่ใกล้เคียงกันมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. การสลับที่ของเสียง คือ การกลายเสียงในลักษณะที่เสียง 2 เสียงที่เรียงกันหรือใกล้กันเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

4. การแทรกเสียง คือ การทำให้เสียงใหม่เกิดขึ้นเพื่อความสะดวกในการเปล่งเสียง

5. การเพิ่มเสียงพยัญชนะท้าย

6. การเพิ่มเสียงสะกดต้นคำ

7. การสูญเสียงมักเกิดกับเสียงสระซึ่งไม่ได้รับการลงเสียงหนักเสียงสระจึงลุดรูปไป

8. การติดเสียง คือการกลายเสียงที่เกิดขึ้นเมื่อเสียงในคำ คำหนึ่งเกิดติดเสียงของอีกคำหนึ่งที่ใช้ด้วยกันบ่อย

กาญจนา ปัทมดิลก (2520: 94 - 106) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปได้ว่า ภาษามีการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะ คือ

1. การกลายเสียง เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาษาเกี่ยวกับการกลายเสียง เช่น ทำให้เกิดเสียงเลื่อน การย่อเสียงหรือการตัดเสียง การกลมกลืนเสียง การผลัดเสียง การสับเสียง การเพิ่มและการลดเสียงนาสิก

2. การกลายความหมาย ซึ่งเกิดจากการยืม ได้แก่ การยืมภายนอกและการยืมภายใน

2.1 การยืมภายนอก เป็นการยืมรูปภาษาจากถิ่นหนึ่งมาอีกถิ่นหนึ่ง หรือรูปที่ยืมทั้งรูป เสียงและการยืมมาแปลง

2.2 การยืมภายใน หรือการเขียนเทียบรูป เป็นการแปรลักษณะทางศาสตร์อันหนึ่งไปเป็นอีกลักษณะหนึ่งในระบบทางภาษาเดียวกัน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะใหญ่ 2 ลักษณะ ได้แก่ เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบมีข้อจำกัดและการเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด ในส่วนการเปลี่ยนแปลงลักษณะย่อยลงไปอีก นักวิชาการแต่ละท่านก็มีแนวคิดแตกต่างกันไป

การเปลี่ยนแปลงด้านคำ

ปรีชา ทิชนพงศ์ (2522: 136 – 144) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงภาษา สรุปได้ว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมมีสภาพที่เป็นความจริงองงามอันได้แก่ความเปลี่ยนแปลงซึ่งธรรมชาติของภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลง คำบางคำนิยมใช้กันในชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วก็เลิกกันไป เกิดมีคำใหม่ขึ้นมาแทน ส่วนสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงมาจาก ด้านการเมืองและประวัติศาสตร์ การปะปนกันทางเชื้อชาติ การติดต่อแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรม ด้านการศึกษาวิทยาการ ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านเศรษฐกิจหรือการค้า ด้านความนิยม ด้านวรรณกรรมและสื่อสารมวลชน และด้านความเจริญของบ้านเมือง

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 112 – 126) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาที่ยังมีผู้ใช้พูดอยู่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไป จะมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน ก็ต่อเมื่อเวลาผ่านไปนานมากพอสมควร การเปลี่ยนแปลงของภาษาเปลี่ยนแปลงได้ทั้งทางเสียง ไวยากรณ์ ความหมาย และคำ แต่การเปลี่ยนแปลงที่สังเกตเห็นได้ง่ายที่สุด คือ คำ เพราะคำเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตจริงซึ่งคนทั่วไปเห็นได้ และคำอาจเปลี่ยนแปลงโดยมีการเกิดคำใหม่ขึ้นมา และคำที่มีอยู่แล้วในภาษาอาจสูญไป ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายอาจเปลี่ยนแปลงโดยมีความหมายกว้างขึ้นหรือ

แคลงหรือความหมายย่ำยที่ ส่วนสาเหตุที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป เกิดจากสภาพทางสังคม และเกิดจากการยืม ซึ่งเห็นได้ชัดที่สุด คือ การยืมคำ

บรรจบ พันธเมธา (2544: 101 – 109) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านคำ พบว่า คำจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) การตัดคำ เป็นลักษณะที่แบ่งคำผิด เช่น คำว่า นกจอก เป็น นกกระจอก
- 2) การเติมคำ เป็นการเติมคำเข้าไป เช่น คำว่า กา เป็น อีกา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงคำ พบว่า การเปลี่ยนแปลงคำนั้น นับว่าเป็นธรรมชาติของภาษา เมื่อเวลาผ่านไป คำบางคำอาจเปลี่ยนไปด้วยความตั้งใจและไม่ตั้งใจของผู้ภาษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเปลี่ยนแปลงในลักษณะการตัดคำหรือเติมคำ

การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย

พระยาอนุมานราชชน (2515: 284 – 308) ได้กล่าวถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย สรุปได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลง 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายแคบเข้า เช่น คำว่า เสือหรือหมี ซึ่งมีความหมายเป็นคำรวมถ้านำเอาไปใช้ให้หมายถึง เสือโคร่ง หรือ หมีอริกาโรคโดยเฉพาะ เมื่อใช้กันบ่อย ๆ ความหมายก็อาจเข้าใจว่าเป็นเช่นนั้น ถ้าจะให้ความหมายเสือหรือหมีชนิดอื่น โดยเฉพาะก็ต้องเอาคำอื่นประกอบเข้าด้วย เช่น เสือปลา หมีความเป็นต้น ถ้าพูดเสือหรือหมีเฉย ๆ ก็มักความหมายเสือโคร่งหรือหมีอริกาโรค

2. ความหมายกว้างออก เช่น คำว่า สวน ซึ่งเดิมความหมายที่เพาะปลูกต้นไม้ซึ่งมีอะไรกันไว้เป็นขอบเขต แต่บัดนี้เราใช้ในความหมายกว้างออกไป เป็นสวนงู สวนสัตว์ แม่นกกระทก สวนหนังสือก็เคยมีคนพูด

3. ความหมายย่ำยที่ เช่น คำว่า สาว ถ้าเป็นคนแก่อายุ 80 ปี ก็จะบอกว่าผู้หญิงอายุ 30 ปี

เป็นสาวหรือยังเด็กเสียด้วยซ้ำ ถ้าเป็นเด็กต่างว่าอายุ 10 ขวบ อาจบอกว่าผู้หญิงอายุ 30 ปี เป็นคนแก่ก็ได้ ที่ความคิดไม่ตรงกันเพราะต่างคิดกันคนละแง่และเอาตนเป็นที่ตั้ง ถ้าเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นเป็นนามธรรม ค่าแห่งความหมายในความคิดของคนทั่วไป ก็ยิ่งแตกต่างกันมากกว่าเรื่องรูปธรรม

อนันต์ อ่วมศาสตร์ และเนาวรัตน์ อ่วมศาสตร์ (2519: 170 – 182) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปได้ว่า ภาษาย่อมมีการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เพราะภาษาเป็นวัฒนธรรม ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ โดยเฉพาะภาษาที่มีผู้ใช้ในชีวิตประจำวันย่อมมีคำที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการติดต่อแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านการศึกษา ด้านวรรณกรรม ด้านศาสนา และด้านสื่อมวลชน ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย มี 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

ปราณี กายอรุณศรี (2525: 347 – 351) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาในด้านความหมาย สรุปได้ว่า ความหมายเป็นส่วนของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายที่สุด ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เปิดจาก ความเปรียบ และเกิดจากการใช้คำร่วมกัน ส่วนลักษณะที่ความหมายเปลี่ยนแปลงไปพบว่า ความหมายกว้างขึ้น ความหมายแคบลง ความหมายส่อไปในทางดีขึ้น และความหมายส่อไปในทางลบ

จากการศึกษาเอกสารแม่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความหมายนั้น พบว่า แนวคิดส่วนใหญ่ของนักภาษามีแนวคิดในลักษณะการเปลี่ยนแปลงลักษณะเดียวกัน คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2512: 30-44) ได้กล่าวถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงภาษาสรุปได้ว่า ภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยและตามท้องถิ่น ซึ่งสาเหตุประการแรกมาจากเกิดจากความเข้าใจผิดในขั้นรับรู้ได้แก่ ความเข้าใจในเรื่องอักษรวิธี ได้เห็นตัวอย่างที่ใช้ในบางความหมาย ขาดความรอบคอบและขาดการสังเกต ประการที่สองเกิดจากเหตุการณ์เฉพาะบางอย่าง และประการที่สามเกิดจากการตั้งใจของผู้ใช้ ส่วนลักษณะของการกลายความหมายของคำมี 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2526: 126-150) กล่าวถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปได้ว่า ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงจากหลายสาเหตุ ดังนี้

1. สาเหตุจากสภาพภูมิศาสตร์ เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิศาสตร์ และภาษาก็เป็นส่วนหนึ่งในความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย อาหารและการนุ่งห่ม ตลอดจนมนุษย์ที่อาศัยอยู่ ดังนั้นสภาพดินฟ้าอากาศย่อมมีอิทธิพลต่อภาษาของมนุษย์ด้วย เช่น ผู้ที่อยู่ในแถบอากาศหนาวจัดมักไม่ค่อยเปิดปากเวลาพูด ภาษาของชาวคอเคซัส ใช้พยางค์เสียงกระด้าง เพราะอยู่ในถิ่นแร้นแค้น ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในถิ่นที่อุดมสมบูรณ์ มักใช้เสียงอ่อนหวาน เป็นต้น

2. สาเหตุเพื่อความสะดวกในการใช้ภาษา เมื่อมีผู้คนเริ่มศึกษาภาษาโบราณหรือภาษาเก่าพบว่า มีเสียงหลายเสียงที่ไม่สามารถออกเสียงได้ดี และไวยากรณ์หลายอย่างก็ต่างไป คำหลายคำไม่สามารถหาความหมายหรือเข้าใจได้ จึงทำให้เกิดความคิดว่า ภาษาเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เกิดความง่ายขึ้นและสะดวกในการใช้

3. สาเหตุจากการเรียนภาษาไม่สมบูรณ์ของเด็ก การเรียนรู้ภาษาของเด็กนั้นต้องเรียนรู้โดยอาศัยผู้ใหญ่เป็นแบบ และการเรียนภาษาของเด็กนั้น อวัยวะการออกเสียงยังแตกต่างกับผู้ใหญ่มาก จึงทำให้การเลียนเสียงของเด็กเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ เด็กเล็กไม่สามารถออกเสียงให้เหมือนผู้ใหญ่ได้ ความแตกต่างของเสียงเมื่อผ่านไปหลายชั่วอายุคนภาษาจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

4. สาเหตุจากการเรียนรู้ชนิดแนวเทียบ การตั้งแนวเทียบ คือ การใช้ความรู้ที่มีอยู่แล้วเป็นแนวเทียบสำหรับเรียนรู้สิ่งใหม่ด้วยตนเอง เช่น เด็กเรียนรู้ว่าลักษณะนามของไข่ไก่ คือ “ฟอง” เด็กก็เทียบเองต่อไปว่า ไข่ห่านก็คงใช้มีลักษณะนามเป็น “ฟอง” ด้วย เพราะเป็นไข่เหมือนกัน ดังนั้นเด็กจึงพูดว่า “ไข่ห่าน 2 ฟอง” ได้โดยไม่มีผู้ใหญ่สอนแต่ในการตั้งแนวเทียบนั้นอาจไม่ถูกต้องเสมอไป ซึ่งจะเห็นได้ชัดเมื่อเด็กพูดผิด (ไปจากผู้ใหญ่) เช่น เด็กเคยได้ยินผู้ใหญ่พูดว่า “แกอี้ 100 บาท” “ข้าวเหนียว 3 บาท” เมื่อมีคนถามว่า หนังสือคุณพ่อมีทั้งหมดเท่าไร? เด็กก็ตอบว่า “หนังสือ 2 บาท” ซึ่งเกิดจากการตั้งแนวเทียบผิด การเปลี่ยนแปลงในรูปของการตั้งแนวเทียบนี้ใช้ได้ดีหรือเห็นได้ชัดมากในภาษาที่ใช้วิภคิตปัจจัย เช่น ในคำนามภาษาอังกฤษโบราณแบ่งเป็นประเภทต่างๆ และแต่ละประเภทเดิมปัจจัยแตกต่างกัน เมื่อเทียบเป็นพหูพจน์ แต่ในปัจจุบันพหูพจน์ในภาษาอังกฤษเดิมปัจจัย (S) เหมือนกันหมด เป็นต้น

5. สาเหตุจากสังคม การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นได้เพราะเสียง คำ หรือไวยากรณ์ใดๆ ก็ตามที่เคยใช้อยู่ในวงสังคมหนึ่ง เกิดความหมายในทางไม่ดีขึ้น ทำให้หน่วยทางภาษานั้นไม่เป็นที่นิยมใช้ การใช้ภาษาจึงค่อยๆ ลดลง เช่น ในภาษาไทยมาตรฐาน คำว่า “ดิน” เป็นคำไทยแท้ เกิดมีความหมายไปในทางไม่สุภาพ คำๆ นี้จึงไม่นิยมใช้ และจะไม่ใช้เลยในภาษาราชการ โดยหลีกเลี่ยงมาใช้คำว่า “เท้า” แทน และสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคมมาก คือ การเลียนแบบ ซึ่งเป็นการเลียนแบบกลุ่มที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมทั้งที่เหนือกว่าและด้อยกว่า ซึ่งจะเห็นได้จาก คนในสังคมมักแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามฐานะ วัย อาชีพ และการศึกษา คนหนึ่งคนอาจเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่ม และถ้ามีความรู้สึกเป็นกลุ่มแล้ว มักจะสร้างลักษณะภาษาประจำกลุ่มขึ้นมา เช่น ภาษาในวงการแพทย์ นักการเมือง นักศึกษา แม่ค้า ฯลฯ กลุ่มอื่นก็อาจเลียนแบบรับเอาไปใช้เกิดการเผยแพร่ของลักษณะภาษานั้นๆ ในการรับภาษาลักษณะนี้มักเกิดสิ่งที่เรียกว่า “แก่งิณเหตุ” และจะเกิดขึ้นบ่อยในการเรียนภาษา โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ

6. สาเหตุจากการยืม การยืมภาษา เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในเรื่องเสียง คำ ไวยากรณ์ หรือการเรียงคำ การเปลี่ยนแปลงนั้นทำได้ทั้ง 3 ลักษณะ ดังนี้

6.1 การยืมแบบทับศัพท์ หมายถึง การนำคำจากอีกภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง เช่น การยืมในลักษณะนี้จะรักษาเสียงไว้ให้เหมือนภาษาเดิมที่ยืมมา เช่น ภาษาไทย นำคำว่า ซีอิ้ว เต้าเจี้ยว ฯลฯ จากภาษาจีนมาใช้ เป็นต้น

6.2 การยืมแบบแปลศัพท์ หมายถึง การยืมความหมายของอีกภาษาหนึ่งมาใช้ โดยการแปลความหมายของคำชนิดคำต่อคำ การยืมลักษณะนี้ โดยการนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาเป็นคำแปล ใช้คำไทยล้วนๆ แปล หรือใช้คำไทยปนกับภาษาบาลีสันสกฤตหรือภาษาอื่นแปล เช่น

weekend	แปลเป็น	วันสุดสัปดาห์ (week = สัปดาห์, end = สุด)
birth control	แปลเป็น	คุมกำเนิด (birth = กำเนิด, control = คุม)
		ฯลฯ

6.3 การยืมความหมาย หมายถึง การยืมความหมายซึ่งเดิมนั้นไม่มีใช้ในภาษานั้น และสร้างคำขึ้นใหม่เพื่อใช้กับคำที่ยืมมา คำประเภทนี้มักเป็นศัพท์วิชาการต่างๆ เช่น “หน่วยเสียง” ยืมความหมายมาจากคำว่า phoneme ฯลฯ

กมล การกุศล (2529: 7-8) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของภาษาว่า “สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดจาก การติดต่อกับชนต่างชาติต่างภาษา ความเจริญทางสังคม การเพี้ยนเสียง การตัดและเติมเสียง การเพี้ยนความหมาย การตัดขยายและเปลี่ยนความหมายและการสร้างคำและสำนวนใช้เฉพาะกลุ่ม”

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความ ทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้นตามธรรมชาติของภาษาที่ยังมีการใช้อยู่ และเกิดขึ้นได้ทั้งด้านเสียง คำ ความหมายและไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงด้านคำ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดและรวดเร็วที่สุด ในการเปลี่ยนแปลงภาษานั้นมีสาเหตุหลายประการทั้งด้วยความตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจของผู้ใช้ ภาษา และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง และความหมายของชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ยังไม่เด่นชัดนัก ซึ่งจะเด่นชัดในเรื่องของประโยคและข้อความต่อเนื่องมากกว่า ผู้วิจัยจึงศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมาย โดยนำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและความหมายของ พระยาอนูมานราชชน (2515) และแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านคำของ บรรจบ พันธุเมธา (2544) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้าน

จินตนา ยอดยิ่ง (2519) ได้ศึกษาเรื่อง “ประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ซึ่งแบ่งออกเป็น 16 ตำบล 127 หมู่บ้าน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติและเรื่องราวของหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ 53 ชื่อ ชื่อต้นไม้ 22 ชื่อ ชื่อแหล่งน้ำ 22 ชื่อ ชื่อมาจากตำนาน 19 ชื่อ ชื่อวัด 19 ชื่อ และชื่อบ้านเดิม 14 ชื่อ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงประวัติชื่อตำบลและชื่อหมู่บ้าน มีแนวโน้มตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด

พูนศรี คัมภีรปกรณ์ (2520) ได้ศึกษาเรื่อง “ประวัติชื่อตำบลและชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมประวัติชื่อหมู่บ้านและได้จัดหมวดหมู่ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ จินตนา ยอดยิ่ง ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นชื่อที่มาจากพรรณไม้มากที่สุด

พูนจิตร บิดร (2521) ได้ศึกษาเรื่อง “ประวัติของตำบลและชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร” มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมประวัติและจำแนกหมวดหมู่ของชื่อหมู่บ้าน ในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร พร้อมกับศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 43.38 และยังใช้ชื่อเดิม จำนวนร้อยละ 56.62 ส่วนสาเหตุที่เปลี่ยนแปลงนั้น เนื่องจากทางราชการให้เปลี่ยนแปลงมากที่สุด

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง “ภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชนิดและการกระจายของนามทั่วไป ที่เป็นส่วนประกอบของภูมินามหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนามทั่วไปเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หนอง โนน ห้วย กุด นา โคน วัง ท่า ชับ และป่า นามทั่วไปเหล่านี้บ่งบอกปัจจัยที่ทำให้เลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน ณ บริเวณนั้น ๆ การศึกษาภูมินามของหมู่บ้านดังกล่าวมีส่วนแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกที่ตั้งหมู่บ้านในอดีตกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและยังเป็นการแสดงภูมินามของภาษาถิ่นในท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย

กนกวรรณ อารีพัฒนไพบูลย์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาแนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน ลักษณะของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน และภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏจากชื่อหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า แนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน มี 8 ประเภท ได้แก่ ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ตั้งชื่อตามพืช ตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ ตั้งชื่อตามตำนานหรือนิทาน ตั้งชื่อตามโบราณวัตถุ ตั้งชื่อเพื่อบอกทิศทางหรือขนาด ตั้งชื่อเพื่อแสดงถึงกิจการกระทำและตั้งชื่อเพื่อเป็นมงคลนาม เป็นต้น

โถมสุภางค์ ทองปลิว (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “ความหมายชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อ การเปลี่ยนชื่อและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงชื่อ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านและตำบลกับสภาพชีวิต

ตั้งคม และสิ่งแวดลอม ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านและตำบล 111 ชื่อ จำแนกตามความหมาย ได้ 5 ประเภท คือ ชื่อที่มีความหมายเดียว ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรก ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรกและคำถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายจากการนำชื่อคำแรกและคำถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายจากการนำคำขยายมาไว้หน้าคำที่มีความหมายเป็นหลัก และชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคำแรกและคำถัดไป เป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ชื่อที่มีคำขยายเป็นชื่อคำแรกเป็นชื่อที่แสดงจำนวนและขนาด และชื่อที่มีกลุ่มคำเป็นชื่อคำแรกเป็นชื่อพีชพรรณ การเปลี่ยนแปลงชื่อและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้น หมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ชื่อเดิม แต่บางหมู่บ้านเปลี่ยนชื่อตามความนิยม เปลี่ยนตามที่มาของชื่อตามลักษณะภูมิประเทศและเปลี่ยนเนื่องจากความเข้าใจผิด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดประเด็นที่จะศึกษาด้านเนื้อหาและยังเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในเรื่องของแนวทางในการศึกษาแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการสร้างคำ

สุนันท์ อัญชลินุกูล (2520) ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างคำและการใช้คำไทย ในมหาชาติคำหลวง” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากับคำที่สูญไป ผลการศึกษาพบว่า คำบางคำในมหาชาติคำหลวง ไม่พบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และไม่มีใช้ในปัจจุบัน แต่บางคำพบว่า ยังคงใช้อยู่ในภาษาถิ่นบางถิ่น ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ ได้จำแนกเป็น 5 ประเภท คือ คำในมหาชาติคำหลวง บางคำมีความหมายตรงกับส่วนหนึ่งของคำแปลในพจนานุกรม บางคำมีความหมายกว้างกว่าในสมัยปัจจุบัน บางคำมีความหมายตรงข้าม บางคำมีความหมายอย่างเดียวกันแต่การใช้ต่างกัน

ลินดา วิชาดากุล (2528) ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างคำในภาษาไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโครงสร้าง หน้าที่ ตลอดจนการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของคำพยาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า โครงสร้างของคำพยานแบ่งได้ 6 ประเภท โครงสร้างของคำประสมแบ่งเป็น 2 ประเภท โครงสร้างคำซ้อน แบ่งได้ 4 แบบ และโครงสร้าง

ของคำซ้ำ แบ่งได้ 2 แบบ ซึ่งสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ สมชู (2533) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คำประสมในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาส่วนประกอบ หน้าที่และความหมายของคำประสมในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ส่วนประกอบของคำประสมในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการจัดเรียงลำดับคำประสมที่ประกอบด้วยคำเดี่ยว 2 คำ มี 16 แบบ คำเดี่ยว 3 คำ มี 18 แบบ คำเดี่ยว 4 คำ มี 8 แบบ และคำเดี่ยว 5 คำมี 2 แบบ ส่วนความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นของคำเดี่ยว ซึ่งเป็นส่วนประกอบของคำประสม พบว่าจะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนหลักกับส่วนขยาย และส่วนประกอบ 2 ส่วน ดังกล่าวทำให้เกิดโครงสร้างเป็น 2 แบบ คือ แบบ ก ได้แก่ ส่วนหลัก + ส่วนขยาย มี 12 แบบย่อย และ แบบ ข ได้แก่ ส่วนหลัก + ส่วนหลัก มี 6 แบบย่อย

2. หน้าที่ของคำประสมในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำหน้าที่ต่างกัน เป็น 2 ประเภท คือคำประสมประเภทที่ทำหน้าที่เพียงอย่างเดียว มี 4 ประเภท และคำประสมที่ทำหน้าที่ได้หลายหน้าที่ มี 7 ประเภท

3. ความหมายของคำประสมในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะ 3 ประการ คือ

- 3.1 คำประสมที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำเดี่ยวที่นำมาประกอบ
- 3.2 คำประสมที่มีความหมายแตกต่างจากคำเดี่ยวที่นำมาประกอบ
- 3.3 ประเภทที่ใช้เป็นความหมายเกี่ยวเนื่องกัน

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโครงสร้างของคำ ได้แก่ คำพยาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ โดยศึกษาหน้าที่ ที่ปรากฏในประโยค และเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำพยาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า มีทั้งคำที่ยังคงใช้สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน และคำที่ไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน คำที่ปรากฏใช้ต่อมาถึงปัจจุบัน มีทั้งที่ยังคงรูปคำเดิม และเปลี่ยนแปลงรูปคำจากเดิม และทั้งที่มีความหมายคงเดิมและมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

อัมมร ชูระเจน (2521) ได้ศึกษาเรื่อง “ประวัติของชื่อตำบลและชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชื่อหมู่บ้าน จากภาษาถิ่น และถอดเป็นภาษาไทยกลาง ผลการศึกษาพบว่าประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้าน จำนวน 132 ชื่อ ได้ข้อมูล 146 ชื่อ จำแนกชื่อต่าง ๆ จากที่มาเป็น 8 ประเภท คือ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ 50 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับตำนาน 40 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับต้นไม้ 36 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับวัด 8 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับชื่อของบุคคล 6 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสัตว์ 4 ชื่อ และชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง และสิ่งอื่น ๆ มีจำนวนเท่ากันอย่างละ 1 ชื่อ

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “ชื่อบ้านนามเมืองภาคใต้” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มในการตั้งชื่อบ้านนามเมือง ผลการศึกษา พบว่า มีแนวโน้มในการตั้งชื่อหลายลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. ใช้ลักษณะตามสภาพภูมิศาสตร์ของสถานที่นั้น ๆ เป็นสำคัญ และอาจใช้สิ่งที่ปรากฏพิเศษจำเพาะถิ่นประกอบด้วย เช่น อ่าวลึก ทุ่งใหญ่ ปากน้ำ เป็นต้น
2. ใช้สิ่งนิมิตหมายอันเด่นชัดที่บังเกิดขึ้นร่วมสมัยกับการตั้งชื่อบ้านนามเมืองนั้น ๆ เช่น สะบ้าย้อย มะขามเต่า สะพานหิน เป็นต้น
3. อาศัยรูปลักษณะที่ปรากฏออกมาเป็นเค้าความรู้สึก และจินตนาการเข้าประกอบกำหนดเป็นชื่อขึ้น เช่น ออกทะเล เขารูปช้าง เกาะหนู เป็นต้น
4. ชื่อเป็นคำภาษาต่างประเทศ เช่น เขาดังกวน (แปลว่า ฟังตะวันออก) ดันหยงมัส (แปลว่า พิกุลทอง) รุสมิแล (แปลว่า สนเก้าต้น) เป็นต้น
5. ชื่ออันเกิดแต่สำเนียงภาษาพูด โดยมากจะเป็นไปตามลักษณะภาษาถิ่น เช่น สทิงพระ มาจาก จะทิงพระ หาดใหญ่ มาจาก ไม้มะหาดขนาดใหญ่ กวนเนียง มาจาก กวนพะเนียง เป็นต้น

6. ตั้งชื่อบ้านนามเมืองเป็นอนุสรณ์แก่บุคคล หรือรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ณ สถานที่นั้น ๆ เช่น กำแพงเพชร เทพกษัตริ หัวค่าย เป็นต้น

7. ตั้งชื่อเอาเคล็ดให้เป็นมงคล เช่น น้ำน้อย รังเกียจ สัจศาลา เป็นต้น

8. ใช้คำภาษาบาลีและสันสกฤต ที่มีความหมายเป็นสิริมงคล และสื่อความหมายสัมพันธ์กับสถานที่นั้น เช่น นครศรีธรรมราช ศิริรัฐนิคม ศรีบรรพต เป็นต้น

มยุรี สีมพู (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ยโสธร” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวการตั้งชื่อ ลักษณะและ การเปลี่ยนแปลงทางภาษา ตลอดจนภาพสะท้อนทางสังคมจากชื่อหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า แนวการตั้งชื่อ นำมาจัดประเภท ทั้งหมด 8 ประเภท คือ ลักษณะภูมิประเทศ ชื่อพืช ชื่อสัตว์ จำนวนนับ ลักษณะสิ่งก่อสร้าง ชื่อบุคคลสำคัญ มงคลนามและลักษณะไม่จัดอยู่ในพวกใด ในการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ยังแบ่งย่อยได้เป็น 10 ลักษณะ ชื่อพืชแบ่งย่อยได้ 3 ลักษณะ ส่วนลักษณะของคำมี 3 ลักษณะ คือ คำมูล คำประสมและคำซ้อน ประเภทที่มาของคำ ได้แก่ คำไทยแท้ 2 ชนิด คือ คำที่เป็น คำไทย และเป็นคำไทยถิ่นอีสาน

กนกวรรณ อารีพัฒน์ไพบลูย์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขต อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาแนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน ลักษณะของ คำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน และภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏจากชื่อหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า แนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน มี 8 ประเภท ได้แก่ ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ตั้งชื่อตามพืช ตั้งชื่อตาม บุคคลสำคัญ ตั้งชื่อตามตำนานหรือนิทาน ตั้งชื่อตามโบราณวัตถุ ตั้งชื่อเพื่อบอกทิศทางหรือขนาด ตั้งชื่อเพื่อแสดงถึงกิจการกระทำและตั้งชื่อเพื่อเป็นมงคลนาม เป็นต้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัย ศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดประเด็นที่จะ ศึกษาด้านเนื้อหาแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในเรื่องของแนวทางในการศึกษาลักษณะการสร้าง คำในการตั้งชื่อหมู่บ้าน นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกแนวคิดการตั้งชื่อ หมู่บ้าน ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดประเด็นด้านแนวคิดในการตั้ง

ชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย และผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ อัมมร ฐระเจน (2521: บทคัดย่อ) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทความหมายของชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจำแนกความหมายของชื่อตำบลและหมู่บ้าน จากที่มาของชื่อหมู่บ้าน เป็น 8 ประเภท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมาย

อุทัยวรรณ ดันหยง (2526) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามอายุ ในภาษาพวน” จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการใช้คำของคนสามระดับอายุ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงลักษณะของคำและความหมายในภาษาพวน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการใช้คำศัพท์ของคนสามระดับอายุ จะนำคำศัพท์อื่นมาใช้ร่วมคำศัพท์เดิมในภาษาพวน มากกว่าการใช้คำศัพท์เดียวกันเหมือนกันทั้งสามระดับอายุ การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำจะเป็นการเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด และพบหน่วยเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้น เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ของคำใช้เป็นเสียงวรรณยุกต์เสียงเดียวกันกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำพบว่าจะเปลี่ยนแปลงในกลุ่มผู้บอกภาษากลุ่มระดับอายุ 15 – 30 ปี มากที่สุด และพบว่าคำศัพท์ที่เลิกใช้ในแต่ละกลุ่มอายุอีกจำนวนหนึ่ง โดยที่ผู้บอกภาษาพวนที่มีระดับอายุปานกลางและอายุน้อย มีการเปลี่ยนแปลงการใช้คำมาก โดยได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภาษาของทางราชการ

ลักขณา คาวรัตน์หงส์ (2527) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย ผลการศึกษาพบว่า เกิดจากความหมายเลื่อนราง คำไม่มีที่ใช้หรือไม่ทราบที่มา ผู้ใช้ขาดความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ จึงใช้วิธีลากเข้าความ ความต้องการสร้างคำใหม่ ซึ่งอาจใช้แนวเทียบพิดคำที่มีความใกล้ชิดกันทางด้านเวลาและสถานที่ คำห้าม คำอุปมา และสาเหตุอื่นๆ สำหรับการเปลี่ยนแปลงความหมายนั้น มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คำที่มีความหมายแคบเข้าไปในทางเลว และคำที่มีความหมายแคบเข้าไปในทางดี นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

มนทิรา วงศ์ชะอุ่ม (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของหน่วยคำในภาษาไทย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะวิธีการและสาเหตุหรือเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของหน่วยคำในคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองในภาษาไทย โดยศึกษาวรรณกรรมร้อยกรอง

สมัยอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงอยู่ 7 ประการ คือ การเพิ่มเสียง การซ้ำเสียง การตัดเสียง การแปลงเสียงพยัญชนะ การแปลงเสียงสระ การเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ และการสับที่ของพยางค์

จันทรา จงศิริโชค (2530) ได้ศึกษาเรื่อง “วิวัฒนาการของคำลักษณะนามในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์” ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงคำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์ไม่มีเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหญ่ ๆ คือ ยังคงจำแนกคำลักษณะนามออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ คำลักษณะนามที่บอกลักษณะและคำลักษณะนามที่ไม่บอกลักษณะ พบแต่การเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดและเปลี่ยนแปลงเฉพาะคำลักษณะนามที่ไม่บอกลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ เช่น มีคำศัพท์ที่เลิกใช้แล้ว หรือมีคำลักษณะนามคำใดเกิดขึ้นใหม่และการเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้คำลักษณะนามต่างกันไปในแต่ละช่วงสมัย ซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและความคิด

รุ่งอรุณ ทิมชุนหเสียร (2530) ได้ศึกษาเรื่อง “การกลายความหมายของคำ และสำนวนจากกฎหมายตราสามดวง” ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของคำในกฎหมายตราสามดวง บางคำกว้างกว่าในกฎหมายตราสามดวง คำบางคำเป็นคำเดียวกัน แต่ใช้ต่างความหมาย และบางคำในกฎหมายตราสามดวง ปัจจุบันเลิกใช้ไปแล้วแต่บางคำก็ยังมิใช้ในภาษาถิ่นบางถิ่นในการจำแนกการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำเป็น 3 ประเภท คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

นิชรา อัสววิบูลย์ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง “การเพิ่มคำ การสูญคำ และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยาในช่วง พ.ศ. 2416 – 2525” โดยเฉพาะคำกริยาพยางค์เดียว และสองพยางค์ จากพจนานุกรม เพื่อเปรียบเทียบกับคำกริยาในหนังสืออักขราภิธานศัพท์ ผลการศึกษาพบว่า มีคำกริยาเพิ่มขึ้น 2,934 คำ คำกริยาสูญไป 515 คำ ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำนั้นพบว่า มีคำที่เปลี่ยนแปลงความหมาย 693 คำ จำแนกเป็นความหมายแคบเข้า 19 คำ ความหมายกว้างออก 595 คำ ความหมายย้ายที่ 79 คำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยทั้งเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดประเด็นที่จะศึกษาด้านเนื้อหาและเป็นแนวทางในการศึกษาเนื้อหาต่างๆ ตามประเด็นที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. ศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยพิจารณาข้อมูลภาคสนาม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาและข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์สรุปความหมายของชื่อหมู่บ้าน แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่เป็น 8 ประเภท ตามความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยใช้เกณฑ์ของ อัมมร ชูระเจน (2521) ดังนี้

- 1.1 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ
- 1.2 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับตำนาน
- 1.3 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับต้นไม้
- 1.4 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับวัด
- 1.5 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับชื่อของบุคคล
- 1.6 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสัตว์
- 1.7 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง
- 1.8 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสิ่งอื่น ๆ

2. ศึกษาลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

2.1 ลักษณะการสร้างคำ

2.1.1 โครงสร้างของคำ

1) หน่วยคำเดี่ยว วิเคราะห์ตามลักษณะของคำภาษาไทย มีลักษณะคำโดด มีความหมายสมบูรณ์ในตัวไม่ต้องประกอบกับคำอื่น เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ โดยใช้แนวคิดของ คำชัย ทองหล่อ (2545 : 194 – 195) ซึ่งได้กล่าวว่า “คำในภาษาไทยเป็นลักษณะหน่วยคำเดี่ยว เรียกว่า คำมูล ซึ่งเป็นคำไทยแท้” มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

2) คำประสม วิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ของ บรรจบ พันธุเมธา (2545: 80-88) ซึ่งได้กล่าวถึงคำประสมว่า คำประสม คือ คำที่มีคำตั้งแต่ 2 คำ หรือมากกว่านั้นมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่ ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำที่ตามมา เป็นส่วนขยาย ซึ่งมีลักษณะต่างๆ ตามการใช้ ได้แก่ ใช้เป็นคำนาม คำวิเศษณ์ คำกริยาและกริยาวิเศษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก

ชื่อหมู่บ้านเป็นคำประเภทคำนามเฉพาะ ผู้วิจัยจึงนำลักษณะของคำประสมที่ใช้เป็นคำนามมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่ง คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม มี 5 ลักษณะ ดังนี้

2.1) คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นวิเศษณ์ (นาม + วิเศษณ์) เช่น มดแดง คือมดชนิดหนึ่งตัวสีแดง ไม่ใช่มดตัวสีแดงทั่วไป อาจเติมต่อเป็น มดแดงไฟ เพื่อบอกประเภทย่อยของ มดแดง ก็ได้ เป็นต้น

2.2) คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นกริยา (นาม + กริยา) เช่น เครื่องใช้ ของกิน ที่อยู่ ผู้แทน นักรบ นักสืบ เป็นต้น

2.3) คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นนาม (นาม + นาม) คำประสมลักษณะนี้จะย่อความหมายที่ต้องการในคำที่ตามมาเพียงคำเดียวนั้น เพราะคำนามที่ตามมาไม่อาจบอกลักษณะหรืออาการได้อย่างคำวิเศษณ์หรือคำกริยา เช่น มือ คือ สัมที่มีลักษณะเหมือนมือ ไม่ใช่สัมที่มีมือ หรือสัมของมือ น้ำพริก คือ กับข้าวชนิดหนึ่งซึ่งปรุงด้วยเครื่องปรุงต่างๆ และมีพริกอยู่ด้วย ไม่ใช่ น้ำที่มีพริก หรือน้ำของพริก เป็นต้น

2.4) คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นบุพบท (นาม + บุพบท) คำประสมลักษณะนี้จะย่อความหมายทั้งหมดลงในคำคำเดียว เช่น คนใน คือ คนในครอบครัว ในวงการ คนสนิท คนนอก คือ คนนอกครอบครัว นอกวงการ เป็นต้น

2.5) คำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนาม และคำขยายก็ไม่จำกัด อาจเป็นเพราะพูดไม่เต็มความ คำนามที่เป็นตัวตั้งจึงหายไป กลายเป็นคำกริยาบ้าง คำวิเศษณ์บ้าง เช่น ต้มยำ ต้มส้ม ต้มซ่า ฯลฯ

2.1.2 ประเภทที่มาของคำ วิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195) ซึ่งได้แบ่งประเภทที่มาของคำไว้ ดังนี้

- 1) คำที่มาจากภาษาไทย
- 2) คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ
- 3) คำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

2.2 แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ หวน พิณรุฬันธ์ (2529: 53) ซึ่งจำแนกชื่อหมู่บ้านเป็น 10 แบบ ดังนี้

2.2.1 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ หมายถึง การตั้งชื่อหมู่บ้านตามภูมิประเทศในลักษณะต่างๆ เช่น ภูมิประเทศที่เป็นภูเขา เนินเขา ที่ราบ และแหล่งน้ำ เช่น บึงบอน หนองบัว ดงเดื่อย ดอนสำโรง เป็นต้น

2.2.2 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามตำนานของหมู่บ้าน

2.2.3 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามอาชีพของคนในชุมชนนั้น เช่น บ้านไร่ บ้านนา เป็นต้น

2.2.4 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์ หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะชื่อสัตว์ต่างๆ เช่น หนองเต่า กลองตะเข้ เป็นต้น

2.2.5 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อพืชหรือพรรณไม้ต่างๆ ที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ป่ามะม่วง เนินมะกอก โคนมะตูม เป็นต้น

2.2.6 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พักผ่อนหรือเปลี่ยนไปจากชื่อเดิม

2.2.7 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ใช้ชื่อเดียวกับวัด

2.2.8 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อฝ่ายหรือชื่อแหล่งน้ำ

2.2.9 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิม เช่น บ้านแปง ในอำเภอองไกรลาศ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่บ้านแปง จังหวัดสิงห์บุรี

2.2.10 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ หมายถึง ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามโบราณวัตถุและโบราณสถาน ได้แก่ วัด เจดีย์ พระพุทธรูป เมืองเก่า เป็นต้น

3. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้นำประโยชน์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยนำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมายของ พระยาอนูมานราชชน (2515) และแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคำของ บรรจบ พันธุเมธา (2544) มาใช้เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง มี 7 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 การย้ายเสียง (Sound Shift) เป็นการกลายเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์จากฐานกรณ์หนึ่งไปอีกฐานกรณ์หนึ่ง เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง ช จะเป็น จ ในถิ่นพายัพ และไทยใหญ่ และเป็น ซ ในถิ่นอีสาน

3.1.2 เสียงกร่อน (Phonetic Decay) เช่น คำว่า อันหนึ่ง เป็น หนึ่ง ฉะนั้น เป็น ฉะนั้น เป็นต้น

3.1.3 การสับเสียง (Metathesis) เช่น ตะกร้า เป็น กะต้า , ตะกร้อ เป็น กะต้อ เป็นต้น

3.1.4 เสียงเลื่อน (Glides) เช่น คำว่า คราว กว้าง เมื่อ ขณะพูดจะมีเสียงเออ หรือ อืออึ แทรกอยู่ระหว่างเสียงที่กลั่นกันเป็น เคอราว เกอวาง แต่เสียงที่แทรกอยู่นี้ ถ้าพูดเร็ว ๆ จะไม่ปรากฏให้ได้ยิน

3.1.5 การกลมกลืนเสียง (Assimilation) เป็นลักษณะที่เสียงสองเสียงอยู่ใกล้กัน เสียงหนึ่งจะกลายเป็นเสียงคล้ายหรือเหมือนกันกับเสียงหนึ่ง มี 4 ลักษณะ คือ

1) การกลมกลืนเสียงกันไปข้างหน้า (Progressive Assimilation) เช่น คำว่า สิบเอ็ด เป็น สิบเบ็ด

2) การกลมกลืนกันไปข้างหลัง (Regressive Assimilation) เช่น คำว่า มนิลา เป็น มลิลลา

3) การกลมกลืนร่วมกัน (Reciprocal Assimilation) เช่น คำว่า ทีเดีย เป็น เทียว

4) การกลมกลืนกันบางส่วน (Partial Assimilation) เช่น คำว่า บังเกิด เป็น บังเกิด

3.1.6 แปลงเสียงให้ต่างกัน (Dissimilation) เช่น คำว่า hanson เป็น hansom

3.1.7 ตัดเสียงเติมเสียง เช่น กรณีของการตัดเสียง เช่น คำว่า อนิจจา เป็น นิจจา กรณีของ การเติมเสียง เช่น คำว่า ลูกจุม เป็น ลูกกระจุม

3.2 การเปลี่ยนแปลงด้านคำ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1 การตัดคำ เป็นลักษณะที่แบ่งคำผิด เช่น คำว่า นกจอก เป็น นกกระจอก

3.2.2 การเติมคำ เป็นการเติมคำเข้าไป เช่น คำว่า กา เป็น อีกา

3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย มี 3 ลักษณะ ดังนี้

3.3.1 ความหมายแคบเข้า เช่น คำว่า เสื่อหรือหมอ ซึ่งมีความหมายเป็นคำรวมถ้านำเอาไปใช้ให้หมายถึง เสื่อโครง หรือ หมอรักษาโรคโดยเฉพาะ เมื่อใช้กันบ่อย ๆ ความหมายก็อาจเข้าใจว่าเป็นเช่นนั้น ถ้าจะให้ความหมายเสื่อหรือหมอชนิดอื่นโดยเฉพาะก็ต้องเอาคำอื่นประกอบเข้าด้วย เช่น เสื่อปลา หมอความเป็นต้น ถ้าพูดเสื่อหรือหมอเฉย ๆ ก็มักความหมายเสื่อโครงหรือหมอรักษาโรค

3.3.2 ความหมายกว้างออก เช่น คำว่า สวน ซึ่งเดิมความหมายที่เพาะปลูกต้นไม้ ซึ่งมีอะไรกันไว้เป็นขอบเขต แต่บัดนี้เราใช้ในความหมายกว้างออกไป เป็นสวนงู สวนสัตว์ แม่น้ำกระทั่งสวนหนังสือก็เคยมีคนพูด

3.3.3 ความหมายย้ายที่ เช่น คำว่า สาว ถ้าเป็นคนแก่อายุ 80 ปี ก็จะบอกว่าผู้หญิงอายุ 30 ปี เป็นสาวหรือยังเด็กเสียด้วยซ้ำ ถ้าเป็นเด็กต่างว่าอายุ 10 ขวบ อาจบอกว่าผู้หญิงอายุ 30 ปี เป็นคนแก่ก็ได้ ความหมายจึงเกิดการย้ายที่ เนื่องจากความคิดไม่ตรงกันเพราะต่างคิดกันคนละแง่และเอาตนเป็นที่ตั้ง

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

1. สํารวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความหมาย ลักษณะการสร้างคำ แนวคิดและการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน
2. เก็บรวบรวมรายชื่อหมู่บ้านตามขอบเขตของการวิจัย
3. สร้างแบบบันทึกความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน
4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สัมภาษณ์และบันทึกความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน จำนวน 109 หมู่บ้าน ดังนี้
 - 5.1. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แล้วบันทึกข้อมูลทั้งหมดในแบบสัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษร
 - 5.2. เก็บข้อมูลจากเอกสารที่บอกเล่าความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นข้อมูลที่ได้จากที่ว่าการอำเภอองไกรลาศ สํารวจ ณ ธันวาคม 2548 โดยแบ่งเป็น 11 ตำบล 109 หมู่บ้าน ซึ่งมีรายชื่อหมู่บ้านดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
1	ตำบลกง	1	บ้านกง
2		2	บ้านบางสนิม
3		3	บ้านท่าทราย
4		4	บ้านวังอ้ายช้าง
5		5	บ้านบางประ
6		6	บ้านหนองถ้ำ
7		7	บ้านประคู้เต่า
8		8	บ้านเนินหว่า
9		9	บ้านกง
10		10	บ้านกง
11		11	บ้านถ้ำไม้ไกร
12		12	บ้านเหนือ
13		13	บ้านวังหลวง
14	ตำบลไกรกลาง	1	บ้านโน
15		2	บ้านกลาง
16		3	บ้านดอนสัก
17		4	บ้านเป็ง
18		5	บ้านหนองอีมือ
19		6	บ้านป่ามะม่วง
20		7	บ้านหนองหลอด

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
21	ตำบลไกรกลาง	8	บ้านคลองวังทอง
22		9	บ้านคลองท้ายวัง
23	ตำบลไกรโน	1	บ้านหนองมะเกลือ
24		2	บ้านโคงต้นง้าว
25		3	บ้านหนองตะแบก
26		4	บ้านหนองบัว
27		5	บ้านหนองเสาเถียร
28		6	บ้านป่ามะม่วง
29		7	บ้านวังขวัญ
30		8	บ้านหนองกาสลัก
31		9	บ้านหนองกระทุ่ม
32		10	บ้านหนองไผ่ล้อม
33		11	บ้านหนองเสาเถียรใต้
34		12	บ้านหนองเทพ
35		13	บ้านบึงบอน
36		14	บ้านเปลงกุ
37		15	บ้านหนองตะแบกใต้
38	ตำบลไกรนอก	1	บ้านวัดโบสถ์
39		2	บ้านไกรนอก
40		3	บ้านไร่
41		4	บ้านไกรนอก
42		5	บ้านไกรนอก
43		6	บ้านป่ายาง
44		7	บ้านโป่งแค
45		8	บ้านวังไผ่สูง

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
46	ตำบลป่าแฝก	1	บ้านป่าแฝก
47		2	บ้านป่าแฝก
48		3	บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง
49		4	บ้านหนองเต่า
50		5	บ้านดงม่วง
51		6	บ้านข่อยสองนาง
52		7	บ้านหนองเต่า
53		8	บ้านไผ่วังหม้อ
54		9	บ้านเสาหิน
55	ตำบลบ้านกร่าง	1	บ้านกร่าง
56		2	บ้านกร่าง
57		3	บ้านหนองหญ้าปล้อง
58		4	บ้านนาข้าวเบา
59		5	บ้านหนองเงิน
60	ตำบลกกแรต	1	บ้านปรักทอง
61		2	บ้านปรักรัก
62		3	บ้านป่าร้าง
63		4	บ้านกกแรต
64		5	บ้านคลองตะเข้
65		6	บ้านแก่งหลวง
66		7	บ้านในดง
67		8	บ้านบ่อเพลา
68		9	บ้านเกาะทับผึ้ง
69		10	บ้านคลองท่าพาย
70		11	บ้านโลกมะตูม

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
71	ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม	1	บ้านบึงกรอบ
72		2	บ้านใหม่สุขเกษม
73		3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง
74		4	บ้านนาแถว
75		5	บ้านใหม่โพธิ์ทอง
76		6	บ้านใหม่โพธิ์ทอง
77		7	บ้านหนองเงิน
78		8	บ้านจิกเอน
79	ตำบลคงเค็ย	1	บ้านคงเค็ย
80		2	บ้านคงเค็ย
81		3	บ้านคงเค็ย
82		4	บ้านคงยาง
83		5	บ้านยางแดน
84		6	บ้านวังสะตือ
85		7	บ้านคอนสำโรง
86		8	บ้านยางมวน
87		9	บ้านวังศรีไพร
88		10	บ้านเนินมะกอก
89		11	บ้านคลองขายนี
90	ตำบลท่าฉนวน	1	บ้านท่าฉนวน
91		2	บ้านหนองบัว
92		3	บ้านทางตลาด
93		4	บ้านข่อมตาล
94		5	บ้านน้ำเรือ่ง
95		6	บ้านวังอ้ายขวาก
96		7	บ้านหนองแม่ลอน

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
97	ตำบลท่าฉนวน	8	บ้านคลองยาง
98		9	บ้านเหนือ
99		10	บ้านปากเหนือ
100		11	บ้านหล่ายปอแดง
101		12	บ้านน้ำเรือเหนือ
102	ตำบลหนองตุม	1	บ้านหนองตุม
103		2	บ้านหนองตุม
104		3	บ้านเกาะนอก
105		4	บ้านวังนาค
106		5	บ้านหนองกระจอบ
107		6	บ้านครูสมอ
108		7	บ้านหนองโสน
109		8	บ้านเจริญสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน
 - 1.2 แบบบันทึกแสดงข้อมูลผู้บอกภาษา
 - 1.3 อุปกรณ์อื่น ๆ ตามความจำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเขียนต่าง ๆ เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยพิจารณาข้อมูลภาคสนาม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลและข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์สรุปความหมายของชื่อหมู่บ้าน แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่เป็น 8 ประเภท ตามความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยใช้เกณฑ์ของ อัมมร ชูระเจน (2521) ดังนี้

2.1.1 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ

2.1.2 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับตำนาน

2.1.3 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับต้นไม้

2.1.4 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับวัด

2.1.5 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับชื่อของบุคคล

2.1.6 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสัตว์

2.1.7 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง

2.1.8 ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสิ่งอื่น ๆ

2.2 เกณฑ์ในการวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

2.2.1 ลักษณะการสร้างคำ

1) โครงสร้างของคำ

1.1) เกณฑ์วิเคราะห์หน่วยคำเดี่ยว ใช้เกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ

(2545: 194 – 195)

1.2) เกณฑ์วิเคราะห์โครงสร้างของคำประสม ใช้เกณฑ์ของ บรรจบ พันธเมธา (2545: 80-88) โดยนำโครงสร้างคำประสมที่ใช้เป็นคำนาม มาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) นาม + วิเศษณ์
- 2) นาม + กริยา
- 3) นาม + นาม
- 4) นาม + บุพบท
- 5) คำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนาม และคำขยายก็ไม่จำกัด

2) ประเภทที่มาของคำ

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ประเภทที่มาของคำ ใช้เกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195) ซึ่งได้แบ่งประเภทที่มาของคำไว้ ดังนี้

- 2.1) คำที่มาจากภาษาไทย
- 2.2) คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ
- 2.3) คำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

2.2.2 เกณฑ์ในการวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ตามเกณฑ์ของ หวาน พันธุ์พันธุ์ (2529 : 53) ซึ่งจำแนกเป็น 10 ประเภท ดังนี้

- 1) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
- 2) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน
- 3) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน
- 4) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์
- 5) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- 6) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พักผ่อนหรือเปลี่ยนไปจากชื่อเดิม
- 7) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
- 8) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น

- 9) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
- 10) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ

2.3 เกณฑ์ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและความหมายของ พระยาอนูมานราชชน (2515) และเกณฑ์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านคำของ บรรจบ พันธุเมธา (2544) มาใช้เป็น เกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

2.3.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง

- 1) การย้าย
- 2) เสียงกร่อน
- 3) การสับเสียง
- 4) เสียงเลื่อน
- 5) การกลมกลืนเสียง
- 6) แปลงเสียงให้ต่างกัน
- 7) ตัดเสียงเติมเสียง

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงด้านคำ

- 1) การตัดคำ
- 2) การเติมคำ

2.3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย

- 1) ความหมายแคบเข้า
- 2) ความหมายกว้างออก
- 3) ความหมายย้ายที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็น ต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน มาวิเคราะห์สรุปความเป็นมาและความหมาย แล้วจัดหมวดหมู่ตามความหมายของชื่อหมู่บ้าน

2. วิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำ และแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน แล้วนับความถี่
3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน แล้วนับความถี่
4. สรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนา และเสนอข้อมูลทางสถิติค่าร้อยละในรูปแบบตาราง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 109 หมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ จากความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามเกณฑ์ของ อัมมร ธุระเจน (2521) ซึ่งได้จัดหมวดหมู่ความหมายของชื่อหมู่บ้านเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ
2. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับตำนาน
3. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับต้นไม้
4. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับวัด

5. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับชื่อของบุคคล
6. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสัตว์
7. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง
8. ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสิ่งอื่น ๆ

จากการศึกษาความเป็นมาและวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าความหมายของชื่อหมู่บ้านจำแนกประเภทได้ดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 42 หมู่บ้าน มีความหมายที่บอกลักษณะภูมิประเทศในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ไร่ นา ป่า โป่ง ดง ดอน โคน ช่อม เนิน ปรีก บ่อ เกาะ แก่ง ท่า ถ้ำ และวัง ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านไร่	เดิมนั้นเป็นพื้นที่ ที่ชาวบ้านทำไร่ อยู่ห่างจากหมู่บ้านออกไป ต่อมา ชาวบ้านปลูกบ้านเป็นหลักแหล่งเพิ่ม มากขึ้น จึงตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อว่า บ้านไร่	หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ทำไร่ และอยู่ไกลจากหมู่บ้าน อื่น
2	บ้านนาแถว	เดิมนั้นเป็นกลุ่มชนบ้านใหม่ สุขเกษม เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นจึง แยกเป็นหมู่บ้านใหม่ และตั้งชื่อ หมู่บ้านตามลักษณะพื้นที่ของ หมู่บ้านโดยทั่วไปที่เป็นทุ่งนา เป็นแถวเรียงราย	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ตาม ทุ่งนาที่เรียงรายเป็นแถว

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
3	บ้านนาข้าวเบา	พื้นที่ทำนา ส่วนใหญ่มีการปลูกข้าวที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น เรียกว่าข้าวเบา	หมู่บ้านที่มีพื้นที่ในการปลูกข้าวที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น
4	บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรกลาง)	เดิมเป็นพื้นที่ ที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นแหล่งที่ชาวบ้านในถิ่นต่างๆ มาเก็บมะม่วงไปแปรรูปเพื่อเก็บไว้กินตลอดปี	หมู่บ้านที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก
5	บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรโน)	เดิมเป็นพื้นที่ ที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก	หมู่บ้านที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก
6	บ้านป่าแฝก (หมู่ 1)	หมู่บ้านเก่าแก่ อยู่ทางทิศตะวันตก มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ มีวัดที่สร้างในสมัยสุโขทัย ชื่อว่าวัดทุ่งสร้างโดยเศรษฐีสองพี่น้อง วัดทุ่งสร้างโดยเศรษฐีผู้พี่ ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านตะวันตก ในสมัยนั้นบ้านตะวันตกและบ้านตะวันออก เป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ต่อมาถูกพม่าเผาเวลาผ่านไปสภาพพื้นที่เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ ที่มีหญ้าแฝกขึ้นมาก ชื่อหมู่บ้านจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
7	บ้านป่าแฝก (หมู่ 2)	หมู่บ้านเก่าแก่ อยู่ทางทิศตะวันออก คนโบราณเรียกว่าทิศตะวันออก มีวัดที่สร้างในสมัยสุโขทัย ชื่อว่า วัดทุ่งเนินพยอม สร้างโดยเศรษฐีผู้น้อง หลังจากถูกพม่าเผา วัดทุ่งเนินพยอมเหลือกำแพง โบสถ์และวิหารเก่า เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อยู่ แต่กำแพงบางส่วนถูกกลบไปบ้างแล้ว ปัจจุบันเรียกว่า วัดป่าแฝก	บริเวณที่มีหญ้าแฝกขึ้นมาก
8	บ้านป่ายาง	หมู่บ้านที่ แต่เดิมนั้นเป็นพื้นที่ ที่ดินขนาดใหญ่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากเป็นแหล่งที่ชาวบ้านมานำยางจากต้นยางไปจุดไฟ จุดคบไฟ ในสมัยก่อน แต่ปัจจุบันต้นยางใหญ่เหลือให้เห็นไม่มากนัก	บริเวณที่มีต้นยางขึ้นมาก
9	บ้านป่าร้าง	เดิมบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านในปัจจุบัน เป็นป่าที่ไม่มีรังขึ้นเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านมาทำไร่ก็สร้างกระท่อมพักอาศัยตามชายป่าร้าง เวลาผ่านไปมีผู้คนมาอาศัยมากขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านป่าร้าง	บริเวณที่มีต้นรังมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
10	บ้านโป่งแค	หมู่บ้านที่พื้นที่เป็นดินโป่ง มีลักษณะเป็นจอมปลวก มีดินแคป่า ขึ้นอยู่ทั่วไป ชาวบ้านมีความเชื่อว่า หากใครเดินไปถูกก็จะเกิดอาการบวมตามอวัยวะส่วนที่ไปถูกดินโป่งนั้น	หมู่บ้านที่มีดินโป่งและมีดินแคขึ้นอยู่ตามโป่ง
11	บ้านดงม่วง	เป็นพื้นที่ ที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก	บริเวณที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่หนาแน่น
12	บ้านดงเดือย (หมู่ 1)	ชื่อที่ชาวบ้านเรียกโดยทั่วไป คือ บ้านโพธิ์หอม ซึ่งตั้งชื่อตามชื่อวัดโพธิ์หอม เนื่องจากแต่เดิมนั้นมีต้นโพธิ์หอมล้อมวัดอยู่หลายต้น สันนิษฐานว่าเดิมนั้น ชื่อว่าวัดโพธิ์หอม ตามลักษณะของต้นโพธิ์ที่หอมล้อมวัดอยู่ ต่อมาเสียงเพี้ยนไปเป็นโพธิ์หอม เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยทางราชการได้ตั้งชื่อว่า บ้านดงเดือยตามลักษณะพื้นที่ที่มีต้นเดือยขึ้นอยู่มาก และได้แบ่งเขตหมู่บ้านเป็น 3 หมู่ คือ ดงเดือย หมู่ 1 - 3	บริเวณที่มีต้นเดือยขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก
13	บ้านดงเดือย (หมู่ 2)	แต่เดิมมีต้นเดือยขึ้นอยู่ทั่วไป แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว	บริเวณที่มีต้นเดือยขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
14	บ้านดงเคียว (หมู่ 3)	แต่เดิมมีดินเคียวขึ้นอยู่ทั่วไป แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว	บริเวณที่มีดินเคียวขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก
15	บ้านดงยาง	พื้นที่ ที่มีดินยางใหญ่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นแหล่งเชื้อเพลิงของชาวบ้านในสมัยก่อน ได้นำเอายางไปจุดได้ หรือจุดคบไฟ ปัจจุบันยังมีดินยางให้เห็นอยู่ แต่จำนวนน้อยลง	บริเวณที่มีดินยางใหญ่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก
16	บ้านคอนสัก	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง น้ำไม่ท่วม แต่เดิมมีการปลูกต้นสักเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นพื้นที่สูงน้ำไม่ท่วม ปัจจุบันเหลือมีต้นสักใหญ่หนึ่งต้น อยู่ที่วัดคอน	พื้นที่สูงน้ำไม่ท่วมเป็นที่ ที่มีการปลูกต้นสักเป็นจำนวนมาก
17	บ้านคอนสำโรง	หมู่บ้านที่มีที่ตั้งอยู่บนที่คอนซึ่งมีต้นสำโรงใหญ่ขึ้นอยู่	เนินดินที่มีต้นสำโรงใหญ่ขึ้นอยู่มาก
18	บ้านโคกมะตูม	หมู่บ้านที่มีต้นมะตูมขึ้นอยู่ตามโคกเป็นจำนวนมาก	เนินดินที่มีต้นมะตูมขึ้นอยู่จำนวนมาก
19	บ้านข่อมตาล	เดิมนั้นเป็นบริเวณที่มีต้นตาลขึ้นอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ ข่อม หมายถึง บริเวณ ระหว่าง หย่อม กลุ่ม (ณรงค์ จิตรพิณิจ, 2549) บ้านข่อมตาล จึงหมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นตาลขึ้นอยู่เป็นหย่อมๆ	บริเวณที่มีต้นตาลขึ้นอยู่มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
20	บ้านเนินหว่า	หมู่บ้านอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นเนินดิน มีต้นหว่าใหญ่ขึ้นอยู่บนเนินเป็นลักษณะเด่น จึงเรียกว่าบ้านเนินหว่า	เนินดินมีต้นหว่าใหญ่ขึ้นอยู่เป็นลักษณะเด่น
21	บ้านเนินมะกอก	พื้นที่ของหมู่บ้าน มีบริเวณที่มีต้นมะกอกใหญ่ขึ้นอยู่ตรงเนินดินสูง มีฐานวัดโบราณ ซึ่งมีความเชื่อว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยมีก้อนอิฐแดงสมัยโบราณ รวมทั้งขามสังคโลก แต่ไม่พบหลักฐานทางข้อมูล ชาวบ้านทั่วไปเรียนบริเวณนั้นว่าฐาน เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน มีลักษณะเป็นป่าทึบปกคลุม ในคืนวันพระจะมีชาวบ้านได้ยินเสียงปีศาจ เสียงตะโพน ดังมาจากบริเวณนั้นเป็นประจำ แต่ไม่มีใครพบต้นเสียงเหล่านั้นว่ามาจากที่ใด	เนินดินสูงมีต้นมะกอกใหญ่ขึ้นอยู่
22	บ้านปรักทอง	ปรัก หมายถึง ปลัก ซึ่งหมายถึง แอ่งขนาดเล็ก มีน้ำขัง เมื่อมีการบันทึกชื่อหมู่บ้าน และมีการเขียนป้ายชื่อหมู่บ้านเพื่อแสดงอาณาเขต เกิดการเทียบเสียงผิด รูปเขียนของชื่อหมู่บ้านจึงไม่ถูกต้อง (ลูกคิด ไกรศรีกาจ, 2549)	หมู่บ้านที่มีปลักควายและมีต้นทองอยู่ตามปลัก เป็นแหล่งเลี้ยงควายของชาวบ้าน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		หมู่บ้านที่มีปลักซึ่งเป็นหลุมหรือแอ่งขนาดเล็ก มีน้ำขัง มีต้นทอง ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่ทั่วไป และล้อมรอบด้วยปลักควาย อยู่ตรงกลางหมู่บ้าน เนื่องจากในสมัยก่อนใช้ควายไถนา บริเวณนั้นจึงเป็นแหล่งเลี้ยงควายของชาวบ้าน	
23	บ้านปรักรัก	ปรัก หมายถึง ปลัก ซึ่งหมายถึง แอ่งขนาดเล็ก มีน้ำขัง เมื่อมีการบันทึกชื่อหมู่บ้าน และมีการเขียนป้ายชื่อหมู่บ้านเพื่อแสดงอาณาเขต เกิดการเทียบเสียงผิด รูปเขียนของชื่อหมู่บ้านจึงไม่ถูกต้อง (ลูกคิดไกรศรีกาจ, 2549) หมู่บ้านที่มีปลัก ซึ่งเป็นหลุมหรือแอ่งขนาดเล็ก มีน้ำขัง มีต้นรักโบราณ ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่ทั่วไป เนื่องจากต้นรักโบราณเป็นไม้ยืนต้นให้ร่มเงาและมีปลักอยู่รายรอบ จึงเป็นแหล่งเลี้ยงควายของชาวบ้านในหมู่บ้าน	หมู่บ้านที่มีปลักควาย และมีต้นรักโบราณอยู่ตามปลัก เป็นแหล่งเลี้ยงควายของชาวบ้าน
24	บ้านบ่อเพลลา	บ่อเพลลา หมายถึง บ่อน้ำที่ขุดลึกลงไปเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค โดยการใช้ครุชุกกับเชือก ชักลอกผ่านแกนล้อ ซึ่งมีลักษณะเหมือนเพลารถ เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้	บ่อน้ำที่ขุดลึกลงไปเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค โดยการใช้ครุชุกติดเชือก ชักลอกผ่านแกนล้อ ซึ่งมี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		(ลูกคิด ไกรศรีกาจ, 2549) บ้านบ่อเพลามีน้ำอุดมสมบูรณ์ แต่ละบ้านจะมีบ่อน้ำอยู่เกือบทุกบ้านซึ่งแตกต่างจากหมู่บ้านอื่น หากขุดบ่อน้ำต้องขุดลึกมากไม่สามารถใช้น้ำได้เนื่องจากบ่อเพลานั้น ต้องใช้ครุน้ำผูกกับเชือก ชักลอกผ่านแกนล้อ ซึ่งมีลักษณะเหมือนเพลารถ เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ในการอุปโภคบริโภค	ลักษณะเหมือนเพลารถ เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ในการอุปโภคบริโภค
25	บ้านเกาะทับผึ้ง	เดิมเป็นเกาะกลางน้ำ เป็นแหล่งอาศัยของผึ้งจำนวนมาก เหมือนเป็นกองทัพของผึ้ง	เกาะที่เป็นแหล่งอาศัยของผึ้งจำนวนมาก
26	บ้านแปลงกุ	แปลง หมายถึง พื้นที่เป็นแอ่งมีโคลนเลนซึ่งคนหรือสัตว์ทำขึ้น (สมคิด ไกรศรีกาจ, 2549) เดิมบ้านแปลงกุ มีพื้นที่ ที่เป็นหนองน้ำ เป็นแหล่งที่ควายป่า ซึ่งมีควายเขากุ (เขาค้วน) เป็นจำฝูงชอบลงมาเล่นน้ำและตีปลักไว้เป็นวงกว้าง ชาวบ้านจึงเรียก พื้นที่บริเวณนั้นว่าบ้านแปลงไ้กุ ต่อมามีการบันทึกชื่อหมู่บ้านโดยทางราชการ จึงตัดคำว่า ไ้ ออก จากชื่อบ้านแปลงไ้กุ เป็นบ้านแปลงกุ เพื่อให้ชื่อหมู่บ้านเป็นชื่อที่ไพเราะสุภาพ	หนองน้ำของควายป่าเขาค้วน ที่ชาวบ้านเรียกว่าไ้กุ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
27	บ้านเกาะนอก	เดิมนั้นเป็นพื้นที่ ที่มีลักษณะเป็นเกาะ มีทุ่งนาและแหล่งน้ำล้อมรอบ อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน เป็นที่ ที่ชาวบ้านสร้างกระท่อม ที่พักชั่วคราว ในฤดูกาลทำนาและเลี้ยงสัตว์ ต่อมา มีการสร้างบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง เพิ่มมากขึ้นจึงตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อ บ้านเกาะนอก	เกาะที่มีทุ่งนาและแหล่งน้ำล้อมรอบ อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านอื่น
28	บ้านกง (หมู่ 1)	เดิมเป็นเกาะ เรียกว่าเกาะกง มีท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ เป็นที่ขนถ่ายสินค้าเรียกว่าท่าเรือบ้านกง เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวจีนที่อยู่ที่บ้านท่าทรายจึงอพยพมาอยู่ที่ตลาดบ้านกง ผู้คนส่วนใหญ่ในบ้านกงจึงเป็นชาวจีนที่อพยพมาจากอยุธยา	เกาะที่มีท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน
29	บ้านกง (หมู่ 9)	แยกมาจากบ้านกงหมู่ 1	เกาะที่มีท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน
30	บ้านกง (หมู่ 10)	แยกมาจากบ้านกงหมู่ 1	เกาะที่มีท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
31	บ้านแก่งหลวง	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตามแหล่งน้ำ มีลักษณะเป็นแก่งขนาดใหญ่	แก่งขนาดใหญ่
32	บ้านท่าฉนวน	หมู่บ้านที่มีต้นฉนวน อยู่ตรงทำน้ำหรือปากแม่น้ำที่ไหลลงสู่แม่น้ำยม	ทำน้ำที่มีต้นฉนวน ขึ้นอยู่ตามทำน้ำ
33	บ้านถ้ำไม้ไกร	เป็นที่ราบลุ่มหนองน้ำที่กั้นหนอง เป็นโพล่งน้ำมีลักษณะคล้ายถ้ำ ริมหนองน้ำมีต้นไกรขึ้นอยู่ริมหนอง	หนองน้ำที่กั้นหนอง ลักษณะคล้ายถ้ำและมีต้นไกรขึ้นอยู่ตามริมหนอง
34	บ้านท่าทราย	ชุมชนขนาดใหญ่ เดิมชื่อว่า บ้านท่าควาย เป็นจุดพักก่อนระหว่างเดินทางข้ามแม่น้ำจากบ้านไกรป่า แผลงไปเขาหลวง เป็นชุมชนดั้งเดิมเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น พอเกิดสนธิสัญญาเบาว์ริง ก็มีชาวจีนจากอยุธยา สมุทรสงคราม อพยพมาตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากมีทำน้ำใช้ขนส่งสินค้าในสมัยก่อน บริเวณนี้ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีเชื้อสายจีน ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 6 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวจีนที่อพยพมาค้าขายที่ท่าทราย จึงอพยพมาอยู่ที่บ้านกง ทำน้ำที่บ้านท่าทรายจึงร้างในสมัยรัชกาลที่ 7	ทำน้ำที่เป็นจุดหยุดพักก่อนเดินทางข้ามแม่น้ำเพื่อเดินทางไปเขาหลวง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
35	บ้านวังขวัญ	เดิมนั้นเป็นพื้นที่ ที่เป็นป่าทึบ มี ควายป่าตัวผู้ ลักษณะหน้าดำง มี ขวัญอยู่บนหน้า เป็นจำฝูงมักมาเล่น น้ำอยู่ในหนองน้ำ จนเป็นห้วงน้ำลึก จึงตั้งชื่อพื้นที่บริเวณนั้นว่า วังไอ้ ขวัญ ต่อมาเมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อย่างเป็นทางการ จึงตัดคำว่า ไอ้ ออก เนื่องจากถือว่าเป็นคำไม่สุภาพ	ห้วงน้ำที่เป็นแหล่งน้ำ ของควายป่า ที่ชาวบ้าน เรียกว่าไอ้ขวัญ
36	บ้านวังไผ่สูง	หมู่บ้านที่มีพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีวังน้ำ มี ต้นไผ่สูงใหญ่จำนวนมาก	ห้วงน้ำที่มีกอไผ่สูง ใหญ่ขึ้นอยู่ทั่วไปตาม ตลิ่ง
37	บ้านวังนาค	หมู่บ้านอยู่ติดริมคลอง เดิมลำคลอง นั้นมีนาคชุกชุม จึงเรียกว่าวังนาค แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว	ห้วงน้ำที่มีนาคชุกชุม
38	บ้านวังสะตือ	เป็นพื้นที่ราบลุ่ม เป็นวังน้ำติดกับน้ำ ยม มีต้นสะตือใหญ่หลายต้น ชาวบ้านรำลือว่า มีนางไม้ พรายน้ำ อยู่ และมักจะพบตอนออกหาปลา ตอนกลางคืนเป็นประจำ	ห้วงน้ำที่มีต้นสะตือ ใหญ่ขึ้นอยู่ริมน้ำ หลายต้น
39	บ้านวังไอ้ชวาก	หมู่บ้านที่มีวังน้ำที่มีต้นชวากซึ่งเป็น ต้นชวากหนามขนาดใหญ่ แต่ ปัจจุบันไม่มีแล้ว	ห้วงน้ำที่มีต้นชวาก ขึ้นอยู่ตามตลิ่ง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
40	บ้านวังศรีไพร	เดิมเป็นพื้นที่ ที่เป็นแหล่งน้ำ เป็นแหล่งทำการประมงของชาวบ้าน การจับปลาส่วนใหญ่จับโดยใช้ไซค์ ชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านวังอีไซ ซึ่งหมายถึงไซค์ปลา ต่อมามีการตั้งเป็นหมู่บ้านจึงเปลี่ยนเป็นบ้านวังศรีไพร เพื่อให้ชื่อไพเราะขึ้น โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของหมู่บ้าน	พื้นที่ทำการประมง โดยการดักไซ
41	บ้านวังอ้ายช้าง	เดิมพื้นที่เป็นลำคลอง มีช้างป่าลงมาเล่นน้ำอยู่เป็นประจำจนลำคลองเป็นวังลึก	ห้วงน้ำที่มีช้างป่าลงมาเล่นน้ำ
42	บ้านวังหลวง	มีห้วงน้ำขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณหมู่บ้าน (หลวง หมายถึง ใหญ่)	ห้วงน้ำขนาดใหญ่

2. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีตำนาน เรื่องเล่าขาน สืบต่อกันมา ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ พบว่ามี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านข่อยสองนาง และบ้านหนองอีมือ

ตารางที่ 3 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านข่อยสองนาง	มีเรื่องเล่ากันว่า มีต้นข่อยใหญ่อยู่สองต้นขึ้นอยู่คู่กันชาวบ้านรำลึกกันว่ามีนางไม้ข่อยสองนาง สถิตอยู่ ต่อมามีการตัดถนนสิงหวัฒน์ ถนนสายพิษณุโลก สุโขทัย กรมทางได้ตัดต้นข่อยไปหนึ่งต้น การสร้างถนนจึงมีอุปสรรคต่างๆ นานา ชาวบ้านบอกว่านางไม้หนึ่งนางที่สถิตอยู่ที่ต้นข่อยใหญ่ที่เหลืออยู่ มาเข้าฝันชาวบ้าน นางร้องให้คร่ำครวญ ว่าฆ่าพี่สาวของนาง ชาวบ้านจึงบอกให้ผู้ที่ตัดมาขอขมา และรักษาต้นข่อยใหญ่ที่เหลืออีก 1 ต้น ไว้เคารพบูชา คอยดูแล รดน้ำพรวนดินเป็นอย่างดี ต่อมาต้นข่อยได้ขึ้นมาจากที่เดิมอีกหนึ่งต้นและเจริญเติบโตเคียงคู่กันเป็นข่อยสองนาง ปัจจุบันอยู่ในบริเวณ โรงเรียนบ้านข่อยสองนาง	หมู่บ้านที่มีต้นข่อยขึ้นอยู่คู่กัน
2	บ้านหนองอีม้อ	เดิมเป็นหนองน้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคของชาวบ้านหลายหมู่บ้านในสมัยก่อนหัวหน้าหมู่บ้านได้นำหม้อปากแตรทองคำมาให้ชาวบ้านตักน้ำใส่ภาชนะของตน ต่อมาหม้อทองคำนั้นได้หายไป ความเจริญเข้ามา มีผู้คนมา	หนองน้ำที่มีหม้อทองคำเป็นภาชนะตักน้ำ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		อาศัยบริเวณหนองน้ำมากขึ้น จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านหนองอีหม้อทอง เมื่อเวลาผ่านไปชื่อหมู่บ้านเกิดการเพี้ยนเสียงเป็นหนองอีม้อ มาจนถึงปัจจุบัน	

3. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้ เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อของต้นไม้ พรรณไม้ หรือส่วนประกอบต่างๆ ของต้นไม้ ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ พบว่ามี 9 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านกกแรด	กก หมายถึง ต้นกก แรด หมายถึง ต้นแรด เมื่อมีการบันทึกชื่อหมู่บ้านเกิดการเทียบตัวสะกดผิด แต่ที่ใช้ชื่อบ้านกกแรด มาจนถึงปัจจุบัน	บริเวณที่มีต้นกกและต้นแรดขึ้นอยู่มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		(ลูกคิด ไกรศรีกาจ, 2549) หมู่บ้านที่มีพื้นที่ ที่มีต้นกกและ ต้นแรดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว	บริเวณที่มีต้นกกและ ต้นแรดขึ้นอยู่มาก
2	บ้านจิกเอน	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมหนองน้ำ มีต้นจิกใหญ่ เอนอยู่เรียงรายตาม หนองน้ำ แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว	ต้นจิกขนาดใหญ่เอน อยู่ริมหนองน้ำ
3	บ้านโจงคันทเหง้า	เดิมนั้น ชื่อหมู่บ้านสองต้นง้าว เนื่องจากพื้นที่บริเวณนั้นมีต้นง้าว ขนาดใหญ่สองต้นขึ้นอยู่คู่กัน เป็น ลักษณะเด่นของพื้นที่ แต่ปัจจุบันไม่ มีแล้ว ต่อมาชื่อเรียกหมู่บ้านจึงเพี้ยน ไปจากเดิม เป็น บ้านโจงคันทเหง้า	หมู่บ้านที่มีต้นง้าว สองต้นขึ้นอยู่คู่กัน
4	บ้านไผ่วงฆ้อง	เดิมนั้นเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีกอไผ่ป่า ขึ้นตามหนองน้ำอยู่ทั่วไป เนื่องจาก เป็นที่ราบลุ่มจึงมีต้นไม้ใหญ่น้อยขึ้น ปะปนกับกอไผ่ป่า จึงทำให้ไผ่แตก หน่อแล้วไม่สามารถเติบโตเป็นลำ สูงขึ้นไปได้ ลำไผ่จึงงอมนเป็นวง ลักษณะคล้ายวงฆ้อง ชาวบ้านจึง เรียกบริเวณนั้นตามลักษณะของกอ ไผ่ว่า บ้านไผ่วงฆ้อง	ไผ่ที่มีลำงอมนเป็น วงลักษณะคล้าย วงฆ้อง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
5	บ้านประคู้เต่า	เดิมมีต้นประคู้ขนาดใหญ่มีอายุเกือบร้อยปีอยู่ในบริเวณหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว	ต้นประคู้ที่มีอายุเกือบร้อยปี
6	บ้านยางแดน	เป็นหมู่บ้านที่แยกจากบ้านดงยางและบ้านดงเคียว ตั้งหมู่บ้านใหม่ใช้ดินยางเป็นเขตแดน จึงชื่อบ้านยางแดน	หมู่บ้านที่มีดินยางใหญ่เป็นเขตแดน
7	บ้านยางมวน	เดิมเป็นพื้นที่ ที่มีดินยางใหญ่ขึ้นอยู่เป็นดง ไม่มีดินไม้ชนิดอื่นปะปน เป็นแหล่งเชื้อเพลิง ในสมัยก่อน เมื่อมองไปจะเห็นเป็นดงยางทั้งมวน ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านยางมวน แต่ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวเป็นทุ่งนา มีดินยางให้เห็นอยู่ไม่กี่ต้น	หมู่บ้านที่มีดินยางใหญ่จำนวนมาก
8	บ้านครุยมอ	ชื่อที่ชาวบ้านเรียก ชื่อว่าบ้านทุ่งนา เนื่องจากเดิมนั้นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่กลางทุ่งนา มีเนื้อที่กว้าง ชาวบ้านสร้างกระท่อม เฝิงที่ปักชั่วคราวในฤดูกาลทำนา เมื่อมีการสร้างบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง จึงตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นเรียกว่า บ้านทุ่งนา ต่อมามีการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยทางราชการ ชื่อว่าบ้านครุยมอ	ดินสมอเรียงรายอยู่กลางทุ่งนา

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
9	บ้านหลาย ปอแดง	หลาย หมายถึง เรียงรายเป็น ทิวยาว (ณรงค์ จิตรพินิจ, 2549) เดิมนั้นพื้นที่หมู่บ้านหลายปอแดง เป็นที่ราบลุ่ม อุดมสมบูรณ์ มีต้นปอแดงขึ้นเป็นทิวยาวตามคัน คลองโดยทั่วไป แต่ปัจจุบันเกิดน้ำ ท่วมทุกฤดูน้ำหลาก ต้นปอแดงไม่มี ให้พบเห็นมากนัก	หมู่บ้านที่มีต้นปอ แดงขึ้นเป็นทิวยาว ตามลำคลอง

4. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด ได้แก่ ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด หรือมีชื่อเดียวกับวัด ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 7 หมู่บ้าน

ตารางที่ 5 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านวัดโบสถ์	วัดที่มีโบสถ์เก่าแก่สร้างในสมัย สุโขทัย และถูกพม่าเผา ปัจจุบันมี ฐาน โบสถ์เก่าแก่เป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์	วัดที่มีโบสถ์เก่าแก่ สมัยสุโขทัย
2	บ้านเสาหิน	หมู่บ้านที่ตั้งชื่อตามชื่อวัด ซึ่งเป็นวัด ที่มีเสาขนาดใหญ่สร้างด้วยหิน สันนิษฐานว่าเป็นวัดเก่าแก่ แต่	วัดที่มีเสาขนาดใหญ่ สร้างด้วยหิน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า สร้างในสมัยใด	
3	บ้านวัดใหม่ ไทยบำรุง	เดิมนั้น ชื่อหมู่บ้านเด่นหญ้าก่อน หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่เป็น ลานกว้างมีหญ้าก่อนขึ้นอยู่เต็มลาน ซึ่งภาษาล้านส่วยไทยเรียกลานว่าเด่น ปัจจุบันสภาพพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลง ไป มีการสันนิษฐานว่าเดิมมีวัดเก่า ถูกพม่าเผาไป จึงสร้างวัดขึ้นใหม่ ชื่อวัดใหม่ไทยบำรุง จึงตั้งชื่อ หมู่บ้านตามชื่อวัดว่า บ้านวัดใหม่ ไทยบำรุง	วัดที่สร้างขึ้นใหม่ และบำรุงรักษาโดย คนไทย
4	บ้านหนองคูม (หมู่ 1)	เดิมมีดินมะตูมอยู่ในวัด ชื่อว่า วัดหนองคูม แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว ชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อตามชื่อวัด	หนองน้ำที่มี ดินมะตูมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด
5	บ้านหนองคูม (หมู่ 2)	แยกมาจากบ้านหนองคูม หมู่ 1	หนองน้ำที่มี ดินมะตูมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
6	บ้านกร่าง (หมู่ที่ 1)	เดิมนั้นมีต้นกร่างต้นใหญ่อยู่ในวัด บ้านกร่าง เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึง ตั้งชื่อตามชื่อวัด บริเวณนั้นจึง เรียกว่า บ้านกร่าง ต่อมาเมื่อประชากร เพิ่มมากขึ้น จึงแยกเป็นหลายหมู่บ้าน บ้านกร่าง หมู่ 1 จึงมีชื่อเรียกที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิมน่า บ้านไต้ เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ทางทิศใต้ ของวัดบ้านกร่าง	หมู่บ้านที่มี ต้นกร่างขึ้นอยู่
7	บ้านกร่าง (หมู่ที่ 2)	หมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านกร่างหมู่ 1 ชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกโดยทั่วไป ชื่อบ้านไร่ นอก เนื่องจากเดิมเป็น พื้นที่ ที่ชาวบ้านกร่าง หมู่ที่ 1 มา ทำไร่ทำนา เป็นพื้นที่อยู่นอกเขต ห่างไกลหมู่บ้านออกไป จึงเรียกว่า บ้านไร่ นอก	หมู่บ้านที่มี ต้นกร่างขึ้นอยู่

5. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อของบุคคล

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อของบุคคล เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล เช่น นำชื่อบุคคลมาตั้งชื่อหมู่บ้าน เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่บุคคลที่ก่อตั้งหมู่บ้าน พัฒนาหมู่บ้าน หรือเสียดสละที่เพื่อประโยชน์ของหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ พบว่ามี จำนวน 3 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อบุคคล

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านคลองยายนี	ยายนีเป็นผู้สละที่ให้ขุดคลอง ความยาวของคลองนี้ตั้งแต่วัดคงเด็ยยาวไปจนถึงหนองหมาเนาซึ่งเป็นหนองน้ำที่อยู่ในที่สาธารณะ จึงตั้งชื่อคลองว่า คลองยายนี เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้แก่ยายนี ต่อมามีการตั้งหมู่บ้าน จึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อคลอง	ลำคลองที่ยายนีสละที่ให้ขุดคลอง
2	บ้านใหม่ สุขเกษม	เดิมนั้นชื่อหมู่บ้าน คลองขอนแก่น เป็นหมู่บ้านอยู่ในเขตตำบลกกแรต ต่อมาแยกมาตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ชื่อว่า บ้านใหม่สุขเกษม ตามชื่อของตาสุขกับยายเสม เป็นชาวจังหวัดสิงห์บุรีมาตั้งรกราก ทำมาหากินและเป็นผู้บุกเบิกก่อตั้งหมู่บ้าน ชาวบ้านใหม่สุขเกษม มีภาษาและวัฒนธรรมเหมือนชาวสิงห์บุรี	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยมีตาสุขกับยายเสมเข้ามาอาศัยเป็นกลุ่มแรก
3	บ้านหนอง แม่ลอน	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตามหนองน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งมีมาแต่โบราณ และได้เรียกว่าหนองแม่ลอนมาแต่ดั้งเดิม สันนิษฐานว่าพื้นที่บริเวณหนองน้ำเป็นของนางลอนเศรษฐีที่ชาวบ้านนับถือในสมัยนั้น ชาวบ้านจึงเรียกหนองน้ำนั้นว่า หนองแม่ลอน	หมู่บ้านที่ตั้งชื่อตามเจ้าของหนองน้ำ ชื่อว่า นางลอน

6. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งจากชื่อสัตว์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความหมายชื่อหมู่บ้าน เช่น เป็นสัตว์ที่มีมากในหมู่บ้าน เป็นต้น ชื่อหมู่บ้านในลักษณะดังกล่าว เมื่อพิจารณาตามคำหลักแล้ว ไม่พบในชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

7. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายที่เกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำ แหล่งน้ำ โดยการนำชื่อแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง มาตั้งชื่อหมู่บ้าน จากการศึกษา พบว่า มีชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายลักษณะนี้ จำนวน 29 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านน้ำเรือ่ง	น้ำเรือ่งเป็นแม่น้ำที่เป็นจุดที่แม่น้ำยมกับน้ำจากเขาหลวง ไหลมาพบกัน น้ำจึงมีสีขุ่นบ้างใสบ้าง ชาวบ้านเรียกว่าน้ำเหลือง ต่อมา มีชาวลาวไซ่ง่ อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดสุพรรณบุรี มาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนั้น เนื่องจาก ใกล้แหล่งน้ำและมี ความอุดมสมบูรณ์ โดยทั่วไป ชาวบ้านเรียกชุมชนนั้นว่า บ้านน้ำเหลือง ซึ่งเป็นสำเนียงของภาษาสุโขทัย หมายถึง น้ำมีสีเหลือง ต่อมา มีการตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นทางการ ชื่อหมู่บ้านจึงเพี้ยนไปเป็นบ้านน้ำเรือ่ง จนถึงปัจจุบัน	หมู่บ้านที่มีแม่น้ำสีเหลืองเป็นจนที่แม่น้ำยมและน้ำจากเขาหลวงไหลมาพบกัน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
2	บ้านน้ำเรือ่งเหนือ	หมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านน้ำเรือ่งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านน้ำเรือ่งเหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศเหนือของบ้านน้ำเรือ่ง
3	บ้านหนองมะเกลือ	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้านริมหนองน้ำมีต้นมะเกลือขึ้นอยู่ตามริมหนองเป็นทิวแถว	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำและมีต้นมะเกลือขึ้นอยู่มาก
4	บ้านหนองตะแบก	เดิมมีหนองน้ำอยู่กลางบ้าน และมีต้นตะแบกขึ้นอยู่ริมหนอง จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองตะแบก	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำและมีต้นตะแบกอยู่ริมหนอง
5	บ้านหนองบัว (ตำบลไกรโน)	มีหนองน้ำที่มีดอกบัวขึ้นอยู่หนาแน่น อยู่บริเวณกลางหมู่บ้าน จึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะหนองน้ำนั้น	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำที่มีดอกบัวขึ้นอยู่หนาแน่น
6	บ้านหนองบัว (ตำบลท่าฉนวน)	หมู่บ้านที่มีบึงบัวอยู่กลางหมู่บ้าน	หมู่บ้านที่มีบึงบัวอยู่กลางหมู่บ้าน
7	บ้านหนองเสาเดียว	เดิมนั้น ชื่อหมู่บ้านหนองเสาเดียว เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตติดต่อระหว่างตำบลไกรโนกับตำบลไกรกลาง เมื่อมีการแบ่งเขตโดยใช้เสาฝางเป็นแนวเขต เกิดมีการถกเถียงกันเรื่องเขตแดน จึงตั้ง	หมู่บ้านที่ถกเถียงกันเรื่องแบ่งเขตหมู่บ้าน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		ชื่อหมู่บ้านว่า หนองเสาเถิง ต่อมามีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้าน เพี้ยนไปเป็นหนองเสาเถียรจนถึง ปัจจุบัน	
8	บ้านหนอง กาสลัก	เป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้บริเวณที่ สาธารณะประโยชน์มีแหล่งน้ำอุดม สมบูรณ์มีกาสลักน้ำเพื่อใช้ในการ การเกษตร	หนองน้ำที่มี กาสลักน้ำ
9	บ้านหนอง เสาเถียรใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน หนองเสาเถียร ต่อมาแยกจาก หมู่บ้านหนองเสาเถียรตั้งเป็นหมู่บ้าน ใหม่ชื่อว่าบ้านหนอง เสาเถียรใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทาง ทิศใต้ของบ้านหนอง เสาเถียร
10	บ้านหนอง ไผ่ล้อม	มีหนองน้ำที่มีกอไผ่ขึ้นอยู่ทั่วไปใน พื้นที่ของหมู่บ้าน	หนองน้ำที่มี กอไผ่ขึ้นอยู่มาก
11	บ้านหนอง กระทุ่ม	พื้นที่ทั่วไปของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ราบ ลุ่ม มีหนองน้ำและต้นกระทุ่มขึ้นอยู่ ตามหนองน้ำจำนวนมาก จึงตั้งชื่อ หมู่บ้านว่า บ้านหนองกระทุ่ม	หนองน้ำที่มีต้นกระทุ่ม ขึ้นอยู่มาก
12	บ้านหนองเทโพ	มีหนองน้ำที่มีปลาเทโพชุกชุมอยู่ใน พื้นที่ของหมู่บ้าน	หนองน้ำที่มีปลาเทโพ ชุกชุม

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
13	บ้านหนองถ้ำ	มีหนองน้ำขนาดใหญ่ ก้นหนองมีลักษณะเป็น โพรงเข้าไปเหมือนถ้ำ	หนองน้ำที่ก้นหนองมีลักษณะเหมือนถ้ำ
14	บ้านหนอง- ตะแบกใต้	เป็นหมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ของบ้านหนองตะแบก ต่อมาแยกเป็นหมู่บ้านใหม่ จึงตั้งชื่อว่าบ้านหนองตะแบกใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ของบ้านหนองตะแบก
15	บ้านหนองหลอด	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้านและมีต้นหลอดขึ้นอยู่กลางหนองและได้แพร่ขยายไปตามพื้นที่ต่างๆ จึงเรียกชื่อหนองน้ำนี้ว่าหนองหลอด แต่ปัจจุบันหนองน้ำได้ตื้นเขิน มีการขุดลอกใหม่ ต้นหลอดจึงไม่ค่อยมีให้พบเห็นมากนัก	หนองน้ำที่มีต้นหลอดขึ้นอยู่มาก
16	บ้านหนอง หญ้าปล้อง	เดิมนั้นชื่อว่า บ้านหนองใหญ่ เนื่องจาก หมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณหนองน้ำขนาดใหญ่ ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค ต่อมาหนองน้ำตื้นเขินมีหญ้าปล้องขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากชื่อเรียกหมู่บ้านจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นบ้านหนองหญ้าปล้อง จนถึงปัจจุบัน	หนองน้ำที่มีหญ้าปล้องขึ้นอยู่มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
17	บ้านหนองเงิน (ตำบลใหม่ สุขเกษม)	เดิมนั้น ชื่อว่า บ้านหนองโลง หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นสำโรงขึ้น ตามหนองน้ำ ต่อมาเมื่อมีการแบ่งเขตแยกจากตำบล กกเรต ตั้งตำบลขึ้นใหม่ คือ ตำบล บ้านใหม่สุขเกษม บ้านหนองเงินจึง อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ สุขเกษม จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน จาก บ้านหนองโลง เป็น บ้านหนองเงิน เพื่อความเป็นสิริมงคลของผู้อยู่อาศัย	หนองน้ำที่สร้าง รายได้ให้แก่ ชาวบ้าน
18	บ้านหนองเงิน (ตำบลบ้านกว้าง)	ชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกทั่วไป เรียกว่า บ้านนาต้นรัก เนื่องจากเดิม มีต้นรักโบราณจำนวนมาก ต้นรัก เป็นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ใ้ยางจาก ต้นรักมาลงเครื่องเงิน หรือการลงรัก ปักทอง ปัจจุบันต้นรักโบราณพบ เห็นได้น้อยมาก ต่อมามีการ เปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน เพื่อความ เป็นสิริมงคลของ ผู้อยู่อาศัย เป็น บ้านหนองเงิน หมายถึง หนองน้ำที่สร้างรายได้ ให้แก่ชาวบ้าน	หนองน้ำที่สร้าง รายได้ให้แก่ ชาวบ้าน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
19	บ้านหนอง กระจอบ	มีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน ซึ่งเป็น หนองน้ำเก่าแก่ มีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ เป็นหนองน้ำที่สร้างขึ้นโดยใช้ จอบขุด จึงเรียกว่าบ้านหนอง กระจอบ จอบ ภาษาถิ่นสุโขทัย เรียกว่า กะจอบ หรือ กะบก (หอม เสียมี่, 2549)	หนองน้ำที่สร้างขึ้นโดย การใช้จอบขุด
20	บ้านหนองโสน	หมู่บ้านที่มีต้นโสนขึ้นอยู่ตามหนอง น้ำจำนวนมาก เป็นหมู่บ้านที่แยกมา จากบ้านหนองตุม หมู่ 1	หนองน้ำที่มี ต้นโสนขึ้นอยู่มาก
21	บ้านหนองเต่า (หมู่ 4)	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน และหนองน้ำนั้นมีเต่าอาศัยอยู่เป็น จำนวนมาก	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่เป็นจำนวน มาก
22	บ้านหนองเต่า (หมู่ 7)	หมู่บ้านที่มีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน และหนองน้ำนั้นมีเต่าอาศัยอยู่เป็น จำนวนมาก (แยกมาจาก บ้านหนองเต่าหมู่ 4)	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่เป็นจำนวน มาก
23	บ้านคลองตะเข้	เดิมพื้นที่บริเวณนั้น เป็นคลองใหญ่ เป็นแหล่งน้ำในการเพาะปลูก รูปลักษณะคลองคล้ายกับกระเข้	ลำคลองที่มีรูปร่าง ลักษณะคล้ายกระเข้

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
24	บ้านคลองท้ายวัง	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณลำคลอง มีวังน้ำขนาดใหญ่ แต่เดิมชาวบ้านไปทำนาและสร้างกระท่อมไว้พักอาศัยในฤดูกาลทำนา ตามบริเวณท้ายวังน้ำ ต่อมาชาวบ้านไปทำนาสร้างหลักแหล่งบริเวณนั้นมากขึ้น จึงมีการตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ ชื่อว่าบ้านคลองท้ายวัง	ลำคลองที่อยู่ท้ายหัวน้ำ
25	บ้านคลองวังทอง	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำสายหนึ่งซึ่งแยกสายมาจากแม่น้ำยม เป็นแม่น้ำที่ใช้ทำการค้าขายระหว่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 3 เนื่องจากในสมัยนั้นแม่น้ำสายนี้เป็นแม่น้ำในการค้าขายระหว่างประเทศ มีชาวจีนครอบครัวหนึ่งล่องเรือมาค้าขายตามลำน้ำ เมื่อถึงคู้้งน้ำนี้ซึ่งเป็นวังน้ำวนด้วยความไม่ชำนาญเรือพ่อค้าชาวจีนจึงล่ม และจมหายไปนคู้้งน้ำพร้อมข้าวของเงินทองจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณคู้้งน้ำนั้นว่า คลองวังทอง	ลำคลองที่มีเรือพ่อค้าชาวจีน ล่มและจมหายไปพร้อมข้าวของเงินทองจำนวนมาก
26	บ้านคลองท่าพาย	หมู่บ้านที่มีลำคลองไหลผ่าน และเป็นคลองที่ชาวบ้านรำลือว่ามีผีน้ำผีพรายอาศัยอยู่	ลำคลองที่มีผีพรายอาศัยอยู่

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
27	บ้านคลองยาง	หมู่บ้านที่มีลำคลองไหลผ่านกลาง หมู่บ้านมีต้นยางใหญ่ขึ้นอยู่ตามริม คลองจำนวนมาก แต่ปัจจุบันมี น้อยลง	ลำคลองที่มีต้นยางใหญ่ ขึ้นอยู่ตามลำคลอง มากมาย
28	บ้านบึงกรอบ	เดิมนั้นพื้นที่ ที่ตั้งหมู่บ้านในปัจจุบัน เป็นพื้นที่ลุ่มมีบึงล้อมรอบ ใน ลักษณะวงแหวนกรอบ เป็นพื้นที่ การเกษตรของชาวบ้าน ต่อมา ชาวบ้านตั้งรกรากจับจองที่ทำกินกัน มากขึ้น และตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อบ้าน บึงกรอบจนถึงปัจจุบัน	บึงที่มีรูปลักษณะคล้าย วงแหวน
29	บ้านบึงบอน	เดิมนั้นมีบึงขนาดใหญ่มีต้นบอน ขึ้นอยู่จำนวนมาก เป็นแหล่งที่ ชาวบ้านมาเก็บบอนไปประกอบ อาหารในงานบุญต่างๆ แต่ปัจจุบัน บึงได้คืนเงินจนกลายเป็นบึงเล็กๆ มี ต้นบอนขึ้นอยู่ประปราย	บึงที่มีต้นบอนขึ้นอยู่ มาก

8. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ ได้แก่ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมาย
นอกเหนือจาก ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ ด่านาน ต้นไม้ วัด
บุคคล สัตว์ และแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง จากการศึกษาพบว่า มีจำนวน 17 หมู่บ้าน และ
แบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้

8.1 ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายบ่งบอกถึงตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทางของหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายลักษณะนี้ พบว่ามี 5 ลักษณะ ได้แก่ หาง เหนือ กลาง ใน นอก และมีจำนวน 10 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านหางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้ายตลาด เป็นชุมชนดั้งเดิมตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย บริเวณนั้นเป็นบริเวณที่ห่างจากตลาด จึงเรียกว่าบ้านหางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้ายตลาด
2	บ้านเหนือ (ตำบลท่าฉนวน)	หมู่บ้านที่แยกจากบ้านหางตลาด ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน จึงเรียกว่าบ้านเหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านหางตลาด
3	บ้านเหนือ (ตำบลกง)	หมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศเหนือของตลาดบ้านกง	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศเหนือของตลาดบ้านกง
4	บ้านปากเหนือ	ชื่อที่ชาวบ้านเรียก คือ บ้านปากหนอง เป็นหมู่บ้านที่แยกจากบ้านหางตลาด มีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน แบ่งเขตหมู่บ้านตามปากหนอง จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านปากหนอง ต่อมามีการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยทางราชการ จึงเปลี่ยนเป็นบ้านปากเหนือ	หมู่บ้านที่คนละฝั่งคลองทางทิศเหนือของบ้านหางตลาด

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
5	บ้านกลาง	หมู่บ้านที่แยกออกมาจากบ้านใน หมู่ 1 ตำบลไทรกลาง	หมู่บ้านที่อยู่ในทุ่งนา ห่างจากบ้านกลาง ออกไป
6	บ้านใน	เดิมนั้นชื่อ บ้านทุ่งปูกอง เนื่องจาก เป็นหมู่บ้านที่ตากองกับขยายทุ่งเป็นผู้ บุกเบิกตั้งหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็นอนุสรณ์ ด้วยตากองกับขยายทุ่ง เป็นที่เคารพยกย่องของชาวบ้าน ต่อมามีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงเปลี่ยน ชื่อเป็น บ้านใน	หมู่บ้านที่อยู่ใน ดง
7	บ้านในดง	เดิมนั้นเป็นพื้นที่ทำไร่ของชาวบ้าน มีลักษณะเป็นป่าดงดิบ ต่อมา ชาวบ้านชักชวนกันไปทำไร่มากขึ้น จึงอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วตั้ง เป็นหมู่บ้านขึ้นและตั้งชื่อว่า บ้าน ในดง	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่นอกสุด ไกลจาก เมืองสุโขทัยและติด เขตเมืองพิษณุโลก
8	บ้านไทรนอก (หมู่ 2)	แต่เดิมนั้นในการปกครองของอำเภอ กงไทรลาศ ในสมัยรัชกาลที่ 5 อำเภอกงไทรลาศ เดิมชื่อว่า อำเภอ ไตรกลาง ซึ่งแบ่งการปกครองสมัย นั้นได้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือไตรกลาง ไทรใน และไทรนอก โดยนับเมือง สุโขทัยเป็นจุดศูนย์กลาง ในภาษาล้าน	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		<p>สุโขทัยนั้น คำว่า ไตร จะออกเสียงเป็นไกร เช่น ผ้าไตร เป็น ผ้าไกร จึงทำให้เกิดการเพี้ยนเสียง เป็น ไกรกลาง ไกรใน ไกรนอก ไกร-กลาง คือพื้นที่ที่อยู่ตรงกลาง ไกรใน คือพื้นที่ที่อยู่ลึกเข้าไปทางทิศเหนือของพื้นที่ ที่อยู่ลึกเข้าไปทางทิศเหนือของไกรกลาง ส่วนไกรนอกเป็นพื้นที่ ที่อยู่ทางทิศตะวันออกและอยู่นอกสุด ไกลจากเมืองสุโขทัยและติดเขตเมืองพิษณุโลก ปัจจุบันจุดศูนย์กลางของไกร-นอกอยู่ที่ วัดคู้งยาง ต่อมามีการแบ่งหมู่บ้านเพิ่มขึ้นและมีชื่อเรียกต่างกันไป บ้านไกรนอก หมู่ที่ 2 มีชื่อเรียกมาแต่เดิมว่า บ้านเกาะ เนื่องจากเดิมนั้นเป็นหมู่บ้านหมู่เล็ก มีลำคลองล้อมรอบหมู่บ้าน ปัจจุบันลำคลองได้ตื้นเขิน ไม่มีร่องรอยลำคลองให้เห็นแล้ว</p>	
9	บ้านไกรนอก (หมู่ 4)	ชื่อที่ชาวบ้านเรียกทั่วไป คือ วัดคู้งยาง เป็นชุมชนดั้งเดิมของตำบลไกรนอกและเป็นจุดศูนย์กลางของตำบลไกรนอก	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศตะวันออกและอยู่นอกสุด ไกลจากเมืองสุโขทัยและติดเขตเมืองพิษณุโลก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
10	บ้านไกรนอก (หมู่ 5)	ชื่อที่ชาวบ้านเรียกทั่วไป คือ บ้านบ่ออิฐเนื่องจากแต่เดิมเป็นพื้นที่ ที่ชาวบ้านทำอิฐกันมากและเป็นแหล่งจำหน่ายอิฐ	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงและอยู่นอกสุด ไกลจากเมืองสุโขทัยและติดเขตเมืองพิษณุโลก

8.2 ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ได้แก่ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องราว ความเป็นมาในประวัติศาสตร์ ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายลักษณะนี้ พบว่ามี จำนวน 1 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านบางสนิม	จากจดหมายเหตุกล่าวไว้ว่า กองทัพพม่ามาหยุดพักฝืนมีดที่บริเวณนี้ มีก้อนหินเป็นรอยลักษณะมีด จึงเรียกบริเวณนี้ว่าบ้านบางสนิม (วิฑูร เงินทอง, 2547: 30)	สถานที่ฝืนมีดของกองทัพพม่า

8.3 ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ ได้แก่ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพหลักของบุคคลในท้องถิ่น ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายลักษณะนี้ พบว่ามี จำนวน 1 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านบางประ	บ้านบางประอยู่ติดลำคลองที่ไหลมาจากบ้านหลุม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นแหล่งทำประมง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพประมง เมื่อปี พ.ศ. 2492 เป็นแหล่งที่เมื่อปี พ.ศ. 2492 เป็นแหล่งที่ มีปลาชุกชุมมากที่สุด เมื่อจับปลาได้จะมีการประมงกัน พื้นที่บริเวณนั้นจึงมีชื่อเรียกว่าหมู่บ้านบางประ ซึ่งหมายถึง การประมง และการประมง	แหล่งทำประมงที่มีการประมงซื้อขายปลา

8.4 ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเป็นสิริมงคล

ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเป็นสิริมงคล เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเป็นสิริมงคลกับผู้อยู่อาศัย มักมีความหมายเกี่ยวกับความดี ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งมี ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายลักษณะนี้ พบว่ามี จำนวน 1 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเป็นสิริมงคล

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านเจริญสุข	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ แยกมาจากบ้านหนองตุม หมู่ 1 ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเจริญสุข เพื่อความเป็นสิริมงคลของผู้อยู่อาศัย	หมู่บ้านที่อยู่แล้วมีความสุขความเจริญ

8.5 ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา ได้แก่ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายลักษณะนี้ พบว่ามี จำนวน 4 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
1	บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 3)	ชาวบ้านใหม่โพธิ์ทอง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง มาจับจองที่ดินทำกิน ในสมัยก่อนบริเวณนี้เป็นพื้นที่ป่ากร้าง มีสัตว์ป่า มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ผู้คนที่เป็นชาวสุโขทัยส่วนใหญ่จะไม่มาทำไร่ทำนา บริเวณนี้ ที่บริเวณนี้จึงมีแต่คนต่างถิ่นมาทำมาหากิน มีล้มหายตายจากไปบ้างก็มาก ที่เหลือรอดจึงรวมตัวก่อตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นในเวลาต่อมา และได้นำชื่อถิ่นฐานเดิมมาตั้งชื่อหมู่บ้าน ชื่อว่าบ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐานเดิมจากอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่าง
2	บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 5)	ชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียก ชื่อว่าบ้านใหม่สำราญหมายถึงหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่อยู่แล้วมีความสุขสำราญเป็นหมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านใหม่โพธิ์ทอง หมู่ 3 ชาวบ้านส่วนใหญ่อพยพและมีเชื้อสายมาจากจังหวัด	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐานเดิมจากอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ความเป็นมา	ความหมาย
		อ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี และ นครสวรรค์	
3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 6)	หมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านใหม่โพธิ์ทอง หมู่ 3 มีเชื้อสายและถิ่นฐานเดียวกันกับบ้านใหม่โพธิ์ทอง หมู่ 3 และ หมู่ 5	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐานเดิมจากอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
4	บ้านแปง	เดิมนั้นพื้นที่เป็นลำคลอง เป็นบริเวณที่อาศัยของช่างป่า เมื่อช่างโขลงนี้ลงมาถิ่นน้ำก็ได้สร้างความเดือนร้อนให้แก่ชาวบ้านเป็นอันมาก เพราะไปเหยียบย่ำข้าวกล้าในนา จนชาวบ้านเรียกพื้นที่บริเวณนั้นว่าคลองเหมืองช่าง ต่อมา มีชาวบ้านแปง จังหวัดสิงห์บุรีอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนั้น และได้ชักชวนกันมาจนเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่าบ้านแปงตามถิ่นฐานเดิมของตน ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกพื้นที่บริเวณนั้นว่า บ้านแปงบ้าง คลองเหมืองช่างบ้าง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐานเดิมจาก บ้านแปง จังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 13 แสดงการจำแนกประเภทความหมายของชื่อหมู่บ้าน

ลำดับ ที่	การจำแนกประเภทความหมายชื่อหมู่บ้าน	จำนวน หมู่บ้าน	คิดเป็น ร้อยละ
1	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ	42	38.53
2	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำนาน	2	1.83
3	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับต้นไม้	9	8.26
4	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด	7	6.42
5	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อของบุคคล	3	2.76
6	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์	-	-
7	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง	29	26.60
8	ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายอื่นๆ	17	15.60

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 109 หมู่บ้าน เมื่อพิจารณาความหมายหลักของชื่อหมู่บ้าน พบว่าความหมายของชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ มากที่สุด มีจำนวน 42 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 38.53, ลำดับรองลงมาเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง จำนวน 29 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.60, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ จำนวน 17 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.60ซึ่งแบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง จำนวน 10 หมู่บ้าน 2) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา จำนวน 4 หมู่บ้าน 3) ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ จำนวน 1 หมู่บ้าน 4) ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ จำนวน 1 หมู่บ้าน 5) ชื่อหมู่บ้านที่เป็นมงคลนามตามคติความเชื่อ จำนวน 1 หมู่บ้าน, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้ พบว่ามี 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.26, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด มีจำนวน 7 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.42, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อของบุคคล จำนวน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.76, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.83 ตามลำดับ ส่วนชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ไม่พบในชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ จำนวน 109 หมู่บ้าน ผู้วิจัยได้แยกประเด็นการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ลักษณะการสร้างคำ

1.1 โครงสร้างของคำ แยกประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์หน่วยคำเดี่ยว ตามเกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195)

1.1.2 วิเคราะห์โครงสร้างของคำประสม ตามเกณฑ์ของ บรรจบ พันธุเมธา (2545: 80-88) โดยนำโครงสร้างคำประสมที่ใช้เป็นค่านาม มาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) นาม + วิเศษณ์
- 2) นาม + กริยา
- 3) นาม + นาม
- 4) นาม + บุพบท
- 5) คำตัวตั้งที่ไม่ใช่ค่านาม และคำขยายที่ไม่จำกัด

1.2 ประเภทที่มาของคำ วิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195) ซึ่งได้แบ่งประเภทที่มาของคำไว้ ดังนี้

- 1) คำที่มาจากภาษาไทย
- 2) คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ
- 3) คำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

2. แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน วิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ หวน พิณรุฬพันธุ์ (2529: 53) ซึ่งจำแนกแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านเป็น 10 ประเภท ดังนี้

- 2.1 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
- 2.2 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน
- 2.3 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน
- 2.4 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์
- 2.5 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- 2.6 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากชื่อเดิม
- 2.7 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
- 2.8 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น
- 2.9 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
- 2.10 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ

จากการวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จากชื่อหมู่บ้าน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ลักษณะการสร้างคำ

การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำในชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ ผู้วิจัยถือว่า คำว่า บ้าน เป็นคำนามทั่วไปที่เป็นส่วนหนึ่งของนามเฉพาะที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะไม่นำคำว่า บ้าน มาวิเคราะห์ เช่น บ้านกง ชื่อหมู่บ้าน คือ กง เป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยนามเดี่ยว

1.1 โครงสร้างของคำ

การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำ ผู้วิจัยได้แยกประเด็นในการวิเคราะห์เป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำเดี่ยวและชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำประสม ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1.1 หน่วยคำเดียว

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยคำเดียวซึ่งเป็นการนำคำที่มีความหมายเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือมากกว่า 1 พยางค์ ก็ได้ มาใช้ตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยคำเดียว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195) ผลการวิจัยพบว่ามี ชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยนามเดียวพยางค์เดียว จำนวน 11 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านไร่ บ้านโน บ้านกลาง บ้านแบ่ง บ้านกร่าง (หมู่ 1) บ้านกร่าง (หมู่ 2) บ้านเหนือ (ตำบลกง) บ้านเหนือ (ตำบลท่าฉนวน) บ้านกง (หมู่ 1) บ้านกง (หมู่ 9) และบ้านกง (หมู่ 10)

1.1.2 คำประสม

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบขึ้นจากคำประสม ซึ่งเป็นการนำคำตั้งแต่สองหน่วยคำขึ้นไปและมีความหมายต่างกันเมื่อนำมาประสมกัน โดยเอาคำที่เด่นเป็นคำหลัก และนำคำที่เด่นรองลงมาเป็นคำขยาย การวิเคราะห์โครงสร้างของคำประสมในชื่อหมู่บ้านของอำเภอ กงไกรลาศ ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างคำประสมของ บรรจบ พันธุเมธา (2545: 80-88) ประเภทคำประสมที่ใช้เป็นค่านาม ซึ่งแบ่งโครงสร้างเป็น 5 โครงสร้าง มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. คำประสมชนิดคำหลักเป็นค่านามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์
(นาม + วิเศษณ์)
2. คำประสมชนิดคำหลักเป็นค่านามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + กริยา)
3. คำประสมชนิดคำหลักเป็นค่านามและคำขยายเป็นค่านาม (นาม + นาม)
4. คำประสมชนิดคำหลักเป็นค่านามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม + บุพบท)

5. คำประสมชนิดคำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนาม และคำขยายก็ไม่จำกัด

จากการวิเคราะห์พบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรตาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างเป็นคำประสม มีจำนวน 98 หมู่บ้าน ดังนี้

1. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์ (นาม + วิเศษณ์) มีจำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านวังหลวง	วัง	หลวง
บ้านแก่งหลวง	แก่ง	หลวง
บ้านประคูดุเต่า	ประคูดุ	เต่า
บ้านน้ำเรือ่ง	น้ำ	เรือ่ง (คำว่า เรือ่ง เพี้ยนมาจาก เหลืออง หรือสี่เหลืออง)

2. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + กริยา) มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านบึงครอบ	บึง	ครอบ
บ้านจิกเอน	จิก	เอน

3. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม (นาม + นาม) มีจำนวน 73 หมู่บ้าน ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านหนองมะเกลือ	หนอง	มะเกลือ
บ้านหนองตะแบก	หนอง	ตะแบก
บ้านหนองเสาเดียว	หนอง	เสาเดียว
บ้านหนองกาสลัก	หนอง	กาสลัก
บ้านหนองกระทุ่ม	หนอง	กระทุ่ม
บ้านหนองเทโพ	หนอง	เทโพ
บ้านหนองอีม้อ	หนอง	อีม้อ
บ้านหนองหลอด	หนอง	หลอด
บ้านหนองเต่า (หมู่ 4)	หนอง	เต่า
บ้านหนองเต่า (หมู่ 7)	หนอง	เต่า
บ้านหนองบัว (ตำบลไกรโน)	หนอง	บัว
บ้านหนองบัว (ตำบลท่าฉนวน)	หนอง	บัว
บ้านหนองแม่ลอน	หนอง	แม่ลอน
บ้านหนองหญ้าปล้อง	หนอง	หญ้าปล้อง
บ้านหนองคูม (หมู่ 1)	หนอง	คูม
บ้านหนองคูม (หมู่ 2)	หนอง	คูม
บ้านหนองเงิน (ตำบลบ้านกร่าง)	หนอง	เงิน
บ้านหนองเงิน (ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม)	หนอง	เงิน
บ้านหนองกระจอบ	หนอง	กระจอบ
บ้านหนองโสน	หนอง	โสน
บ้านหนองถ้ำ	หนอง	ถ้ำ
บ้านคลองตะเข้	คลอง	ตะเข้
บ้านคลองวังทอง	คลอง	วังทอง
บ้านคลองยายณี	คลอง	ยายณี
บ้านคลองท่าพาย	คลอง	ท่าพาย
บ้านคลองยาง	คลอง	ยาง
บ้านป่ายาง	ป่า	ยาง
บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรโน)	ป่า	มะม่วง
บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรกลาง)	ป่า	มะม่วง

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านป่าแฝก (หมู่ 1)	ป่า	แฝก
บ้านป่าแฝก (หมู่ 2)	ป่า	แฝก
บ้านป่ารัง	ป่า	รัง
บ้านโป่งแค	โป่ง	แค
บ้านดงเคื่อย (หมู่ 1)	ดง	เคื่อย
บ้านดงเคื่อย (หมู่ 2)	ดง	เคื่อย
บ้านดงเคื่อย (หมู่ 3)	ดง	เคื่อย
บ้านดงยาง	ดง	ยาง
บ้านดงม่วง	ดง	ม่วง
บ้านคอนสัก	คอน	สัก
บ้านคอนสำโรง	คอน	สำโรง
บ้านวังนาค	วัง	นาค
บ้านวังสะตือ	วัง	สะตือ
บ้านวังศรีไพร	วัง	ศรีไพร
บ้านวังอ้ายช้าง	วัง	อ้ายช้าง
บ้านวังขวัญ	วัง	ขวัญ
บ้านวังไเฮ้ขวาก	วัง	อ้ายขวาก
บ้านครูสมอ	ครูย	สมอ
บ้านยางแดน	ยาง	แดน
บ้านยางมวน	ยาง	มวน
บ้านเนินมะกอก	เนิน	มะกอก
บ้านบางสนิม	บาง	สนิม
บ้านท่าทราย	ท่า	ทราย
บ้านบางประ	บาง	ประ
บ้านเนินหว่า	เนิน	หว่า
บ้านอ้าไม้ไกร	อ้า	ไม้ไกร
บ้านปรัททอง	ปรัท	ทอง
บ้านปรัทรัก	ปรัท	รัก
บ้านกกแรต	กก	แรต

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านบ่อเพลลา	บ่อ	เพลลา
บ้านเกาะทับผึ้ง	เกาะ	ทับผึ้ง
บ้านโคกมะตูม	โคก	มะตูม
บ้านข่อยสองนาง	ข่อย	สองนาง
บ้านไผ่วงษ์	ไผ่	วงษ์
บ้านเสาหิน	เสา	หิน
บ้านนาข้าวเบา	นา	ข้าวเบา
บ้านนาแถว	นา	แถว
บ้านท่าฉนวน	ท่า	ฉนวน
บ้านท่าทราย	ท่า	ทราย
บ้านข่อมตาล	ข่อม	ตาล
บ้านหลายปอแดง	หลาย	ปอแดง
บ้านบึงบอน	บึง	บอน
บ้านแปลงกุ	แปลง	กุ

4. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม + บุพบท) มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านไกรนอก (หมู่ที่ 2)	ไกร	นอก
บ้านไกรนอก (หมู่ที่ 4)	ไกร	นอก
บ้านไกรนอก (หมู่ที่ 5)	ไกร	นอก
บ้านฟากเหนือ	ฟาก	เหนือ
บ้านเกาะนอก	เกาะ	นอก

5. คำประสมชนิดคำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนาม และคำขยายก็ไม่จำกัด มีจำนวน 4 หมู่บ้าน และมี 2 โครงสร้าง ดังนี้

5.1 คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท
(บุพบท+นาม) มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านในดง	ใน	ดง
บ้านทางตลาด	ทาง	ตลาด

5.2 คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำวิเศษณ์
(วิเศษณ์+วิเศษณ์) มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
บ้านเจริญสุข	เจริญ	สุข
บ้านใหม่สุขเกษม	ใหม่	สุขเกษม

นอกจากนี้ ยังพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย มีส่วนขยายมากกว่า
1 ส่วน จำนวน 10 หมู่บ้าน และมีโครงสร้างของคำประสม จำนวน 7 โครงสร้าง ดังนี้

1. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม + นาม+กริยา) มี
จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองไผ่ล้อม
2. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนามและคำวิเศษณ์ (นาม + นาม+
วิเศษณ์) มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังไผ่สูง
3. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นนามและคำบุพบท (นาม + นาม+
บุพบท) มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองตะแบกใต้ และบ้านหนองเสาเดียวใต้
4. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบทและคำนาม (นาม + บุพบท
+นาม) มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองท้ายวัง

5. ค่าประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำนามและคำนาม (วิเศษณ์+นาม +นาม) มีจำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ที่ 3) บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ที่ 5) บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ที่ 6)

6. ค่าประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม+วิเศษณ์+นาม+กริยา) มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง

7. ค่าประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์และบุพบท (นาม+วิเศษณ์+บุพบท) มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำเรืองเหนือ (คำว่า เรือง เพี้ยนมาจาก เหลือง หรือสีเหลือง)

ตารางที่ 14 แสดงโครงสร้างคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

โครงสร้างคำ		จำนวนชื่อหมู่บ้าน	คิดเป็นร้อยละ	
หน่วยคำเดี่ยว	หน่วยคำเดี่ยวพยางค์เดียว	11	10.10	10.10
	หน่วยคำเดี่ยวมากกว่า 1 พยางค์	-	-	
คำประสม	คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + วิเศษณ์)	4	3.67	89.90
	คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + กริยา)	2	1.83	
	คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + นาม)	73	66.97	
	คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม (นาม + บุพบท)	5	4.58	
	คำประสมชนิดคำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนามและคำขยายที่ไม่จำกัด	4	3.67	
	คำประสมที่มีส่วนขยายมากกว่า 1 ส่วน	10	9.18	

จากตารางที่ 14 แสดงโครงสร้างของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้าน จำนวน 109 หมู่บ้าน เป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำ เดี่ยวมีจำนวน 11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.10 โครงสร้างของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเป็น คำประสมมากที่สุด มีจำนวน 98 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 89.90 และพบว่าเป็นคำประสมชนิด คำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม (นาม + นาม) มากที่สุด จำนวน 73 หมู่บ้าน คิดเป็น ร้อยละ 66.97 ลำดับรองลงมาเป็นคำประสมที่มีคำขยายมากกว่า 1 ส่วน จำนวน 10 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.18 และคำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม + บุพบท) จำนวน 5 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 4.58 คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยาย เป็นคำวิเศษณ์ (นาม + วิเศษณ์) จำนวน 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.67 คำประสมชนิดคำหลัก เป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + กริยา) จำนวน 2 หมู่บ้าน และคำประสมชนิดคำตัว ตั้งที่ไม่ใช่คำนามและคำขยายก็ไม่จำกัด จำนวน 4 หมู่บ้าน ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีส่วนขยายมากกว่า 1 ส่วน และส่วนใหญ่เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ มีโครงสร้างของคำประสม จำนวน 7 โครงสร้าง ดังนี้

1. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม + นาม+กริยา)
2. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนามและคำวิเศษณ์ (นาม+นาม+วิเศษณ์)
3. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นนามและคำบุพบท (นาม + นาม+บุพบท)
4. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบทและคำนาม (นาม+บุพบท+นาม)
5. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำนามและคำนาม (วิเศษณ์+นาม+นาม)

6. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม+วิเศษณ์+นาม+กริยา)

7. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์และบุพบท (นาม+วิเศษณ์+บุพบท)

1.2 ประเภทที่มาของคำ

การวิเคราะห์ประเภทที่มาของคำ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของ คำชัย ทองหล่อ (2545: 194 – 195) ซึ่งแบ่งประเภทที่มาของคำไว้ 3 ประเภท ได้แก่ คำที่มาจากภาษาไทย คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ และคำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ และเปรียบเทียบที่มาของคำในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2542) ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1.2.1 คำที่มาจากภาษาไทย

คำที่มาจากภาษาไทย ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาไทยแท้มีลักษณะคำเป็นคำพยางค์เดียว เป็นคำที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม

จากการวิเคราะห์ที่มาของคำ โดยจำแนกเป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำเดียวและชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำประสม ผลการวิจัยมีดังนี้

1) ชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำเดียว ที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทย มีจำนวน 11 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านไร่ บ้านโน บ้านกลาง บ้านแปง บ้านกร่าง (หมู่ 1) บ้านกร่าง (หมู่ 2) บ้านเหนือ (ตำบลง) บ้านเหนือ (ตำบลท่าฉนวน) บ้านกง (หมู่ 1) บ้านกง (หมู่ 9) บ้านกง (หมู่ 10)

2) ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำประสม ที่มีคำหลักและคำขยายเป็นคำที่มาจากภาษาไทย มีจำนวน 84 หมู่บ้าน ได้แก่

บ้านจิกเอน	บ้านวังหลวง	บ้านแก่งหลวง
บ้านประจู่เต่า	บ้านบึงกรอบ	บ้านหนองกระจอบ
บ้านหนองมะเกลือ	บ้านหนองตะแบก	บ้านหนองแม่ลอน
บ้านหนองเทโพ	บ้านหนองอีมือ	บ้านหนองหลอด
บ้านหนองเต่า (หมู่ 4)	บ้านหนองเต่า (หมู่ 7)	บ้านหนองหญ้าปล้อง
บ้านหนองตุม(หมู่1)	บ้านหนองตุม (หมู่ 2)	บ้านหนองกาสลัก
บ้านหนองโสน	บ้านหนองถ้ำ	บ้านคลองตะเข้
บ้านคลองยายนี้	บ้านคลองท่าพาย	บ้านคลองยาง
บ้านป่ายาง	บ้านป่าแฝก	บ้านป่าแฝก
บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรโน)	บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรกลาง)	บ้านป่าร้าง
บ้านดงเดือย (หมู่ 1)	บ้านดงเดือย (หมู่ 2)	บ้านดงเดือย (หมู่ 3)
บ้านดงยาง	บ้านดงม่วง	บ้านดอนสัก
บ้านวังสะตือ	บ้านวังอ้ายช้าง	บ้านวังขวัญ
บ้านวังไธ้ขวก	บ้านครุฑสมอ	บ้านยางแดน
บ้านยางมวน	บ้านเนินมะกอก	บ้านบางประ
บ้านเนินหัว	บ้านถ้ำไม้ไกร	บ้านปรักทอง
บ้านปรักรัก	บ้านกกแรต	บ้านบ่อเพลา
บ้านเกาะทับผึ้ง	บ้านโคกมะตุม	บ้านข่อยสองนาง
บ้านไผ่วังหม้อ	บ้านเสาหิน	บ้านนาข้าวเบา
บ้านนาแถว	บ้านท่าฉนวน	บ้านข่อมตาล
บ้านหลายปอแดง	บ้านบึงบอน	บ้านแปลงกุ
บ้านไกรนอก (หมู่ที่ 2)	บ้านไกรนอก (หมู่ที่ 4)	บ้านไกรนอก (หมู่ที่ 5)
บ้านฟากเหนือ	บ้านเกาะนอก	บ้านน้ำเรือ
บ้านน้ำเรือเหนือ	บ้านในดง	บ้านทางตลาด
บ้านหนองไผ่ล้อม	บ้านวังไผ่สูง	บ้านหนองตะแบกใต้
บ้านคลองท้ายวัง	บ้านหนองบัว	บ้านหนองบัว
บ้านท่าทราย	บ้านคลองวังทอง	บ้านปรักรัก
บ้านปรักทอง	บ้านหนองเงิน(ตำบลบ้านกร่าง)	
บ้านหนองเงิน(ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม)		

1.2.2 คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ เป็นคำภาษาต่างประเทศที่นำมาใช้ในภาษาไทย โดยเปลี่ยนแปลงความหมายและปรับเสียงให้เหมาะกับภาษาไทย

จากการวิเคราะห์ที่มาของชื่อหมู่บ้าน พบชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเจริญสุข คำว่า เจริญ เป็น คำที่มาจากภาษาเขมร, คำว่า สุข เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต (บาลีสันสกฤต = สุข)

1.2.3 คำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

คำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เป็นการนำคำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมาใช้ตั้งชื่อหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้าน 1 ชื่อ อาจเป็นคำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมากกว่า 1 ภาษาก็ได้

1) ชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

จากการวิเคราะห์ที่มาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ ไม่ปรากฏคำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

2) ชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาบาลี สันสกฤต

จากการวิเคราะห์ที่มาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ พบชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน 9 หมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	คำที่มาจากภาษาไทย	คำที่มาจากภาษาบาลี สันสกฤต
บ้านวังศรีไพร	วัง, ไพร	ศรี บาลีสันสกฤต = ศรี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:

ชื่อหมู่บ้าน	คำที่มาจากภาษาไทย	คำที่มาจากภาษาบาลี สันสกฤต
บ้านหนองเสาเถียร	หนอง, เสา	เถียร (บาลี = ถิร) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 492)
บ้านหนองเสาเถียรใต้	หนอง, เสา	เถียร (บาลี = ถิร) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 492)
บ้านวัดโบสถ์	วัด	โบสถ์ บาลี = อุโปสถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 642)
บ้านใหม่สุขเกษม	ใหม่	สุขเกษม บาลีสันสกฤต = สุข (วิสันต์ กัญแก้ว, 2545: 329) บาลี = เขม สันสกฤต = เกษม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 144)
บ้านหนองกระทุ่ม	หนอง	กระทุ่ม บาลีสันสกฤต = กทมพ (วิสันต์ กัญแก้ว, 2545: 358)
บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ที่ 3)	ใหม่	โพธิ์ บาลีสันสกฤต = โพธิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 294)
บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ที่ 5)	ใหม่	โพธิ์ บาลีสันสกฤต = โพธิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 294)

ชื่อหมู่บ้าน	คำที่มาจากภาษาไทย	คำที่มาจากภาษาบาลี สันสกฤต
บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ที่ 6)	ใหม่	โพธิ์ บาลีสันสกฤต = โพธิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 294)

3) ชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาเขมร

จากการวิเคราะห์ที่มาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรตาศ พบชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาเขมร จำนวน 4 หมู่บ้าน ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	คำที่มาจากภาษาไทย	คำที่มาจากภาษาเขมร
บ้านบางสนิม	บาง	สนิม (ถนิม)
บ้านโคกมะตูม	มะตูม	โคก (โคก)
บ้านคอนสำโรง	คอน	สำโรง (สำโรง)
บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง	วัด,ใหม่,ไทย	บำรุง (บำรุง)

4) ชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทย และภาษาจีน

จากการวิเคราะห์ที่มาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรตาศ ไม่พบชื่อหมู่บ้าน ที่มาจากภาษาไทยและภาษาจีน

ตารางที่ 15 แสดงประเภทที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรตาศ จังหวัดสุโขทัย

ที่มาของคำ	จำนวนชื่อหมู่บ้าน	คิดเป็นร้อยละ
คำที่มาจากภาษาไทย	95	81.65
คำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ	13	17.43
คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ	1	0.92

จากตารางที่ 15 แสดงประเภทที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 109 หมู่บ้าน จะเห็นได้ว่า เป็นชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยมากที่สุด มีจำนวน 95 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 81.65 รองลงมาเป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ มีจำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.43 และชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 0.92 ตามลำดับ

2.2 แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ ผู้วิจัย โดยการศึกษาตามความหมายของชื่อหมู่บ้าน ตามเกณฑ์ของ หวน พันธุ์พันธุ์ (2529: 53) ซึ่งได้จำแนกแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านไว้ 10 แบบ ดังนี้

- 2.2.1 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
- 2.2.2 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน
- 2.2.3 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน
- 2.2.4 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์
- 2.2.5 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือตามธรรมชาติ
- 2.2.6 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากชื่อเดิม
- 2.2.7 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
- 2.2.8 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น
- 2.2.9 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
- 2.2.10 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ

จากการวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 หมู่บ้าน เมื่อพิจารณาตามความหมายของชื่อหมู่บ้านแล้ว ผลการวิจัยมีดังนี้

2.2.1 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ

ชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ มีจำนวน 71 หมู่บ้าน แบ่งตามลักษณะภูมิประเทศได้ 21 ลักษณะ ได้แก่ แม่น้ำ หนอง คลอง บึง วัง ไร่ นา ป่า ดง โคน คอน โป่ง แปลง ปลัก แก่ง บ่อ เกาะ ท่า ข่อม เนิน ถ้ำ และแต่ละลักษณะมีจำนวนหมู่บ้าน ดังนี้

1) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำ มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำเรือง และบ้านน้ำเรือง

2) หมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหนอง มีจำนวน 20 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองมะเกลือ บ้านหนองตะแบก บ้านหนองตะแบกใต้ บ้านหนองบัว (ตำบลไกรโน) บ้านหนองบัว (ตำบลท่าฉนวน) บ้านหนองเสถียร บ้านหนองเสถียรใต้ บ้านหนองกาสลัก บ้านหนองกระทุ่ม บ้านหนองไผ่ล้อม บ้านหนองเทพ บ้านหนองหลอด บ้านหนองเต่า (หมู่ 4) บ้านหนองเต่า (หมู่ 7) บ้านหนองหญ้าปล้อง บ้านหนองเงิน (ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม) บ้านหนองเงิน (ตำบลบ้านกร่าง) บ้านหนองแม่ลอน บ้านหนองโสน และบ้านหนองกระจอบ

3) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นคลอง มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองวังทอง บ้านคลองท้ายวัง บ้านคลองตะเข้ บ้านคลองท่าพาย และบ้านคลองยาง

4) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นบึง มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบึงบอน บ้านบึงครอบ

5) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นวัง มีจำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังขวัญ บ้านวังไผ่สูง บ้านวังอ้ายขวก บ้านวังนาค บ้านวังสะตือ บ้านวังศรีไพร บ้านวังอ้ายช้าง และบ้านวังหลวง

6) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นไร่ มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านไร่ และบ้านไร่นอก

- 7) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นนา มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านข้าวเบา บ้านนาแลว
- 8) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่า มีจำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรโน) บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรกลาง) บ้านป่ายาง บ้านป่าแฝก (หมู่ 1) บ้านป่าแฝก (หมู่ 2) บ้านป่าร้าง (ตำบลกกแรต)
- 9) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นดง มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดงม่วง บ้านดงเดือย (หมู่ 1) บ้านดงเดือย (หมู่ 2) บ้านดงเดือย (หมู่ 3) และบ้านดงยาง
- 10) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโคกมะตูม
- 11) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นดอน มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนสัก บ้านดอนสำโรง
- 12) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโป่ง มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโป่งแค
- 13) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแปลง มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแปลงกุ
- 14) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นปลัก มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปรักรัก บ้านปรักทอง
- 15) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแก่ง มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแก่งหลวง

16) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นบ่อ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบ่อเพลลา

17) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเกาะ มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกง (หมู่ 1) บ้านกง (หมู่ 9) บ้านกง (หมู่ 10) บ้านเกาะทับผึ้ง และบ้านเกาะนอก

18) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นท่า มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านท่าฉนวน บ้านท่าทราย

19) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นข่อม มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านข่อมตาล

20) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนิน มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเนินมะกอก และบ้านเนินหว่า

21) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นถ้ำ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านถ้ำไม้ไกร

2.2.2 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามตำนาน มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองอีมือ และบ้านข่อยสองนาง

2.2.3 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามอาชีพของคนในชุมชน มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางประ

2.2.4 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อสัตว์ ผลการวิจัยพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อพิจารณาตามความหมายหลัก ไม่พบชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อสัตว์

2.2.5 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีจำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านครูสมอ บ้านหลายปอดแดง บ้านยางมวน บ้านยางแดน บ้านประดู่เต่า บ้านไผ่วงษ์เมือง บ้านโหนดต้นเหง้า บ้านจิกเอน และ บ้านกกแรด

2.2.6 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม เมื่อพิจารณาตามความหมายหลัก ผลการวิจัยพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ไม่พบชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม

2.2.7 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด

ชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด มีจำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวัดโบสถ์ บ้านเสาหิน บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง บ้านหนองคูม (หมู่ 1) บ้านหนองคูม (หมู่ 2) บ้านกร่าง (หมู่ 1) บ้านกร่าง (หมู่ 2)

2.2.8 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น ผลการวิจัยพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อพิจารณาตามความหมายหลัก ไม่พบชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น

2.2.9 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา มีจำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 3) บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 5) บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 6) และบ้านแปง

2.2.10 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามที่พบโบราณวัตถุ ผลการวิจัยพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอ กงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อพิจารณาตามความหมายหลัก ไม่พบชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามที่พบโบราณวัตถุ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีแนวคิด ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ประเภทอื่นๆ อีก 4 ประเภท จำนวน 15 หมู่บ้าน ดังนี้

1) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคล

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อบุคคล มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองยายณี

2) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง มีจำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใน บ้านกลาง บ้านเหนือ (ตำบลไกรกลาง) บ้านเหนือ (ตำบลท่าฉนวน) บ้านไกรนอก (หมู่ 2) บ้านไกรนอก (หมู่ 4) บ้านไกรนอก (หมู่ 5) บ้านทางตลาด บ้านปากเหนือ บ้านในดง

3) การตั้งชื่อหมู่บ้านตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางสนิม

4) การตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล

ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคล มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเจริญสุข และบ้านใหม่สุขเกษม

ตารางที่ 16 แสดงแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลำดับ ที่	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ชื่อหมู่บ้าน	คิดเป็น ร้อยละ
1	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ	71	65.13
2	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน	2	1.83
3	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน	1	0.91
4	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์	-	-
5	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ	9	8.25
6	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม	-	-
7	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับวัด	7	6.42
8	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อฝ่ายที่ตั้งขึ้น	-	-
9	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา	4	3.67
10	การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ	-	-
11	การตั้งชื่อตามแนวคิดประเภทอื่นๆ	15	17.76

จากตารางที่ 16 แสดงแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีการตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ มากที่สุด จำนวน 71 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 65.13 ลำดับรองลงมาเป็น การตั้งชื่อหมู่บ้านตามแนวคิดอื่นๆ จำนวน 15 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 17.76 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ จำนวน 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.25 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับวัด จำนวน 7 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.42 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา จำนวน 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.67 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.83 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน

จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 0.91 ตามลำดับ ส่วนการตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์ การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม และการตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ ไม่พบในแนวความคิดการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอ องไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 หมู่บ้าน ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ของ พระยาอนุมานราชชน (2515) มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและความหมาย และนำเกณฑ์ของ บรรจบ พันธุเมธา (2544) มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านคำ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง

- 1) การย้ายเสียง
- 2) เสียงกร่อน
- 3) การสับเสียง
- 4) เสียงเลื่อน
- 5) การกลมกลืนเสียง
- 6) แปลงเสียงให้ต่างกัน
- 7) ตัดเสียงเดิมเสียง

การเปลี่ยนแปลงด้านคำ

- 1) การตัดคำ
- 2) การเติมคำ

การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย

- 1) ความหมายแคบเข้า
- 2) ความหมายกว้างออก
- 3) ความหมายย้ายที่

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอ
กงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยพิจารณาชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม
เป็นหลัก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้และบันทึกไว้ในทำเนียบ
ชื่อหมู่บ้านของอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ณ เดือนธันวาคม 2548 ผลการวิจัยมีดังนี้

3.1 ชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเสียง คำ และความหมาย

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านใน
อำเภอกงไกรลาศ จำนวน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่ามีชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จาก
ชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม จนถึงชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ในปัจจุบัน มีจำนวน
40 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 17 แสดงชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเสียง คำ และความหมาย

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย
บ้านบางสนิม	สถานที่ฝนดาบของ กองทัพพม่า	บ้านบางสนิม	สถานที่ฝนดาบ ของกองทัพพม่า
บ้านหนองถ้ำ	หนองน้ำที่กั้นหนอง มีมีลักษณะเหมือน ถ้ำ	บ้านหนองถ้ำ	หนองน้ำที่กั้น หนองมีลักษณะ เหมือนถ้ำ
บ้านเนินหว่า	เนินดินที่มีต้นหว่า ใหญ่ขึ้น	บ้านเนินหว่า	เนินดินที่มีต้นหว่า ใหญ่ขึ้น
บ้านในดง	หมู่บ้านที่อยู่ใน ในดง	บ้านในดง	หมู่บ้านที่อยู่ใน ในดง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม		กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านหนองไผ่ล้อม	หนองน้ำที่มีกอไผ่ ขึ้นอยู่มาก	บ้านหนองไผ่ล้อม	หนองน้ำที่มีกอไผ่ ขึ้นอยู่มาก
บ้านหนองกาสลัก	หนองน้ำที่มีกา สลักน้ำ	บ้านหนองกาสลัก	หนองน้ำที่มี กาสลักน้ำ
บ้านหนองเทโพ	หนองน้ำที่มีปลา เทโพชุกชุม	บ้านหนองเทโพ	หนองน้ำที่มีปลา เทโพชุกชุม
บ้านบึงบอน	บึงที่มีต้นบอนขึ้น อยู่มาก	บ้านบึงบอน	บึงที่มีต้นบอนขึ้น อยู่มาก
บ้านกลาง	หมู่บ้านที่อยู่จุด ศูนย์กลางของตำบล ไกรกลาง	บ้านกลาง	หมู่บ้านที่อยู่จุด ศูนย์กลางของ ตำบลไกรกลาง
บ้านดอนสัก	พื้นที่สูงน้ำไม่ท่วม เป็นที่ที่มีการปลูก ต้นสักเป็นจำนวน มาก	บ้านดอนสัก	พื้นที่สูงน้ำไม่ท่วม เป็นที่ที่มีการปลูก ต้นสักเป็นจำนวน มาก
บ้านท่าฉนวน	ทำน้ำที่มีต้นฉนวน ขึ้นอยู่ตามทำน้ำ	บ้านท่าฉนวน	ทำน้ำที่มีต้นฉนวน ขึ้นอยู่ตามทำน้ำ

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม		กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านหนองหลอด	หนองน้ำที่มีดิน หลอดขึ้นอยู่มาก	บ้านหนองหลอด	หนองน้ำที่มีดิน หลอดขึ้นอยู่มาก
บ้านวัดโบสถ์	วัดที่มีโบสถ์เก่าแก่ สมัยสุโขทัย	บ้านวัดโบสถ์	วัดที่มีโบสถ์เก่าแก่ สมัยสุโขทัย
บ้านป่ายาง	บริเวณที่มีดินยางขึ้น มาก	บ้านป่ายาง	บริเวณที่มีดินยาง ขึ้นมาก
บ้านโป่งแค	หมู่บ้านที่มีดินโป่ง และมีดินแคขึ้นอยู่ ตามโป่ง	บ้านโป่งแค	หมู่บ้านที่มีดินโป่ง และมีดินแคขึ้นอยู่ ตามโป่ง
บ้านดงม่วง	บริเวณที่มีดินมะม่วง ขึ้นอยู่หนาแน่น	บ้านดงม่วง	บริเวณที่มีดิน มะม่วงขึ้นอยู่ หนาแน่น
บ้านข่อยสองนาง	หมู่บ้านที่มีดินข่อย ขึ้นอยู่คู่กัน	บ้านข่อยสองนาง	หมู่บ้านที่มีดินข่อย ขึ้นอยู่คู่กัน
บ้านหนองเต่า (หมู่ 7)	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวนมาก	บ้านหนองเต่า	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวน มาก

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม		กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านหนองเต่า (หมู่ 4)	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวนมาก	บ้านหนองเต่า	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวน มาก
บ้าน ไผ่วงษ์	ไผ่ที่มีลำอ้วนเป็น วงลักษณะคล้ายวง ษ์	บ้าน ไผ่วงษ์	ไผ่ที่มีลำอ้วน เป็นวงลักษณะ คล้ายวงษ์
บ้านนาข้าวเบา	หมู่บ้านที่มีพื้นที่ใน การปลูกข้าวที่มีอายุ การเก็บเกี่ยวสั้น	บ้านนาข้าวเบา	หมู่บ้านที่มีพื้นที่ ในการปลูกข้าวที่มี อายุการเก็บเกี่ยว สั้น
บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 5)	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง
บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 6)	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอ โพธิ์ทอง จังหวัด อ่างทอง	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอ โพธิ์ทอง จังหวัด อ่างทอง
บ้านจิกเอน	ต้นจิกขนาดใหญ่ เอนอยู่ริมหนองน้ำ	บ้านจิกเอน	ต้นจิกขนาดใหญ่ เอนอยู่ริมหนองน้ำ

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม		กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านคงเคือย (หมู่ 2)	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มาก	บ้านคงเคือย	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มาก
บ้านคงเคือย (หมู่ 3)	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มากบริเวณที่มี ต้นเคือยขึ้นอยู่ เป็นจำนวนมาก	บ้านคงเคือย	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มากบริเวณที่มี ต้นเคือยขึ้นอยู่ เป็นจำนวนมาก
บ้านคงยาง	บริเวณที่มีต้นยาง ใหญ่ขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	บ้านคงยาง	บริเวณที่มีต้นยาง ใหญ่ขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก
บ้านยางแดน	หมู่บ้านที่มีต้นยาง ใหญ่เป็นเขตแดน	บ้านยางแดน	หมู่บ้านที่มีต้นยาง ใหญ่เป็นเขตแดน
บ้านยางมวน	หมู่บ้านที่มีต้นยาง ใหญ่จำนวนมาก	บ้านยางมวน	หมู่บ้านที่มีต้นยาง ใหญ่จำนวนมาก

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย
บ้านหนองบัว (ตำบลไกรโน)	หมู่บ้านที่มีบึงบัว อยู่กลางหมู่บ้าน	บ้านหนองบัว	หมู่บ้านที่มีบึงบัว อยู่กลางหมู่บ้าน
บ้านหนองบัว (ตำบลท่าฉนวน)	หมู่บ้านที่มีบึงบัว อยู่กลางหมู่บ้าน	บ้านหนองบัว	หมู่บ้านที่มีบึงบัว อยู่กลางหมู่บ้าน
บ้านหางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้าย ตลาด	บ้านหางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้าย ตลาด
บ้านข่อมตาล	บริเวณที่มีต้นตาล ขึ้นอยู่มาก	บ้านข่อมตาล	บริเวณที่มีต้นตาล ขึ้นอยู่มาก
บ้านวังอ้ายขวก	ห้วงน้ำที่มีต้นขวก ขึ้นอยู่ตามตลิ่ง	บ้านวังอ้ายขวก	ห้วงน้ำที่มีต้น ขวกขึ้นอยู่ตาม ตลิ่ง
บ้านหนองแม่ลอน	หมู่บ้านที่ตั้งชื่อตาม เจ้าของหนองน้ำ ชื่อว่า นางลอน	บ้านหนองแม่ลอน	หมู่บ้านที่ตั้งชื่อ ตามเจ้าของหนอง น้ำ ชื่อว่า นาง ลอน
บ้านหล่ายปอแดง	หมู่บ้านที่มีต้น ปอแดงขึ้นเป็นทิว ยาวตามลำคลอง	บ้านหล่ายปอแดง	หมู่บ้านที่มีต้น ปอแดงขึ้นเป็นทิว ยาวตามลำคลอง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม		กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านหนองตุม (หมู่ 1)	หนองน้ำที่มีต้น มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด	บ้านหนองตุม	หนองน้ำที่มี ต้นมะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด
บ้านหนองตุม (หมู่ 2)	หนองน้ำที่มีต้น มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด	บ้านหนองตุม	หนองน้ำที่มีต้น มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด
บ้านทางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้าย ตลาด	บ้านทางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้าย ตลาด

3.2 ชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จำนวน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่ามีชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง เมื่อเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิมกับชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 69 หมู่บ้าน เปลี่ยนแปลงด้านเสียง จำนวน หมู่บ้าน ด้านคำ จำนวน หมู่บ้าน และเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย จำนวน หมู่บ้าน ดังนี้

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง เป็นการเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม กับชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ในปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใดบ้าง โดยนำเกณฑ์ของ พระยาอนูมานราชชน (2515) ซึ่งได้แบ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียงไว้ 7 ลักษณะ มาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) การย้ายเสียง
- 2) เสียงกร่อน
- 3) การสับเสียง
- 4) เสียงเลื่อน
- 5) การกลมกลืนเสียง
- 6) แปลงเสียงให้ต่างกัน
- 7) ตัดเสียงเดิมเสียง

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 หมู่บ้าน โดยพิจารณาชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม เป็นหลัก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้และบันทึกไว้ในทำเนียบชื่อหมู่บ้านของอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ณ เดือนธันวาคม 2548 มาเปรียบเทียบพบว่าชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงด้านเสียง มีจำนวน 36 หมู่บ้าน ดังนี้

1. การย้ายเสียง (Sound Shift) เป็นการกลายเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์จากฐานกรณ์หนึ่งไปอีกฐานกรณ์หนึ่ง เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง ช จะเป็น จ ในถิ่นพายัพ และไทยใหญ่ และเป็น ซ ในถิ่นอีสาน เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ในลักษณะการย้ายเสียง ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 14 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นการย้ายเสียง พยัญชนะเสียงสระ และย้ายเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ในลักษณะการย้ายเสียงของชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
บ้านบางปะ	บ้านบางประ	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ตรีเป็นเอกและตัดเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร จาก ปะ เป็นประ
บ้านเหนือ (ตำบลท่าฉนวน)	บ้านเหนือ	ย้ายเสียงวรรณยุกต์เอกเป็นตรีจากเหนือ เป็นเหนือ
บ้านเหนือ (ตำบลกง)	บ้านเหนือ	ย้ายเสียงวรรณยุกต์เอกเป็นจัตวาจากเหนือ เป็นเหนือ
บ้านแก่งหลวง	บ้านแก่งหลวง	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ จัตวา เป็น เอกจากแก่ง เป็นแก่ง และย้ายเสียงวรรณยุกต์ เอก เป็น จัตวา จากหลวง เป็นหลวง
บ้านวังหลวง	บ้านวังหลวง	ย้ายเสียงวรรณยุกต์เอกเป็นจัตวาจากหลวง เป็นหลวง
บ้านเกาะทับผึ้ง	บ้านเกาะทับผึ้ง	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ ตรี เป็น เอกจากเกาะ เป็นเกาะ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
บ้านเกาะนอก	บ้านเกาะนอก	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ ตรี เป็น เอก จากเกาะ เป็นเกาะ
บ้านน้ำเหลือง	บ้านน้ำเรือง	ย้ายเสียงวรรณยุกต์จัตวาเป็นโท จาก เหลือง เป็น เรือง
บ้านน้ำเหลืองเหนือ	บ้านน้ำเรืองเหนือ	- ย้ายเสียงวรรณยุกต์จัตวาเป็นโท จาก เหลือง เป็น เรือง - ย้ายเสียงวรรณยุกต์เอกเป็นจัตวา จาก เหนือ เป็น เหนือ - ย้ายเสียง ล เป็น ร จาก เหลือง เป็น เรือง
บ้านไถ่	บ้านไร่	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร จากไถ่ เป็นไร่
บ้านป่าล้ง	บ้านป่ารัง	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร จากล้ง เป็นรัง
บ้านกกแลด	บ้านกกแรด	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร จากแลด เป็นแรด
บ้านเจริญสุข (จะ-เลน-สุก)	บ้านเจริญสุข	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร จาก จะ-เลน-สุก เป็น จะ-เรน-สุก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ชื่อหมู่บ้านที่	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านสองคันง้าว	บ้านโจงคันง้าว	ย้ายเสียงพยัญชนะ ส เป็น จ ย้ายเสียงสระอ เป็น สระโอ จากสอง เป็นโจง

2. เสียงกร่อน (Phonetic Decay) เช่น คำว่า อันหนึ่ง เป็น หนึ่ง จันนี้ เป็น ฉะนี้ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ในลักษณะเสียงกร่อน ในชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

3. การสับเสียง (Metathesis) เช่น ตะกร้า เป็น กะต้ำ, ตะกร้อ เป็น กะต้อ, ตะกรุม เป็น กะตรัม เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ในลักษณะการสับเสียง ในชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

4. เสียงเลื่อนหรือสวรภักดิ์ (Glides) เช่น คำว่า คราว กว้าง เมื่อ ขณะพูดจะมีเสียงเออ หรือ อืออึ แทรกอยู่ระหว่างเสียงที่กล้ำกันเป็น เคอราว เกอวาง แต่เสียงที่แทรกอยู่นี้ ถ้าพูดเร็ว ๆ จะไม่ปรากฏให้ได้ยิน

จากการวิเคราะห์ ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ลักษณะเสียงเลื่อน ในชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

5. การกลมกลืนเสียง (Assimilation) เป็นลักษณะที่เสียงสองเสียงอยู่ใกล้กัน เสียงหนึ่งจะกลายเป็นเสียงคล้ายหรือเหมือนกันกับเสียงหนึ่ง มี 4 ลักษณะ คือ

5.1 การกลมกลืนเสียงกันไปข้างหน้า (Progressive Assimilation) เช่น คำว่า สิบเอ็ด เป็น สิบเบ็ด ฯลฯ

5.2 การกลมกลืนเสียงกันไปข้างหลัง (Regressive Assimilation) เช่น คำว่า มณิลา เป็น มลิลลา ฯลฯ

5.3 การกลมกลืนร่วมกัน (Reciprocal Assimilation) เช่น คำว่า ทีเดียว เป็น เทียว ฯลฯ

5.4 การกลมกลืนกันบางส่วน (Partial Assimilation) เช่น คำว่า บังเกิด เป็น บังเกิด ฯลฯ

จากการวิเคราะห์ ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ในลักษณะการกลมกลืนเสียง ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย

6. แปลงเสียงให้ต่างกัน (Dissimilation) เช่น คำว่า hanson เป็น hansom

จากการวิเคราะห์ ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ในลักษณะการแปลงเสียงให้ต่าง ในชื่อหมู่บ้านของอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย

7. ตัดเสียงเติมเสียง เช่น กรณีของการตัดเสียง เช่น คำว่า อนิจจา เป็น นิจจา กรณีของการเติมเสียง เช่น คำว่า ลูกค่อม เป็น ลูกกระค่อม เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ พบการเปลี่ยนแปลงเสียง ในลักษณะการตัดเสียงเติมเสียง ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย จำนวน 22 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นการเติมเสียง พยางค์กลางและเสียงพยัญชนะ ร ล และพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ดังนี้

ตารางที่ 19 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ในลักษณะการตัดเสียงเดิมเสียงของ ชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านที่	ชื่อหมู่บ้านที่	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านวังต้อ	บ้านวังสะต้อ	เดิมเสียงพยางค์กลาง (สะ) จากวังต้อ เป็นวังสะต้อ
บ้านหนองแบก	บ้านหนองตะแบก	เดิมเสียงพยางค์กลาง (ตะ) จากหนองแบก เป็นหนองตะแบก
บ้านหนองแบกใต้	บ้านหนองตะแบกใต้	เดิมเสียงพยางค์กลาง (ตะ) จากหนองแบก เป็นหนองตะแบก
บ้านหนองเกือ	บ้านหนองมะเกลือ	เดิมเสียงพยางค์กลาง (มะ) และเดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากหนองเกือ เป็นหนองมะเกลือ
บ้านเนินกอก	บ้านเนินมะกอก	เดิมเสียงพยางค์กลาง (มะ)
บ้านหนองทุ่ม	บ้านหนองกระทุ่ม	เดิมเสียงพยางค์กลาง (กระ) จากหนองทุ่ม เป็น หนองกระทุ่ม
บ้านหนองโหน	บ้านหนองโสน	เดิมเสียงพยางค์กลาง (สะ) จากหนองโหน เป็น หนองโสน
บ้านปาม่วง	บ้านปามะม่วง	เดิมเสียงพยางค์กลาง (มะ) จากปาม่วง เป็น ปามะม่วง

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
บ้านปาม่วง	บ้านปามะม่วง	เดิมเสียงพยางค์กลาง (มะ) จากปาม่วง เป็น ปามะม่วง
บ้านโคกตูม	บ้านโคกมะตูม	เดิมเสียงพยางค์กลาง (มะ) จากโคกตูม เป็น โคกมะตูม
บ้านปึกทอง	บ้านปรักทอง	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร จากปึก เป็นปรัก
บ้านปึกลัก	บ้านปรักรัก	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร จากปึก เป็นปรัก และย้ายเสียง ร เป็น ล จากลัก เป็นรัก
บ้านบ่อเพา	บ้านบ่อเพลา	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากเพา เป็นเพลา
บ้านคองยาง	บ้านคลองยาง	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากคอง เป็นคลอง
บ้านคองวังทอง	บ้านคลองวังทอง	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากคอง เป็นคลอง
บ้านคองตะเข้	บ้านคลองตะเข้	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากคอง เป็นคลอง

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ชื่อหมู่บ้านที่	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	กระทรวงมหาดไทยใช้	
บ้านคองท้ายวัง	บ้านคลองท้ายวัง	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากคอง เป็นคลอง
บ้านคองขายนี	บ้านคองขายนี	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากคอง เป็นคลอง
บ้านกาง	บ้านกลาง	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล จากกาง เป็นกลาง
บ้านปะคู้เต่า	บ้านประคู้เต่า	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร จากปะ เป็นประ
บ้านถ้ำไม้ไก่อ	บ้านถ้ำไม้ไกร	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร จากไก่อ เป็นไกร
บ้านบึงคอบ	บ้านบึงครอบ	เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร จากคอบ เป็นครอบ

3.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านคำ ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนส่วนต่างๆ ของคำที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน จากรูปหนึ่งไปเป็นรูปหนึ่ง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ บรรจบ พันธุเมธา (2544: 101 – 109) ซึ่งแบ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านคำเป็น 2 ลักษณะ คือ การตัดคำ และการเติมคำ

3) การตัดคำ

การเปลี่ยนแปลงด้านคำในลักษณะการตัดคำ เป็นลักษณะที่แบ่งคำผิด เช่น คำว่า นกจอก เป็น นกกระจอก จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภอ กงไกรลาศ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนส่วนต่างๆ ของคำที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน จากรูปหนึ่งไป เป็นรูปหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 6 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การตัดคำ ข้างหน้า ตัดคำตรงกลาง และตัดคำข้างหลัง ดังนี้

ตารางที่ 20 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านคำ ในลักษณะการตัดคำของชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของการ เปลี่ยนแปลง
บ้านใหม่นาแฉว	บ้านนาแฉว	ตัดคำหน้า (ใหม่)	เพื่อให้คำสั้นลงและมี ความหมายที่ชัดเจน ขึ้น
บ้านวังไธ้ขวัญ	บ้านวังขวัญ	ตัดคำตรงกลาง (ไธ้)	เพื่อความไพเราะ สุภาพ
บ้านแปลงไธ้กู	บ้านแปลงกู	ตัดคำตรงกลาง (ไธ้)	เพื่อความไพเราะ สุภาพ
บ้านเกาะกง (หมู่ 1)	บ้านกง	ตัดคำตรงกลาง (เกาะ)	เพื่อตัดคำให้สั้นลง และออกเสียงได้ง่าย
บ้านเกาะกง (หมู่ 9)	บ้านกง	ตัดคำตรงกลาง (เกาะ)	เพื่อตัดคำให้สั้นลง และออกเสียงได้ง่าย

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของการ เปลี่ยนแปลง
บ้านเกาะกง (หมู่ 10)	บ้านกง	ตัดคำตรงกลาง (เกาะ)	เพื่อตัดคำให้สั้นลง และออกเสียงได้ง่าย

4) การเติมคำ

การเปลี่ยนแปลงด้านคำ ในลักษณะการเติมคำ เป็นการเติมคำเข้าไป เช่น คำว่า กา เป็น อีกา จากการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอคลองไกรลาส จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 21 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านคำ ในลักษณะการเติมคำของชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของการ เปลี่ยนแปลง
บ้านวังสูง	บ้านวังไผ่สูง	เติมคำกลาง (ไผ่)	เพื่อให้มีความหมาย ชัดเจนขึ้น
บ้านท่าพาย	บ้านคลองท่าพาย	เติมคำกลาง (ไผ่)	เพื่อให้มีความหมาย ชัดเจนขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่าการเปลี่ยนแปลงด้านคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภอคลองไกรลาส มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ การเปลี่ยนคำ 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนรูปคำบางส่วน และการเปลี่ยนรูปคำทั้งหมด

1) การเปลี่ยนรูปคำบางส่วน

การเปลี่ยนรูปคำบางส่วนบางส่วนพบว่าการเปลี่ยนคำหน้า การเปลี่ยนคำกลางและการเปลี่ยนคำหลัง มีจำนวน 11 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 22 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านคำ ในลักษณะการเปลี่ยนคำบางส่วน

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านท่าควาย	ทำน้ำใช้ขนส่งสินค้าใน สมัยก่อน	บ้านท่าทราย	ทำน้ำใช้ขนส่งสินค้า ในสมัยก่อน	เปลี่ยนคำหลัง จากควาย เป็น ทราย	เพื่อความไพเราะ สุภาพ
บ้านปากเหนือ	หมู่บ้านที่แยกจากบ้าน ทางตลาด มีหนองน้ำอยู่ กลางหมู่บ้าน แบ่งเขต หมู่บ้านตามปากหนอง	บ้านปากเหนือ	หมู่บ้านที่อยู่คนละฝั่ง คลองทางทิศเหนือของ บ้านทางตลาด	เปลี่ยนคำข้างหลัง	เพื่อความไพเราะ สุภาพ

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านหนองเสาเดียว	หมู่บ้านที่มีการถกเถียงกัน เรื่องแบ่งเขตหมู่บ้าน	บ้านหนองเสาเดียว	หมู่บ้านที่มีการถกเถียง กันเรื่องแบ่งเขต หมู่บ้าน	เปลี่ยนคำหลัง จากเถียง เป็นเถียง	เพื่อให้มี ความหมายชัดเจน
บ้านหนองเสาเดียวใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ ของหมู่บ้านหนองเสา เดียว	บ้านหนองเสาเดียวใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ ของหมู่บ้านหนองเสา เดียว	เปลี่ยนคำหลัง จากเถียง เป็นเถียง	เพื่อให้มี ความหมายชัดเจน
บ้านหนองใหญ่	หนองน้ำขนาดใหญ่	บ้านหนองหญ้าปล้อง	หนองน้ำที่มีหญ้า ปล้องขึ้นอยู่มาก	เปลี่ยนคำหลัง จาก ใหญ่ เป็น หญ้าปล้อง	เปลี่ยนตามการ เปลี่ยนแปลงของ สภาพพื้นที่

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านใหม่สำราญ	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ อยู่แล้วมีความสุขความ สำราญ เป็นหมู่บ้านที่ แยกมาจากบ้านใหม่โพธิ์ ทอง หมู่ 3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐานเดิม จากอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง	เปลี่ยนคำหลัง	เปลี่ยนตามการ ขยายตัวของชุมชน
บ้านหนองโลง	หมู่บ้านที่มีต้นสำโรงขึ้น ตามหนองน้ำ	บ้านหนองเงิน	หนองน้ำที่สร้างรายได้ ให้แก่ชาวบ้าน	เปลี่ยนคำหลัง เพื่อความเป็น สิริมงคล	เพื่อความเป็นสิริ มงคล
บ้านวังอีไซ	พื้นที่ทำการประมง โดย การดักไซ	บ้านวังศรีไพร	พื้นที่ทำการประมง โดยการดักไซ	เปลี่ยนคำหลัง จากคำว่า อีไซ เป็น ศรีไพร	เพื่อความไพเราะ สุภาพ

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ลักษณะ	สาเหตุของ
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ของชื่อหมู่บ้าน	กระทรวงมหาดไทยใช้	ของชื่อหมู่บ้าน	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง
บ้านลงนาก	ห้วงน้ำที่มีนากชุกชุม	บ้านวังนาค	ห้วงน้ำที่มีนากชุกชุม	เปลี่ยนคำหน้า จากลง เป็น วัง เปลี่ยนตัวสะกด	เพื่อให้ชื่อมี ความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย
บ้านวังไอ้ช้าง	ห้วงน้ำลึกที่เป็นแหล่ง อาศัยของช้าง	บ้านวังอายช้าง	ห้วงน้ำลึกที่เป็นแหล่ง อาศัยของช้าง	เปลี่ยนคำกลาง จาก ไอ้ เป็น อ้าย	เพื่อความไพเราะ สุภาพ
บ้านหนองอีหม้อทอง	หนองน้ำที่มีหม้อทองคำ เป็นภาชนะตักน้ำใน สมัยก่อน	บ้านหนองอีม้อ	หนองน้ำที่มีหม้อ ทองคำเป็นภาชนะตัก น้ำในสมัยก่อน	เปลี่ยนคำหลัง จากอีหม้อทอง เป็นอีม้อ	เพื่อความไพเราะ สุภาพ

2) การเปลี่ยนแปลงรูปคำทั้งหมด

การเปลี่ยนแปลงรูปคำทั้งหมดเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปคำจากคำหนึ่งไปเป็นอีกคำหนึ่ง เพื่อให้ชื่อนั้นเป็นสิริมงคลกับผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หรือเพื่อให้เกิดความไพเราะ มีความหมายจดจำและเข้าใจได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงรูปคำทั้งหมดนี้ทำให้ความหมายของชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปด้วย ชื่อหมู่บ้านที่มีลักษณะดังกล่าว มีจำนวน 13 หมู่บ้าน มีดังนี้

ตารางที่ 23 แสดงการเปลี่ยนแปลงคำ ในลักษณะการเปลี่ยนคำทั้งหมด

ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่	ความหมาย	ลักษณะ	สาเหตุของ
ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ของชื่อหมู่บ้าน	กระทรวงมหาดไทยใช้	ของชื่อหมู่บ้าน	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง
บ้านทุ่งปูกอง	หมู่บ้านที่ตากองกับยาย ทุ่งเป็นผู้บุกเบิกตั้ง หมู่บ้าน	บ้านโน	หมู่บ้านที่อยู่ในทุ่งนา ห่างจากบ้านกลาง ออกไป	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน
บ้านคลองเหมืองช้าง	ลำคลอง ที่เป็น ที่อาศัย ของช้างป่า	บ้านแป้ง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจาก บ้านแป้ง จังหวัดสิงห์บุรี	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามพื้นเพและ วัฒนธรรมของผู้ อาศัย

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านเกาะ	พื้นที่ที่อยู่ทาง ทิศตะวันออกและอยู่ นอกสุด ไกลจากเมือง สุโขทัยและอยู่ติดเขตเมือง พิษณุโลก	บ้านไกรนอก (หมู่ 1)	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่ นอกสุด ไกลจากเมือง สุโขทัยและอยู่ติดเขต เมืองพิษณุโลก	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน
บ้านคู้ยาง	ชุมชนดั้งเดิมที่เป็นพื้นที่ ที่มีต้นยางโบราณขึ้นอยู่ มาก	บ้านไกรนอก	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่นอก สุด ไกลจากเมือง สุโขทัยและติดเขต เมืองพิษณุโลก	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านบ่ออิฐ	หมู่บ้านที่ชาวบ้านทำอิฐ กันมากและเป็นแหล่ง จำหน่ายอิฐ	บ้านไทรนอก	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่ นอกสุด ไกลจาก เมืองสุโขทัยและติด เขตเมืองพิษณุโลก	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน
บ้านตะวันตก	หมู่บ้านเก่าแก่ตั้งแต่สมัย สุโขทัย อยู่ทางทิศ ตะวันตก	บ้านป่าแฝก	บริเวณที่มีหญ้าแฝก ขึ้นมาก	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน
บ้านตะวันออก	หมู่บ้านเก่าแก่ตั้งแต่สมัย สุโขทัย อยู่ทางทิศ ตะวันออก คนโบราณ เรียกว่าทิศตะวันออก	บ้านป่าแฝก	บริเวณที่มีหญ้าแฝก ขึ้นมาก	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านเด่นหญ้าอ่อน	หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่เป็น ลานกว้างมีหญ้าอ่อน ขึ้นอยู่เต็มลาน	บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง	วัดที่สร้างขึ้นใหม่ และ บำรุงรักษาโดยคนไทย	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามการ เปลี่ยนแปลงของ สภาพพื้นที่ และ เปลี่ยนตามชื่อ สถานที่สำคัญของ หมู่บ้าน
บ้านโพธิ์หอม	เดิมนั้นมีต้นโพธิ์หอมล้อม วัดอยู่หลายต้น สันนิษฐานว่าเดิมนั้น ชื่อ ว่าวัดโพธิ์หอม ตามลักษณะของต้นโพธิ์ที่ หอมล้อมวัดอยู่	บ้านดงเคื่อย	บริเวณที่มีต้นเคื่อย ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก บริเวณที่มีต้นเคื่อย ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามการ ขยายตัวของชุมชน

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านไร่	พื้นที่ ที่ชาวบ้านกร่าง หมู่ที่ 1 มาทำไร่ทำนา เป็นพื้นที่อยู่นอกเขต ห่างไกลหมู่บ้านออกไป	บ้านกร่าง	พื้นที่ ที่ชาวบ้านกร่าง หมู่ที่ 1 มาทำไร่ทำนา เป็นพื้นที่อยู่นอกเขต ห่างไกลหมู่บ้าน ออกไป	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เพื่อตัดคำให้สั้นลง
บ้านนาต้นรัก	หมู่บ้านที่มีต้นรักโบราณ จำนวนมาก ต้นรักเป็นไม้ ยืนต้นชนิดหนึ่ง ใซ้ยาง จากต้นรักมาลงเครื่อง เงิน หรือการลงรัก ปักทอง ปัจจุบัน	บ้านหนองเงิน	หนองน้ำที่สร้างรายได้ ให้แก่ชาวบ้าน	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เพื่อความเป็นสิริ มงคลของผู้ อาศัย

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวงมหาดไทยใช้	ความหมาย ของชื่อหมู่บ้าน	ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง	สาเหตุของ การเปลี่ยนแปลง
บ้านใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ ของวัดบ้านกร่าง	บ้านกร่าง	หมู่บ้านที่มีดินกร่าง ขึ้นอยู่	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามสภาพ พื้นที่ และการ ขยายตัวของชุมชน
บ้านทุ่งนา	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่กลาง ทุ่งนา มีเนื้อที่กว้าง ชาวบ้านสร้างกระท่อม เพิงที่พักชั่วคราวใน ฤดูกาลทำนา	บ้านครุยสมอ	ดินสมอเรียงราย อยู่กลางทุ่งนา	เปลี่ยนคำทั้งหมด	เปลี่ยนตามการ เปลี่ยนแปลงของ สภาพพื้นที่

3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ พระยาอนูมานราชชน (2515) ซึ่งแบ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก ความหมายย้ายที่

ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงด้านความหมาย ดังนี้

3.1.2 ความหมายแคบเข้า

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ ไม่พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะความหมายแคบเข้า

3.1.2 ความหมายกว้างออก

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ ไม่พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะความหมายแคบเข้า

3.1.3 ความหมายย้ายที่

ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะความหมายย้ายที่ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านใหม่สุขเกษม เดิมนี้มีชื่อที่ชาวบ้านเรียกทั่วไปว่า บ้านใหม่สุขกะเสม หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่โดยตาสุขกับยายเสมที่เข้ามาอยู่เป็นกลุ่มแรก ต่อมามีการบันทึกชื่อหมู่บ้านในทำเนียบชื่อหมู่บ้าน ของกระทรวงมหาดไทย ชื่อว่า บ้านใหม่สุขเกษม ความหมายของชื่อหมู่บ้านจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็น หมู่บ้านที่ผู้อยู่อาศัยอยู่แล้วมีความสุข

ตารางที่ 24 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอ
กงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน		จำนวนชื่อหมู่บ้าน	จำนวนรวม	คิดเป็นร้อยละ
ชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง		40	40	36.70
ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง		69	69	63.30
การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การย้ายเสียง	14	36	33.11
	การกร่อนเสียง	-		
	การสับเสียง	-		
	เสียงเลื่อน	-		
	การกลมกลืนเสียง	-		
	แปลงเสียงให้ต่างกัน	-		
	ตัดเสียงเติมเสียง	22		
การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	ตัดคำ	6	32	29.36
	เติมคำ	2		
	เปลี่ยนคำ	24		
การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย	แคบเข้า	-	1	2.75
	กว้างออก	-		
	ย้ายที่	1		

จากตารางที่ 6 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 หมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีจำนวน 40 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 36.70 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมีจำนวน 69 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 63.30 และการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงมากที่สุด มีจำนวน 36 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 33.11 ลำดับรองลงมาเป็น การเปลี่ยนแปลงด้านคำ มีจำนวน 32 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29.36 และพบการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย น้อยที่สุด มีจำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.75

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาชื่อหมู่บ้าน จำนวน 109 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลจากที่ว่าการอำเภอองไกรลาศ ณ ธันวาคม 2548

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ จากความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ได้ 11 ประเภท ดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ มี 42 หมู่บ้าน เช่น บ้านไร่ บ้านนาแถว บ้านป่ามะม่วง บ้านดงม่วง บ้านดอนสัก บ้านโคกมะตูม เป็นต้น
2. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านข่อยสองนาง และบ้านหนองอีมือ
3. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้ มี 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านจิกเอน บ้านกกแรต บ้านประดู่เต่า บ้านยางแดน บ้านยางมวน บ้านครุสมอ เป็นต้น
4. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด มี 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวัดโบสถ์ บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง บ้านวัดโบสถ์ บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง บ้านเสาหิน
5. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อของบุคคล มี จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองขยนิ และบ้านหนองแม่ลอน
6. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง มี 29 หมู่บ้าน เช่น บ้านหนองมะเกลือ บ้านคลองท้ายวัง บ้านบึงบอน เป็นต้น
7. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง มี 5 ลักษณะ มี 10 หมู่บ้าน เช่น บ้านใน บ้านกลาง บ้านเหนือ บ้านหางตลาด เป็นต้น

8. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางสนิม
9. ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางประ
10. ชื่อหมู่บ้านที่เป็นมงคลนามตามคติความเชื่อ มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใหม่สุขเกษม และบ้านเจริญสุข
11. ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา มี 4 หมู่บ้าน เช่น บ้านใหม่โพธิ์ทอง บ้านเป้ง เป็นต้น

จากการศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 109 หมู่บ้าน เมื่อพิจารณาความหมายหลักของชื่อหมู่บ้านตามชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ พบว่าความหมายของชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ มากที่สุด มีจำนวน 42 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 38.53, ลำดับรองลงมา เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง จำนวน 29 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.60, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ จำนวน 17 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.60ซึ่งแบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทิศทาง จำนวน 10 หมู่บ้าน 2) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา จำนวน 4 หมู่บ้าน 3) ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ จำนวน 1 หมู่บ้าน 4) ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพ จำนวน 1 หมู่บ้าน 5) ชื่อหมู่บ้านที่เป็นมงคลนามตามคติความเชื่อ จำนวน 1 หมู่บ้าน, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับต้นไม้ พบว่ามี 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.26, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัด มีจำนวน 7 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.42, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อของบุคคล จำนวน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.76, ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับตำนาน จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.83 ตามลำดับ ส่วนชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ไม่พบในชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอ งิ้วกราด จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภองิ้วกราด
จากชื่อหมู่บ้าน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภองิ้วกราด จังหวัดสุโขทัย
2. แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภองิ้วกราด จังหวัดสุโขทัย

1. ลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภองิ้วกราด จังหวัดสุโขทัย แบ่ง
ผลการวิจัย เป็น ประเด็น ได้แก่ โครงสร้างของคำ และประเภทที่มาของคำ

1.1 โครงสร้างของคำ แบ่งเป็นหน่วยคำเดี่ยว และคำประสม

1.1.1 ชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยนามเดี่ยว มี 11 หมู่บ้าน เช่น บ้านไร่ บ้านใน
เป็นต้น

1.1.2 ชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างเป็นคำประสม มี 98 หมู่บ้าน ซึ่งแบ่งโครงสร้าง
เป็น 5 โครงสร้าง ดังนี้

1) คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์
(นาม + วิเศษณ์) มี 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังหลวง บ้านแก่งหลวง บ้านประดู่เต่า และบ้าน
น้ำเรือ

2) คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม +
กริยา) มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบึงครอบ และบ้านจิกเอน

3) คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม (นาม + นาม)
มี 72 หมู่บ้าน เช่น บ้านหนองโสน บ้านคลองตะเฐ้ บ้านป่าร้าง บ้านดงเดือย เป็นต้น

4) คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม +
บุพบท) มี 6 หมู่บ้าน เช่น บ้านไทรนอก บ้านเกาะนอก บ้านฟากเหนือ เป็นต้น

5) คำประสมชนิดคำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนาม และคำขยายก็ไม่จำกัด
มี 4 หมู่บ้าน และมี 2 โครงสร้าง ได้แก่

5.1) คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท
(บุพบท+นาม) มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่

5.2) คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำวิเศษณ์
(วิเศษณ์+วิเศษณ์) มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่

นอกจากนี้ ยังพบว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย มีส่วนขยายมากกว่า
1 ส่วน จำนวน 10 หมู่บ้าน และมีโครงสร้างของคำประสม จำนวน 7 โครงสร้าง ดังนี้

1. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม + นาม+กริยา) มี
1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองไผ่ล้อม
2. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนามและคำวิเศษณ์ (นาม + นาม+
วิเศษณ์) มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังไผ่สูง
3. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นนามและคำบุพบท (นาม + นาม+
บุพบท) มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองตะแบกใต้ และบ้านหนองเสาเดียวใต้
4. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบทและคำนาม (นาม + บุพบท
+นาม) มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองท้ายวัง
5. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำนามและคำนาม (วิเศษณ์+นาม
+นาม) มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใหม่โพธิ์ทอง หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6
6. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม+วิเศษณ์+นาม+
กริยา) มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง

8. คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์และบุพบท (นาม+วิเศษณ์+บุพบท) มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำเรื่องเหนือ (คำว่า เรื่อง เพี้ยนมาจาก เหลือง หรือสีเหลือง)

1.2 ประเภทที่มาของคำ

1.2.1 ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทย มี 95 หมู่บ้าน

1) ชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำเดี่ยว ที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทย มี 11 หมู่บ้าน เช่น บ้านไร่ บ้านโน บ้านกลาง บ้านแปง บ้านกร่าง บ้านเหนือ บ้านกง เป็นต้น

2) ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำประสม ที่มีคำหลักและคำขยายเป็นคำที่มาจากภาษาไทย มี 84 หมู่บ้าน ได้แก่

1.2.2 ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเจริญสุข

1.2.3 ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มี 13 หมู่บ้าน ซึ่งมีประเภทที่มาของคำ 4 ประเภท ดังนี้

1) ชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาบาลี สันสกฤต จำนวน 9 หมู่บ้าน เช่น บ้านวัดโบสถ์ บ้านใหม่สุขเกษม เป็นต้น

3) ชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยและภาษาเขมร มีจำนวน 4 หมู่บ้าน เช่น บ้านบางสนิม บ้านดอนสำโรง เป็นต้น

2. แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยการพิจารณาตามความหมายของชื่อหมู่บ้าน ที่เป็นชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ จำนวน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกได้ 11 ประเภท ดังนี้

- 2.1 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
- 2.2 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน
- 2.3 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน
- 2.4 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- 2.5 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
- 2.7 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
- 2.8 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง
- 2.9 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคล
- 2.10 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 2.11 การตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล

2.1 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ มี 72 หมู่บ้าน แบ่งตามลักษณะภูมิประเทศได้ 21 ลักษณะ ได้แก่ แม่น้ำ หนอง คลอง บึง วัง ไร่ นา ป่า ดง โลก ดอน โป่ง แปลง ปลัก แก่ง บ่อ เกาะ ท่า ข่อม เนิน ถ้ำ

1) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำ มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำเรือ และบ้านน้ำเรือ

2) หมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหนอง มีจำนวน 20 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองมะเกลือ บ้านหนองตะแบก บ้านหนองตะแบกใต้ บ้านหนองบัว

- 3) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นคลอง มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองวังทอง บ้านคลองท้ายวัง บ้านคลองตะเข้ บ้านคลองท่าพาย และบ้านคลองยาง
- 4) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นบึง มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบึงบอน บ้านบึงครอบครัว
- 5) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นวัง มีจำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังขวัญ บ้านวังไผ่สูง บ้านวังอ้ายขวก บ้านวังนาค บ้านวังสะตือ บ้านวังศรีไพร บ้านวังอ้ายช้าง และบ้านวังหลวง
- 6) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นไร่ มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านไร่ และบ้านไร่นอก
- 7) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นนา มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาข้าวเบา บ้านนาแถว
- 8) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่า มีจำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรโน) บ้านป่ามะม่วง (ตำบลไกรกลาง) บ้านป่ายาง บ้านป่าแฝก (หมู่ 1) บ้านป่าแฝก (หมู่ 2) บ้านป่ารัง (ตำบลกกแรต)
- 9) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นดง มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดงม่วง บ้านดงเดือย (หมู่ 1) บ้านดงเดือย (หมู่ 2) บ้านดงเดือย (หมู่ 3) และบ้านดงยาง
- 10) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคก มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโคกมะตูม
- 11) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นดอน มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนสัก บ้านดอนสำโรง

- 12) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโป่ง มีจำนวน 1 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านโป่งแค
- 13) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแปลง มีจำนวน 1
หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแปลงกุ
- 14) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นปลัก มีจำนวน 2 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านปรักรัก บ้านปรักทอง
- 15) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแก่ง มีจำนวน 1 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านแก่งหลวง
- 16) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นบ่อ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านบ่อเพลา
- 17) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเกาะ มีจำนวน 5 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านกง (หมู่ 1) บ้านกง (หมู่ 9) บ้านกง (หมู่ 10) บ้านเกาะทับผึ้ง และบ้านเกาะนอก
- 18) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นท่า มีจำนวน 2 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านท่าฉนวน บ้านท่าทราย
- 19) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นข่อม มีจำนวน 1 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านข่อมตาล
- 20) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนิน มีจำนวน 2 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านเนินมะกอก และบ้านเนินหว่า
- 21) ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นถ้ำ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน
ได้แก่ บ้านถ้ำไม้ไกร

2.2 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองอีม้อ
และบ้านข่อยสองนาง

2.3 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่
บ้านบางประ

2.4 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
มีจำนวน 9 หมู่บ้าน เช่น บ้านกกแรต บ้านยางมวน บ้านยางแคน บ้านโจงต้นง้าว เป็นต้น

2.5 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด มี 7 หมู่บ้าน เช่น
บ้านเสาคหิน บ้านวัดโบสถ์ บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง บ้านหนองเต่า เป็นต้น

2.7 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา มี 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเป้ง
บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 3) บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 5) บ้านใหม่โพธิ์ทอง (หมู่ 6)

2.8 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคล มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองยายณี
บ้านหนองแม่ลอน

2.9 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามทิศทางและตำแหน่งที่ตั้ง มี 10 หมู่บ้าน เช่น บ้านใน
บ้านกลาง บ้านเหนือ บ้านไกรนอก บ้านทางตลาด บ้านปากเหนือ บ้านในดง เป็นต้น

2.10 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มี 1 หมู่บ้าน ได้แก่
บ้านบางสนิม

2.11 การตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่
บ้านเจริญสุข และบ้านใหม่สุขเกษม

จากการวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ตามชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ จำนวน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัยมีดังนี้

โครงสร้างของคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้าน พบชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำเดี่ยวมีจำนวน 11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.10 โครงสร้างของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นคำประสมมากที่สุด มีจำนวน 98 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 89.90 และพบว่าเป็นคำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม (นาม + นาม) มากที่สุด จำนวน 73 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 66.97 ลำดับรองลงมาเป็นคำประสมที่มีคำขยายมากกว่า 1 ส่วน จำนวน 10 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.18 และคำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำบุพบท (นาม+บุพบท) จำนวน 5 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 4.58 คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำวิเศษณ์ (นาม + วิเศษณ์) จำนวน 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.67 คำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำกริยา (นาม + กริยา) จำนวน 2 หมู่บ้าน และคำประสมชนิดคำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนามและคำขยายก็ไม่จำกัด จำนวน 4 หมู่บ้าน ตามลำดับ

ประเภทที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 109 หมู่บ้าน พบว่าเป็นชื่อหมู่บ้านที่มาจากภาษาไทยมากที่สุด มีจำนวน 95 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 81.65 รองลงมาเป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ มีจำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.43 และชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 0.92 ตามลำดับ

แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 พบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีการตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศมากที่สุด จำนวน 71 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 65.13 ลำดับรองลงมาเป็นการตั้งชื่อหมู่บ้านตามแนวคิดอื่นๆ จำนวน 15 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 17.76 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ จำนวน 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.25 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับวัด จำนวน 7 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.42 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา จำนวน 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.67 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.83 การตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน จำนวน 1 หมู่บ้าน

คิดเป็นร้อยละ 0.91 ตามลำดับ ส่วนการตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์ การตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่เพี้ยนหรือเปลี่ยนไปจากเดิม และการตั้งชื่อหมู่บ้านตามที่พบโบราณวัตถุ ไม่พบในแนวทางการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยพิจารณาชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิมเป็นหลัก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้และบันทึกไว้ในทำเนียบชื่อหมู่บ้านของที่ว่ากรมอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ณ เดือนธันวาคม 2548 ผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเสียง คำ และความหมาย

2. ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย

1. ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเสียง คำ และความหมาย โดยพิจารณาเปรียบเทียบทั้งด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากชื่อหมู่บ้าน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัย พบว่าชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จากชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม มีจำนวน 40 หมู่บ้าน เช่น บ้านบางสนิม บ้านหนองถ้ำ บ้านเนินหว้า บ้านหนองบัว บ้านหนองกาสลัก บ้านหนองไผ่ล้อม บ้านหนองเทโพ บ้านบึงบอน บ้านกลาง บ้านดอนสัก บ้านดงเดือย บ้านดงเดือย บ้านดงยาง เป็นต้น

2. ชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย

การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จำนวน 109 หมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิมกับชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 69 หมู่บ้าน และมีการเปลี่ยนแปลง 3 ลักษณะ ดังนี้

- 2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง มี 36 หมู่บ้าน
- 2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านคำ มี 32 หมู่บ้าน
- 2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย มี 1 หมู่บ้าน

2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง มี 36 หมู่บ้าน พบการเปลี่ยนแปลง 2 ลักษณะ คือ การย้ายเสียง และการตัดเสียงเดิมเสียง

2.1.1 การย้ายเสียง มี 14 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นการย้ายเสียง 2 ลักษณะ คือ การย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร เช่น บ้านไล่ เป็น บ้านไร่, บ้านป่าลัง เป็น บ้านป่ารัง, บ้านกกแลค เป็น บ้านกกแรด เป็นต้น

1) การย้ายเสียงวรรณยุกต์ มีการย้ายเสียงวรรณยุกต์ 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1) เสียงวรรณยุกต์เอก เป็น เสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น บ้านเหนือ เป็น บ้านเหนือ เป็นต้น

1.2) เสียงวรรณยุกต์เอก เป็น เสียงวรรณยุกต์จัตวา เช่น บ้านวังหล่ง เป็น บ้านวังหลวง เป็นต้น

1.3) เสียงวรรณยุกต์จัตวา เป็น เสียงวรรณยุกต์โท เช่น บ้านน้ำเหลียง เป็น บ้านน้ำเรือง เป็นต้น

1.4) เสียงวรรณยุกต์ตรี เป็น เสียงวรรณยุกต์เอก เช่น บ้านบางปีะ เป็น บ้านบางประ เป็นต้น

2.1.2 การตัดเสียงเดิมเสียง มี 22 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นการเดิมเสียงพยางค์กลาง เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ดังนี้

1) การเดิมเสียงพยางค์กลาง เช่น บ้านวังต้อ เป็น บ้านวังสะต้อ, บ้าน ป่าม่วง เป็น บ้านป่าม่วง, บ้านหนองแบก เป็น บ้านหนองตะแบก เป็นต้น

2) เดิมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร ล เช่น บ้านปึกทอง เป็น บ้านปรักทอง, บ้านบ่อเพา เป็น บ้านบ่อเพลา เป็นต้น

2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านคำ ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านคำ มี 32 หมู่บ้าน

2.2.2 การตัดคำ มี 6 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 5 ลักษณะ

- 1) ตัดคำข้างหน้า เช่น บ้านใหม่นาแถว เป็น บ้านนาแถว เป็นต้น
- 2) ตัดคำตรงกลาง เช่น บ้านวังไอ้ขวัญ เป็น บ้านวังขวัญ เป็นต้น
- 3) ตัดคำข้างหลัง เช่น บ้านวังอิโง เป็น บ้านวังศรีไพร เป็นต้น

2.2.3 การเติมคำ มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังไผ่สูง ซึ่งมีการเติมคำตรงกลางคำ จาก บ้านวังสูง เป็น บ้านวังไผ่สูง

2.2.4 การเปลี่ยนคำ มี 24 หมู่บ้าน มีการเปลี่ยนคำ 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยน รูปคำบางส่วน และการเปลี่ยนรูปคำทั้งหมด

1) การเปลี่ยนรูปคำบางส่วน มี 11 หมู่บ้าน เป็นการเปลี่ยนคำหน้า เปลี่ยนคำกลาง และเปลี่ยนคำหลัง เช่น บ้านท่าควาย เป็น บ้านท่าทราย, บ้านวังอิโง เป็นบ้าน วังศรีไพร, บ้านหนองโลง เป็น บ้านหนองเงิน เป็นต้น

- 1.1) เปลี่ยนคำข้างหน้า เช่น บ้านลงนาก เป็น บ้านวังนาก เป็นต้น
- 1.2) เปลี่ยนคำตรงกลาง เช่น บ้านวังไ้อีซ่าง เป็น บ้านวังอ้ายซ่าง เป็นต้น
- 1.3) เปลี่ยนคำข้างหลัง เช่น บ้านท่าควาย เป็น บ้านท่าทราย เป็นต้น
- 2) การเปลี่ยนรูปคำทั้งหมด มี 13 หมู่บ้าน เช่น บ้านคลองเหมืองซ้าง เป็น บ้านเป้ง บ้านเด่นหญ้าก่อน เป็น บ้านใหม่ไทยบำรุง เป็นต้น

3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย 1 ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงตามลักษณะความหมายย้ายที่ มีจำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านใหม่สุขเกษม

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง แยกเป็น 8 ประเด็นดังนี้

- 1) เพื่อให้คำสั้นลง มีความหมายที่ชัดเจนขึ้น และออกเสียงได้ง่าย
- 2) เพื่อความไพเราะสุภาพ
- 3) เปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่
- 4) เปลี่ยนตามการขยายตัวของชุมชน
- 5) เพื่อความเป็นสิริมงคลของผู้อยู่อาศัย
- 6) เปลี่ยนตามสภาพพื้นที่ และการขยายตัวของชุมชน
- 7) เปลี่ยนตามพื้นเพและวัฒนธรรมของผู้อยู่อาศัย
- 8) เปลี่ยนตามชื่อสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 109 หมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมีจำนวน 40 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 36.70 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมีจำนวน 69 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 63.30 และการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงมากที่สุด มีจำนวน 36 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 33.11 ลำดับรองลงมาเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคำ มีจำนวน 32 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29.36 และพบการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย น้อยที่สุด มีจำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.75

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตบางประการ ดังนี้

1. ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ มากที่สุด เนื่องจากสภาพพื้นที่ในอำเภอองไกรลาศ มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ เช่น คลอง หนอง บึง คอน เนิน ป่า โป่ง เป็นต้น

2. ลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าชื่อหมู่บ้านที่ตั้งมาแต่เดิมมักจะเป็นคำที่มาจากภาษาไทย และเป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นหน่วยคำเดี่ยว และโครงสร้างคำประสมชนิดคำหลักเป็นคำนามและคำขยายเป็นคำนาม (นาม + นาม) ส่วนชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่มักเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต และมักจะมีโครงสร้างของคำที่มีส่วนขยายมากกว่า 1 ส่วน เนื่องจากต้องการมุ่งเน้นให้เป็นชื่อที่มีความเป็นสิริมงคล มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ดี สิ่งที่เจริญรุ่งเรือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันผู้คนโดยทั่วไปให้ความสำคัญในเรื่องชื่อกันมากขึ้น แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ บ่งบอกสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้น แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่เกิดจากแนวคิดของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ

3. การเปลี่ยนแปลงเสียง คำ และ ความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าการเปลี่ยนแปลงมักเกิดขึ้นจากความต้องการให้เกิดความสะดวกในด้าน การพูด การเขียน และเหตุผลสำคัญหนึ่งอีกประการหนึ่งเนื่องจากผู้บันทึกชื่อหมู่บ้านไม่ได้อยู่ใน หมู่บ้านดังกล่าว จึงไม่ทราบประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านนั้น เมื่อมีการบันทึกชื่อหมู่บ้านโดย การเทียบเสียงจากที่ชาวบ้านพูด ซึ่งเป็นภาษาถิ่น หรือออกเสียงให้ฟังก็ยึดเอาเสียงนั้นเป็นชื่อ หมู่บ้าน ดังนั้นจึงทำให้เสียงที่เป็นชื่อเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในที่สุด นอกจากนี้ ผู้บันทึกชื่อ หมู่บ้านต้องการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านให้เป็นคำที่ไพเราะสุภาพ มีความหมายที่ดี ง่ายต่อการเขียนและ การจดชื่อหมู่บ้านนั้นๆ นอกจากนี้เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความแตกต่างระหว่างภาษา ถิ่นกับภาษาไทยมาตรฐาน เนื่องจากในภาษาถิ่นสุโขทัย ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะ ร และหน่วย เสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร ล จึงทำให้ชื่อหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ การย้ายเสียง ล เป็น ร และการเติมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ล ร และนอกจากนี้ในหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่น สุโขทัย จะมีความแตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐาน จึงทำให้เกิดการย้ายเสียงวรรณยุกต์ เสียง วรรณยุกต์เอก เป็น เสียงวรรณยุกต์ตรี เสียงวรรณยุกต์เอก เป็น เสียงวรรณยุกต์จัตวา เสียง วรรณยุกต์จัตวา เป็น เสียงวรรณยุกต์โท เสียงวรรณยุกต์ตรี เป็น เสียงวรรณยุกต์เอก

ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเฉพาะถิ่น มีความเหมือนความแตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษา ความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ลักษณะการสร้างคำและแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน และการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดังปรากฏจากผลการวิเคราะห์ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานในทุก อำเภอของจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย
2. ควรศึกษาชื่อหมู่บ้านตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ทฤษฎีอื่นๆ เช่น ศึกษาอรรถลักษณะของชื่อ หมู่บ้าน ศึกษาความหมายประจำรูปของชื่อหมู่บ้าน เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนกวรรณ อารีพัฒนไพบูลย์. 2534. การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

กมล การกุศล. 2527. ทักษะความรู้ทางภาษาไทย. พิษณุโลก: เนติกุลการพิมพ์.

กระทรวงมหาดไทย. 2542. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.

กัลยา ดิงสภักดิ์. 2531. ภาษาไทย 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

กาญจนา ปัทมดิลก. 2520. ประวัติความเป็นมาของภาษาไทย. เชียงใหม่: ศูนย์หนังสือเชียงใหม่.

กำชัย ทองหล่อ. 2540. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.

_____. 2545. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรการพิมพ์.

จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์. 2546. อิทธิพลภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: พัฒนศึกษา.

จันทรา จงศิริโชค. 2530. วิวัฒนาการของคำลักษณนามในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จ่านงค์ ทองประเสริฐ. 2546. ภาษาไทย 5 นาที. เล่ม 3. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทธรรมิก.

- จินดา เสงสมบูรณ์. 2542. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- จินดา ยอดยิ่ง. 2519. **ประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่**.
 ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร.
- จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ. 2530. **การสร้างคำในสมัยสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- โคมสุภางค์ ทองปลิว. 2534. **ความหมายชื่อหมู่บ้านและตำบลในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย**.
 ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร.
- ทองสุข เกตุโรจน์. 2542. **ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง
- ที่ว่ากรอำเภอองไกรลาศ. 2548. **รายชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ข้อมูล
 ณ ธันวาคม 2548**.
- นันทกิตต์ แก้วสุกเรือง. 2549. **สัมภาษณ์**, 9 กรกฎาคม 2549.
- นิชรา อัสววิบูลย์. 2533. **การเพิ่ม การสูญค่า การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยาในช่วง
 พ.ศ. 2516 – 2525**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- นิตยา กาญจนวรรณ, เสาวลักษณ์ อนันต์ศาสตร์ และทิพย์สุนทร อนันมบุตร. 2546. **ลักษณะและ
 การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิธิ เอียวศรีวงศ์และอาคม พัทธินะ. ม.ป.ป. **หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย (ส 021).**

อ้างถึง นฤมล แก้วเอียน. 2536. **วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสตูล.** ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

นฤมล แก้วเอียน. 2536. **วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสตูล.** ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

บรรจบ พันธุมเมธา. 2517. **ลักษณะภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

_____. 2532. **หลักภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรรการพิมพ์.

_____. 2544. **ลักษณะภาษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ป๋วย อึ๊งภากรณ์. 2514. “ข้อคิดเรื่องอุดมศึกษา.” **ครูศาสตร์** 1(3): เมษายน – พฤษภาคม.

ประยูร ทรงศิลป์. 2526. **การเปลี่ยนแปลงของภาษา: คำยืมในภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. 2516. **การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ประสิทธิ์ สมชู. 2533. **คำประสมภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช.** ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ปราณี กายอรุณศรี. 2525. **คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรีชา ทิฉินพงษ์. 2522. **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: อักษรสัมพันธ์.
- ปิยะนิตย์ เปี่ยมงาม. 2544. **คำยืมในภาษาไทย**. พิษณุโลก: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก.
- พินัย อนันตพงศ์และคณะ. 2542. **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: ความเป็นมาของอำเภอสำคัญในประวัติศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- พูนจิตร บิดร. 2521. **การศึกษาชื่อหมู่บ้านและตำบลในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พูนศรี คัมภีร์ปกรณ์. 2520. **ภูมินามของชื่อหมู่บ้านและตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์. 2532. ภูมินามของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ. **ภูมิศาสตร์**. 14(3): 177 – 182 พฤศจิกายน.
- ไพฑูรย์ พงสะบุตร. 2531. คำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่นในประเทศไทย. **ภูมิศาสตร์**. 13(1): 5 – 10 มีนาคม.
- มนทิรา วงศ์ชะอุ่ม. 2529. **การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของหน่วยคำในภาษาไทย: การศึกษาเฉพาะกรณีวรรณกรรมร้อยกรองสมัยอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มยุรี สีชมพู. 2532. วิเคราะห์การตั้งชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. ปรินิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ
มหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- . 2546. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- รุ่งอรุณ ทิฆุณห์เศียร. 2530. “กฎหมายตราสามดวง : การกลายความหมายของคำและ
สำนวน.” *ครูปริทัศน์*. (กรกฎาคม): 66 – 73.
- ลักขณา ดาวรัตน์หงษ์. 2527. “การเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย.” *ภาษาและวัฒนธรรม*.
(มกราคม – มิถุนายน): 1-12.
- ลินดา วิชาดากุล. 2528. การสร้างคำในสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย เทียนน้อย. 2520. ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา.
- วนิดา ตรีสินธุรส. 2534. ชื่อบ้านนามเมืองในเขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- วิจิตรา แสงพลสิทธิ์. 2524. ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์.
- วิฑูร เงินทอง. 2547. “เวทีสวนว่าด้วยวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำยม สะแกกรัง ปิง ป่าสัก.” อ้างถึง
จิราภรณ์ สถาปณะวรรณนะ. 2547. *วัฒนธรรมลุ่มน้ำ ปิง ยม น่าน ป่าสัก
สะแกกรัง*. พิษณุโลก: วิทยาลัยโลปเมนต์แอนด์ทราเวลกรุ๊ป: พิษณุโลก.

- วิบัณฑิตา ช่วยชูวงศ์. 2542. **วัฒนธรรมภาษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- วิสันต์ กุญแจแก้ว. 2545. **ภาษาบาลีสันสกฤตที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร:
พัฒนศึกษา.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. 2526. **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์: วิวัฒนาการภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. 2538. **ชื่อบ้านนามเมือง**. กรุงเทพมหานคร: เจริญการพิมพ์.
- _____. 2541. **ชื่อบ้านนามเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย. 2542. **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์
และภูมิปัญญาจังหวัดสุโขทัย**. สุโขทัย: ผู้จัดการ.
- สละ ไกรกิจราษฎร์, ศรีไพร ไกรกิจราษฎร์, ประสูติ นวลคำ, รัชชา กันใจ และชัยณรงค์
เกิดทิม. 2548. **รายงานโครงการงานวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน เรื่อง ภูมินามตำบล
ไกรกลาง**. ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอกงไกรลาศ.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2512. “การกลายความหมายของคำในภาษาไทย.” **จันทร์เกษม**.
(มกราคม – กุมภาพันธ์ ม.ป.ป.): 30 – 44.
- _____. 2529. **ชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529**. เล่ม 3.
สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สำนักงานการเกษตรจังหวัดสุโขทัย. 2549. **ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย**. (online).
www.sukhothai.doae.go.th, 11 กันยายน 2549.

- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2548. กำหนดการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.
(online). www.trf.or.th, 11 กันยายน 2549.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย. 2549. การตั้งถิ่นฐาน. (online). www.sukhothai.go.th,
11 กันยายน 2549.
- สุนันท์ อัญชลินุกูล. 2520. การสร้างคำและการใช้คำในมหาดิคำหลวง. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณคดี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์และสุขุมมาตี จำหริญ. 2527. ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัด
สุรินทร์. หน้าคำนำ. อังใน นฤมล แก้วเอียน. 2536. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ
ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- หวน พันธุ์พันธุ์. 2529. อุดรดิษฐ์ของเรา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- อนันต์ อ่วมศาสตร์และเนาวรัตน์ อ่วมศาสตร์. 2519. ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมมร ชูระเจน. 2521. ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมือง นครศรีธรรมราช.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- อุดมลักษณ์ จิตรักษ์เกียรติ. 2534. ตำนานชื่อสถานที่ในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา.
- อนุমানราชชน, พระยา. 2515. นิรุกติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา.
- _____. 2522. นิรุกติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2533. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

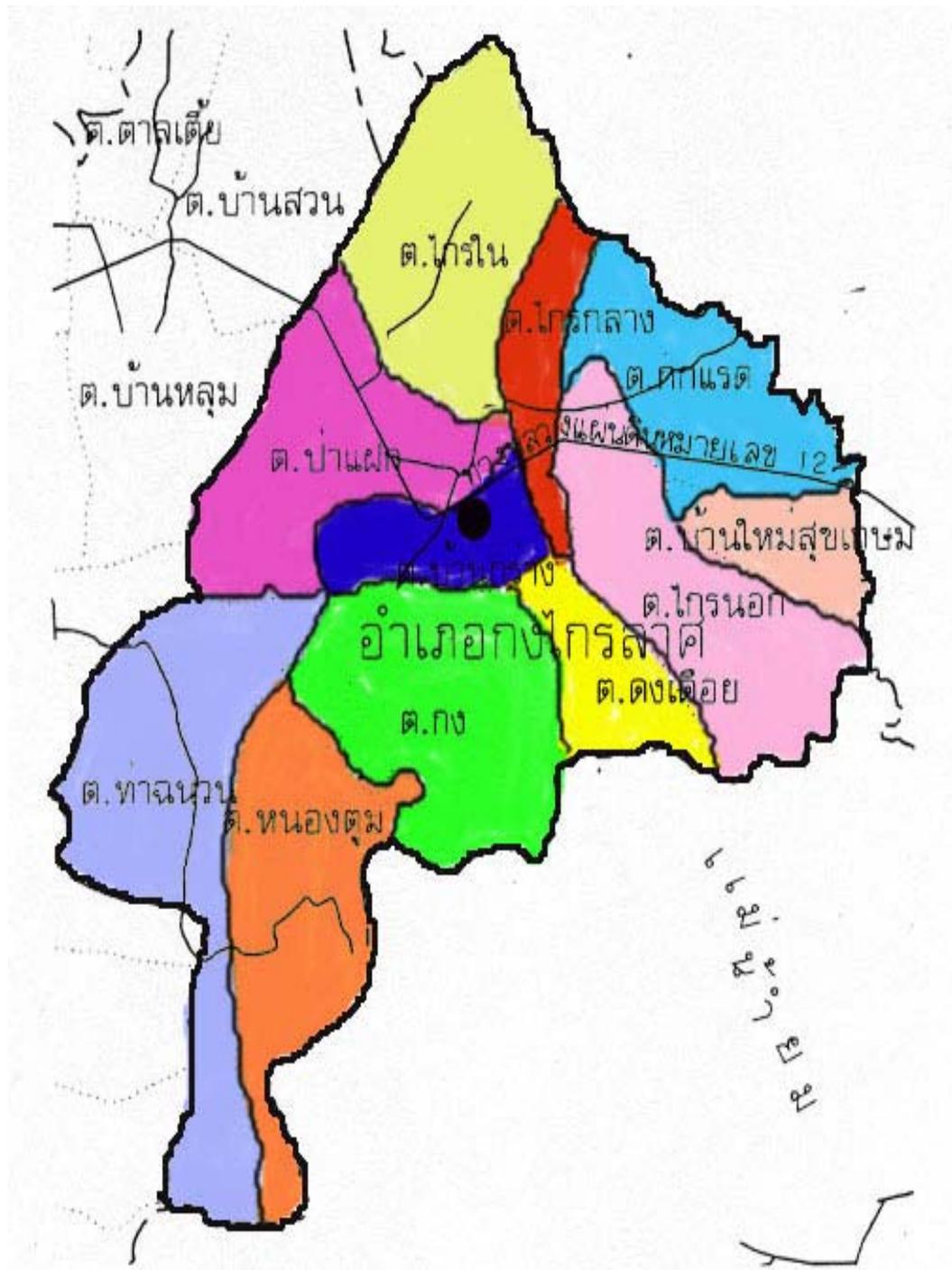
อุทัยวรรณ ดันหยง. 2526. **วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน**.

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่แสดงอาณาเขตจังหวัดสุโขทัย

ภาคผนวก ข
แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอองไกรลาส

ภาพผนวกที่ 2 แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอกรลาศ

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย. (11 กันยายน 2549)

ภาคผนวก ค
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอองไทรลราช

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอองไกรลาศ

องไกรลาศเดิมเป็นแขวงหนึ่งของเมืองสุโขทัย ปรากฏหลักฐานการตั้งเป็นอำเภอองไกรลาศเมื่อ พ.ศ. 2437 โดยมีพระองไกรลาศดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรก ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บนเกาะเล็ก ๆ ชื่อ “เกาะอง”

ปี พ.ศ. 2460 ในสมัยหลวงบุรีไทยพิทักษ์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอองไกรลาศเป็นอำเภอบ้านไกร เนื่องจากเกาะองมีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ไม่สะดวกในการติดต่อราชการของประชาชน ในปีเดียวกันนั้นจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งบนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำยม ห่างจากที่ว่าการอำเภอเดิมประมาณ 15 เส้น

ปี พ.ศ. 2482 ในสมัย นายเปลี่ยน สิทธิเวช ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอบ้านไกรเป็นอำเภอองไกรลาศ ดังเดิม เนื่องจากชื่อองไกรลาศ ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทยมาช้านาน ปี พ.ศ. 2550 ในสมัย นายเอื้อน รงค์ทอง ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ได้พิจารณาเห็นว่าบริเวณที่ว่าการอำเภอเดิมคับแคบขยายไม่ได้ ทั้งยังมีน้ำท่วมถึง ประกอบกับอาคารที่ว่าการอำเภอ เริ่มชำรุดทรุดโทรม จึงให้ขออนุญาตย้ายไปสร้างที่แห่งใหม่ กระทรวงมหาดไทยได้อนุญาตให้ย้ายไปสร้างที่แห่งใหม่บริเวณริมถนนสิงห์วัฒน์ หลักกิโลเมตรที่ 21 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกร่าง เนื้อที่ 25 ไร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเดิม 3 กิโลเมตร เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2505 จนถึงปัจจุบันสถานที่เดิมใช้เป็นที่ตั้งสถานีอนามัยตำบลจนจนถึงปัจจุบัน

อำเภอองไกรลาศ เดิมชื่อว่าอำเภอบ้านไกร ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอองไกรลาศ เมื่อปี พ.ศ. 2437 ตั้งอยู่ที่เกาะเล็กๆ ติดกับริมแม่น้ำยมเป็นที่ราบลุ่ม ในฤดูฝนมีน้ำท่วม ทำให้การติดต่อภายนอกไม่สะดวกต้องข้ามฝากแม่น้ำ ต่อมา พ.ศ. 2505 จึงพิจารณาย้ายที่ตั้งอำเภอองไกรลาศ มาอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลบ้านกร่าง เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2505 โดยใช้อาคารห้องสมุดประชาชนอำเภอองไกรลาศในปัจจุบัน เป็นสถานที่ทำงานชั่วคราว และได้สร้างอาคารที่ทำการแล้วเสร็จในปี 2507 เปิดใช้งานจนถึงปี พ.ศ. 2542 ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 อำเภอองไกรลาศได้สร้างอาคารที่ว่าการอำเภอองไกรลาศใหม่เป็นอาคารทรงไทย 3 ชั้น โดยแล้วเสร็จและเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ 2543

ด้านภูมิศาสตร์

ลักษณะทั่วไปของอำเภอองไกรลาศ ทางตอนเหนือเป็นลักษณะพื้นที่สูงเนิน สลับกับพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำยมไหลผ่านและมีน้ำท่วมเมื่อฤดูน้ำหลากเสมอ พื้นที่ตอนกลางของอำเภอองไกรลาศและพื้นที่บางส่วนของตอนใต้ จะเป็นพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม มีประมาณ 10,000 ไร่เศษ

ด้านอาณาเขต

อำเภอองไกรลาศมีเนื้อที่ประมาณ 502.38 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากศาลากลางจังหวัดสุโขทัยไปทางทิศใต้ประมาณ 21 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่ออำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
 ทิศตะวันออก ติดต่ออำเภอบางระกำและอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
 ทิศใต้ ติดต่ออำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกและอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
 ทิศตะวันตก ติดต่ออำเภอเมืองและอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ด้านการปกครอง

อำเภอองไกรลาศ แบ่งการปกครองเป็น 11 ตำบล 109 หมู่บ้าน จำนวน 15,427 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรจำนวน 64,478 คน

ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรอำเภอองไกรลาศส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงไปคือค้าขาย รับราชการ และรับจ้าง อำเภอองไกรลาศมีอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สำคัญ คือ การทำขนมผิง ทองม้วน ทองพับ กล้วย เผือก มัน อบเนย

ด้านการตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานของประชากร ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพดั้งเดิม สร้างบ้านเรือนเป็นตามริมฝั่งแม่น้ำยม มีอาชีพการประมงในลำน้ำยม และประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากอำเภอองไกรลาสมิทำเลดี เป็นที่ราบลุ่ม ต่อมาจึงมีคนเชื้อสายจีนและลาวโฉบเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วย ชุมชนเดิมจะอาศัยอยู่บริเวณบ้านหางตลาด และตำบลป่าแฝก ส่วนบริเวณบ้านน้ำเรือง ตำบลท่าฉนวน บ้านเนินหัวและตำบลกง ส่วนใหญ่จะเป็นพวกลาวโฉบที่อพยพมาจากจังหวัดลพบุรี โดยทางเรือ ประมาณ 40 ปี ที่ผ่านมาและตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย, 2549)

ด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

อำเภอองไกรลาศอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีอาณาเขตติดต่อกับภาคกลาง สภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่ มีลักษณะผสมผสานระหว่างภาคเหนือและภาคกลาง แต่ก่อนมาทางภาคกลางมากกว่า วัฒนธรรมประเพณีเป็นไปตามคติทางพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม สิ่งที่ชาวอำเภอองไกรลาศและชาวจังหวัดสุโขทัยเคารพนับถือ คือ พระแม่ย่า เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นผู้คุ้มครองเมืองสุโขทัย ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีจะมีพิธีสักการะพระแม่ย่าเรียกว่า งานพระแม่ย่า ซึ่งจะจัดพร้อมกับงานกาชาดจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีมหรสพ ลิเก ลำตัด การแสดงสินค้า ฯลฯ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย, 2549)

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

**แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน
ในอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย**

ชื่อหมู่บ้าน.....ตั้งอยู่หมู่ที่.....ตำบล.....

1. ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน

2.1 ชื่อหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกมาแต่เดิม.....

2.2 ชื่อหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยใช้.....

2.3 ความหมายของชื่อหมู่บ้าน.....

3. ผู้บอกข้อมูล

ชื่อ - สกุล เพศ

สถานภาพ..... วัน/เดือน/ปีเกิด..... อายุ..... ปี

อาชีพ..... ตำแหน่ง.....

มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนี้ เป็นเวลา..... ปี บ้านเลขที่

บ้าน..... หมู่ที่..... ถนน..... ตำบล.....

ระดับการศึกษา..... นับถือศาสนา.....

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....

ภาคผนวก จ

การวิเคราะห์โครงสร้างของคำที่ใช้ในการสร้างหมู่บ้าน
ในอำเภอกรโกลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตารางผนวกที่ 1 วิเคราะห์โครงสร้างของคำที่ใช้ในการสร้างหมู่บ้านในอำเภอองไทรตาศ จังหวัดสุโขทัย

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม						
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย		สรุปโครงสร้างของคำ
			คำ	ชนิดของคำ	คำ	ชนิดของคำ	คำ	ชนิดของคำ	
กง	1	บ้านกง	กง	นาม					นาม
	2	บ้านบางสนิม			บาง	นาม	สนิม	นาม	นาม+นาม
	3	บ้านท่าทราย			ท่า	นาม	ทราย	นาม	นาม+นาม
	4	บ้านวังอ้ายช้าง			วัง	นาม	อ้ายช้าง	นาม	นาม+นาม
	5	บ้านบางประ			บาง	นาม	ประ	นาม	นาม+นาม
	6	บ้านหนองถ้ำ			หนอง	นาม	ถ้ำ	นาม	นาม+นาม
	7	บ้านประคู้เต่า			ประคู้	นาม	เต่า	วิเศษณ์	นาม+วิเศษณ์
	8	บ้านเนินหว่า			เนิน	นาม	หว่า	นาม	นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม									
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย		สรุปโครงสร้างของคำ			
			คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ		คำ	ชนิด ของคำ	
กง	9	บ้านกง	กง	นาม								นาม
	10	บ้านถ้ำไม้ไกร	กง	นาม	ถ้ำ	นาม	ไม้ไกร	นาม				นาม+นาม
	11	บ้านเหนือ	เหนือ	บุพบท								นาม
	12	บ้านวังหลวง			วัง	นาม	หลวง	นาม				นาม+นาม
ไกรโน	1	บ้านหนองมะเกลือ			หนอง	นาม	มะเกลือ	นาม				นาม+นาม
	2	บ้านโจงตันจ้าว			โจง	นาม	ตันจ้าว	นาม				นาม+นาม
	3	บ้านหนองตะแบก			หนอง	นาม	ตะแบก	นาม				นาม+นาม
	4	บ้านหนองบัว			หนอง	นาม	บัว	นาม				นาม+นาม
	5	บ้านหนองเสถียร			หนอง	นาม	เสถียร	นาม				นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม						สรุปโครงสร้างของคำ	
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย			
			คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ		
ไกรโน	6	บ้านปาม่วง		ป่า	นาม	ม่วง	นาม			นาม+นาม
	7	บ้านวังขวัญ		วัง	นาม	ขวัญ	นาม			นาม+นาม
	8	บ้านหนองกาสลัก		หนอง	นาม	กาสลัก	นาม			นาม+นาม
	9	บ้านหนองกระท่อม		หนอง	นาม	กระท่อม	นาม			นาม+นาม
	10	บ้านหนองไผ่ล้อม		หนอง	นาม	ไผ่	นาม	ล้อม	กริยา	นาม+นาม+กริยา
	11	บ้านหนอง เสาเดียวได้		หนอง	นาม	เสาเดียว	นาม	ได้	บุพบท	นาม+นาม+บุพบท
	12	บ้านหนองเทโพ		หนอง	นาม	เทโพ	นาม			นาม+นาม
	13	บ้านบึงบอน		บึง	นาม	บอน	นาม			นาม+นาม
	14	บ้านแปลงกุ		แปลง	นาม	กุ	นาม			นาม+นาม
	15	บ้านหนอง ตะแบกใต้		หนอง	นาม	ตะแบก	นาม	ใต้	บุพบท	นาม+นาม+บุพบท

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม								
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก				ส่วนขยาย		สรุปโครงสร้างของคำ
			คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	
ไกร	1	บ้านใน	ใน	บุพบท							
กลาง	2	บ้านกลาง	กลาง	บุพบท							บุพบท
	3	บ้านดอนสัก			ดอน	นาม	สัก	นาม			นาม+นาม
	4	บ้านแป้ง	แป้ง	นาม							นาม
	5	บ้านหนองอีม้อ			หนอง	นาม	อีม้อ	นาม			นาม+นาม
	6	บ้านป่ามะม่วง			ป่า	นาม	มะม่วง	นาม			นาม+นาม
	7	บ้านหนองหลอด			หนอง	นาม	หลอด	นาม			นาม+นาม
	8	บ้านคลองวังทอง			คลอง	นาม	วัง	นาม	ทอง	นาม	นาม+นาม
	9	บ้านคลองท้ายวัง			คลอง	นาม	ท้าย	นาม	วัง	นาม	นาม+บุพบท+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม						สรุปโครงสร้างของคำ	
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย			
			คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ		
ไกร นอก	1	บ้านวัดโบสถ์			วัด	นาม	โบสถ์	นาม		นาม+นาม
	2	บ้านไกรนอก			ไกร	นาม	นอก	วิเศษณ์		นาม+วิเศษณ์
	3	บ้านไร่	ไร่	นาม						นาม
	4	บ้านไกรนอก			ไกร	นาม	นอก	วิเศษณ์		นาม+วิเศษณ์
	5	บ้านไกรนอก			ไกร	นาม	นอก	วิเศษณ์		นาม+วิเศษณ์
	6	บ้านป่ายาง			ป่า	นาม	ยาง	นาม		นาม+นาม
	7	บ้านโป่งแค			โป่ง	นาม	แค	นาม		นาม+นาม
	8	บ้านวังไผ่สูง			วัง	นาม	ไผ่	นาม	สูง	วิเศษณ์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม								สรุปโครงสร้าง ของคำ			
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย							
			คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ				
ป่าแฝก	1	บ้านป่าแฝก			ป่า	นาม	แฝก	นาม						นาม+นาม
	2	บ้านป่าแฝก			ป่า	นาม	แฝก	นาม						นาม+นาม
	3	บ้านวัดใหม่ ไทยบำรุง			วัด	นาม	ใหม่	วิเศษณ์	ไทย	นาม	บำรุง	กริยา		นาม+วิเศษณ์ +นาม+กริยา
	4	บ้านหนองเต่า			หนอง	นาม	เต่า	นาม						นาม+นาม
	5	บ้านดงม่วง			ดง	นาม	ม่วง	นาม						นาม+นาม
	6	บ้านข่อยสองนาง			ข่อย	นาม	สองนาง	นาม						นาม+นาม
	7	บ้านหนองเต่า			หนอง	นาม	เต่า	นาม						นาม+นาม
	8	บ้านไผ่วังฆ้อง			ไผ่	นาม	วัง	นาม	ฆ้อง	นาม				นาม+นาม+นาม
	9	บ้านเสาหิน			เสา	นาม	หิน	นาม						นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม							
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย		สรุปโครงสร้างของคำ	
			คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ		คำ
บ้าน	1	บ้านกร่าง	กร่าง	นาม						
กร่าง	2	บ้านไร่นอก			ไร่	นาม	นอก	บุพบท		นาม+บุพบท
	3	บ้านหนองหญ้าปล้อง			หนอง	นาม	หญ้าปล้อง	นาม		นาม+นาม
	4	บ้านนาข้าวเบา			นา	นาม	ข้าวเบา	นาม		นาม+นาม
	5	บ้านหนองเงิน			หนอง	นาม	เงิน	นาม		นาม+นาม
กกแรต	1	บ้านปรัททอง			ปรัท	นาม	ทอง	นาม		นาม+นาม
	2	บ้านปรัทรัก			ปรัท	นาม	รัก	นาม		นาม+นาม
	3	บ้านป่าร้าง			ป่า	นาม	ร้าง	นาม		นาม+นาม
	4	บ้านกกแรต			กก	นาม	แรต	นาม		นาม+นาม
	5	บ้านคลองตะเข้			คลอง	นาม	ตะเข้	นาม		นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม							สรุปโครงสร้างของคำ
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย			
			คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	
กกแรต	6	บ้านแก่งหลวง		แก่ง	นาม	หลวง	วิเศษณ์			นาม+วิเศษณ์
	7	บ้านในดง		ใน	นาม	ดง	นาม			นาม+นาม
	8	บ้านบ่อเพลา		บ่อ	นาม	เพลา	นาม			นาม+นาม
	9	บ้านเกาะทับผึ้ง		เกาะ	นาม	ทับ	นาม	ผึ้ง	นาม	นาม+นาม+นาม
	10	บ้านคลองท่าพาย		คลอง	นาม	ท่า	นาม			นาม+นาม
	11	บ้านโคกมะตูม		โคก	นาม	มะตูม	นาม			นาม+นาม
บ้านใหม่	1	บ้านบึงครอบครัว		บึง	นาม	ครอบครัว	กริยา			นาม+กริยา
สุขเกษม	2	บ้านใหม่สุขเกษม		ใหม่	วิเศษณ์	สุขเกษม	วิเศษณ์			วิเศษณ์+วิเศษณ์
	3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง		ใหม่	วิเศษณ์	โพธิ์	นาม	ทอง	นาม	วิเศษณ์+นาม+นาม
	4	บ้านนาแถว		นา	นาม	แถว	นาม			นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม						สรุปโครงสร้างของคำ	
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก			ส่วนขยาย		
			คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ		คำ
บ้านใหม่	5	บ้านใหม่โพธิ์ทอง		ใหม่	วิเศษณ์	โพธิ์	นาม	ทอง	นาม	วิเศษณ์+นาม+นาม
สุขเกษม	6	บ้านใหม่โพธิ์ทอง		ใหม่	วิเศษณ์	โพธิ์	นาม	ทอง	นาม	วิเศษณ์+นาม+นาม
	7	บ้านหนองเงิน		หนอง	นาม	เงิน	นาม			นาม+นาม
	8	บ้านจิกเอน		จิก	นาม	เอน	กริยา			นาม+กริยา
ดงเคื่อย	1	บ้านดงเคื่อย		ดง	นาม	เคื่อย	นาม			นาม+นาม
	2	บ้านดงเคื่อย		ดง	นาม	เคื่อย	นาม			นาม+นาม
	3	บ้านดงเคื่อย		ดง	นาม	เคื่อย	นาม			นาม+นาม
	4	บ้านดงยาง		ดง	นาม	ยาง	นาม			นาม+นาม
	5	บ้านยางแดน		ยาง	นาม	แดน	นาม			นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม						สรุปโครงสร้างของคำ
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย		
			คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	คำ ของคำ	ชนิด ของคำ	
ดงเคื่อย	6	บ้านวังสะตือ		วัง	นาม	สะตือ	นาม		นาม+นาม
	7	บ้านคอนสำโรง		คอน	นาม	สำโรง	นาม		นาม+นาม
	8	บ้านยางมวน		ยาง	นาม	มวน	นาม		นาม+นาม
	9	บ้านวังศรีไพร		วัง	นาม	ศรีไพร	นาม		นาม+นาม
	10	บ้านเนินมะกอก		เนิน	นาม	มะกอก	นาม		นาม+นาม
	11	บ้านคลองยายนี้		คลอง	นาม	ยายนี้	นาม		นาม+นาม
ท่าฉนวน	1	บ้านท่าฉนวน		ท่า	นาม	ฉนวน	นาม		นาม+นาม
	2	บ้านหนองบัว		หนอง	นาม	บัว	นาม		นาม+นาม
	3	บ้านหางตลาด		หาง	นาม	ตลาด	นาม		นาม+นาม
	4	บ้านข่อมตาล		ข่อม	นาม	ตาล	นาม		นาม+นาม
	5	บ้านน้ำเรือ		น้ำ	นาม	เรือ	นาม		นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม								สรุปโครงสร้างของคำ
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย		คำ	ชนิด	
			คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ			
ท่าฉนวน	6	บ้านวังอ้ายขวาก			วัง	นาม	อ้ายขวาก	นาม			นาม+นาม
	7	บ้านหนองแม่ลอน			หนอง	นาม	แม่ลอน	นาม			นาม+นาม
	8	บ้านคลองยาง			คลอง	นาม	ยาง	นาม			นาม+นาม
	9	บ้านเหนือ	เหนือ	บุพบท							บุพบท
	10	บ้านฟากเหนือ			ฟาก	นาม	เหนือ	บุพบท			นาม+บุพบท
	11	บ้านหล่ายปอแดง			หล่าย	นาม	ปอแดง	นาม			นาม+นาม
	12	บ้านน้ำเรือเหนือ			น้ำ	นาม	เรือ	วิเศษณ์	เหนือ	บุพบท	นาม+วิเศษณ์ +บุพบท
หนองตุม	1	บ้านหนองตุม			หนอง	นาม	ตุม	นาม			นาม+นาม
	2	บ้านหนองตุม			หนอง	นาม	ตุม	นาม			นาม+นาม
	3	บ้านเกาะนอก			เกาะ	นาม	นอก	บุพบท			นาม+บุพบท
	4	บ้านวังนาค			วัง	นาม	นาค	นาม			นาม+นาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	คำประสม								
			หน่วยคำเดี่ยว		ส่วนหลัก		ส่วนขยาย		สรุปโครงสร้างของคำ		
			คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ	คำ	ชนิด ของคำ		คำ	ชนิด ของคำ
	5	บ้านหนองกระจอบ			หนอง	นาม	กระจอบ	นาม			นาม+นาม
	6	บ้านครุฑสมอ			ครุฑ	นาม	สมอ	นาม			นาม+นาม
	7	บ้านหนองโสน			หนอง	นาม	โสน	นาม			นาม+นาม
	8	บ้านเจริญสุข			เจริญ	วิเศษณ์	สุข	วิเศษณ์			วิเศษณ์+วิเศษณ์

ภาคผนวก จ

การวิเคราะห์ที่มาของคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้าน
ในอำเภอองไกรตาศ จังหวัดสุโขทัย

ตารางผนวกที่ 2 การวิเคราะห์ที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
กง	1	บ้านกง	กง	ไทย				
	2	บ้านบางสนิม	บาง	ไทย	สนิม	เขมร		
	3	บ้านท่าทราย	ท่า	ไทย	ทราย	ไทย		
	4	บ้านวังอ้ายช้าง	วัง	ไทย	อ้ายช้าง	ไทย		
	5	บ้านบางประ	บาง	ไทย	ประ	ไทย		
	6	บ้านหนองถ้ำ	หนอง	ไทย	ถ้ำ	ไทย		
	7	บ้านประคู้เต่า	ประคู้	ไทย	เต่า	ไทย		
	8	บ้านเนินหว่า	เนิน	ไทย	หว่า	ไทย		
	9	บ้านกง	กง	ไทย				
	10	บ้านกง	กง	ไทย				
	11	บ้านถ้ำไม้ไกร	ถ้ำ	ไทย	ไม้ไกร	ไทย		
	12	บ้านเหนือ	เหนือ	ไทย				
	13	บ้านวังหลวง	วัง	ไทย	หลวง	ไทย		

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ไกรโน	1	บ้านหนองมะเกลือ	หนอง	ไทย	มะเกลือ	ไทย		
	2	บ้านโจงต้นเห้ง	โจง	ไทย	ต้นง้าว	ไทย		
	3	บ้านหนองตะแบก	หนอง	ไทย	ตะแบก	ไทย		
	4	บ้านหนองบัว	หนอง	ไทย	บัว	ไทย		
	5	บ้านหนองเสาเดียว	หนอง	ไทย	เสา	ไทย	เดียว	บาลีสันสกฤต
	6	บ้านป่ามะม่วง	ป่า	ไทย	มะม่วง	ไทย		
	7	บ้านวังขวัญ	วัง	ไทย	ขวัญ	ไทย		
	8	บ้านหนองกาสลัก	หนอง	ไทย	กาสลัก	ไทย		
	9	บ้านหนองกระท่อม	หนอง	ไทย	กระท่อม	บาลีสันสกฤต		
	10	บ้านหนองไผ่ล้อม	หนอง	ไทย	ไผ่	ไทย	ล้อม	ไทย
	11	บ้านหนองเสาเดียวใต้	หนอง, เสา	ไทย	เดียว	บาลีสันสกฤต	ใต้	ไทย
	12	บ้านหนองเทโพ	หนอง	ไทย	เทโพ	ไทย		
	13	บ้านบึงบอน	บึง	ไทย	บอน	ไทย		
	14	บ้านแปลงกุ	แปลง	ไทย	กุ	ไทย		
	15	บ้านหนองตะแบกใต้	หนอง	ไทย	ตะแบก	ไทย	ใต้	ไทย

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ไกรโน	13	บ้านบึงบอน	บึง	ไทย	บอน	ไทย		
	14	บ้านแปลงกู	แปลง	ไทย	กู	ไทย		
	15	บ้านหนองตะแบกใต้	หนอง	ไทย	ตะแบก	ไทย	ใต้	ไทย

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ไทรกลาง	1	บ้านโน	โน	ไทย				
	2	บ้านกลาง	กลาง	ไทย				
	3	บ้านดอนสัก	ดอน	ไทย	สัก	ไทย		
	4	บ้านแป็ง	แป็ง	ไทย				
	5	บ้านหนองอีม้อ	หนอง	ไทย	อีม้อ	ไทย		
	6	บ้านป่ามะม่วง	ป่า	ไทย	มะม่วง	ไทย		
	7	บ้านหนองหลอด	หนอง	ไทย	หลอด	ไทย		
	8	บ้านคลองวังทอง	คลอง	ไทย	วัง	ไทย	ทอง	ไทย
	9	บ้านคลองท้ายวัง	คลอง	ไทย	ท้าย	ไทย	วัง	ไทย

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ไทรนอก	1	บ้านวัดโบสถ์	วัด	ไทย	โบสถ์	บาลีสันสกฤต		
	2	บ้านไทรนอก	ไทร	ไทย	นอก	ไทย		
	3	บ้านไร่	ไร่	ไทย				
	4	บ้านไทรนอก	ไทร	ไทย	นอก	ไทย		
	5	บ้านไทรนอก	ไทร	ไทย	นอก	ไทย		
	6	บ้านป่ายาง	ป่า	ไทย	ยาง	ไทย		
	7	บ้านโป่งแค	โป่ง	ไทย	แค	ไทย		
	8	บ้านวังไผ่สูง	วัง	ไทย	ไผ่	ไทย	สูง	ไทย

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ป่าแฝก	1	บ้านป่าแฝก	ป่า	ไทย	แฝก	ไทย				
	2	บ้านป่าแฝก	ป่า	ไทย	แฝก	ไทย				
	3	บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง	วัด	ไทย	ใหม่	ไทย	ไทย	ไทย	บำรุง	เขมร
	4	บ้านหนองเต่า	หนอง	ไทย	เต่า	ไทย				
	5	บ้านดงม่วง	ดง	ไทย	ม่วง	ไทย				
	6	บ้านข่อยสองนาง	ข่อย	ไทย	สองนาง	ไทย				
	7	บ้านหนองเต่า	หนอง	ไทย	เต่า	ไทย				
	8	บ้านไผ่วงษ์	ไผ่	ไทย	วงษ์	ไทย				
	9	บ้านเสาหิน	เสา	ไทย	เสา	ไทย				

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
บ้านกร่าง	1	บ้านกร่าง	กร่าง	ไทย				
	2	บ้านไร่นอก	ไร่	ไทย	นอก	ไทย		
	3	บ้านหนองหญ้าปล้อง	หนอง	ไทย	หญ้าปล้อง	ไทย		
	4	บ้านนาข้าวเบา	นา	ไทย	ข้าวเบา	ไทย		
	5	บ้านหนองเงิน	หนอง	ไทย	เงิน	ไทย		
กกแรต	1	บ้านปรัททอง	ปรัท	ไทย	ทอง	ไทย		
	2	บ้านปรัทรัก	ปรัท	ไทย	รัก	ไทย		
	3	บ้านป่ารัง	ป่า	ไทย	รัง	ไทย		
	4	บ้านกกแรต	กก	ไทย	แรต	ไทย		
	5	บ้านคลองตะเข้	คลอง	ไทย	ตะเข้	ไทย		
	6	บ้านแก่งหลวง	แก่ง	ไทย	หลวง	ไทย		
	7	บ้านในดง	ใน	ไทย	ดง	ไทย		
	8	บ้านบ่อเพลา	บ่อ	ไทย	เพลา	ไทย		

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
กกแรต	9	บ้านเกาะทับผึ้ง	เกาะ	ไทย	ทับ	ไทย	ผึ้ง	ไทย
	10	บ้านคลองท่าพาย	คลอง	ไทย	ท่า	ไทย		
	11	บ้าน โลกมะตูม	โลก	เขมร	มะตูม	ไทย		
บ้านใหม่	1	บ้านบึงครอบ	บึง	ไทย	ครอบ	ไทย		
สุขเกษม	2	บ้านใหม่สุขเกษม	ใหม่	ไทย	สุขเกษม	บาลีสันสกฤต		
	3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	ใหม่	ไทย	โพธิ์	บาลีสันสกฤต	ทอง	ไทย
	4	บ้านนาแถว	นา	ไทย	แถว	ไทย		
	5	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	ใหม่	ไทย	โพธิ์	บาลีสันสกฤต	ทอง	ไทย
	6	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	ใหม่	ไทย	โพธิ์	บาลีสันสกฤต	ทอง	ไทย
	7	บ้านหนองเงิน	หนอง	ไทย	เงิน	ไทย		
	8	บ้านจิกเอน	จิก	ไทย	เอน	ไทย		

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ดงเคื่อย	1	บ้านดงเคื่อย	ดง	ไทย	เคื่อย	ไทย		
	2	บ้านดงเคื่อย	ดง	ไทย	เคื่อย	ไทย		
	3	บ้านดงเคื่อย	ดง	ไทย	เคื่อย	ไทย		
	4	บ้านดงยาง	ดง	ไทย	ยาง	ไทย		
	5	บ้านยางแดน	ยาง	ไทย	แดน	ไทย		
	6	บ้านวังสะตือ	วัง	ไทย	สะตือ	ไทย		
	7	บ้านคอนสำโรง	คอน	ไทย	สำโรง	เขมร		
	8	บ้านยางมวน	ยาง	ไทย	มวน	ไทย		
	9	บ้านวังศรีไพร	วัง	ไทย	ศรี	บาลีสันสกฤตไทย	ไพร	ไทย
	10	บ้านเนินมะกอก	เนิน	ไทย	มะกอก	ไทย		
	11	บ้านคลองยายณี	คลอง	ไทย	ยายณี			

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
ท่าฉนวน	1	บ้านท่าฉนวน	ท่า	ไทย	ฉนวน	ไทย		
	2	บ้านหนองบัว	หนอง	ไทย	บัว	ไทย		
	3	บ้านหางตลาด	หาง	ไทย	ตลาด	ไทย		
	4	บ้านข่อมตาล	ข่อม	ไทย	ตาล	ไทย		
	5	บ้านน้ำเรือ่ง	น้ำ	ไทย	เรือ่ง	ไทย		
	6	บ้านวังอ้ายขวาก	วัง	ไทย	อ้ายขวาก	ไทย		
	7	บ้านหนองแม่ลอน	หนอง	ไทย	แม่ลอน	ไทย		
	8	บ้านคลองยาง	คลอง	ไทย	ยาง	ไทย		
	9	บ้านเหนือ	เหนือ	ไทย				
	10	บ้านฟากเหนือ	ฟาก	ไทย	เหนือ	ไทย		
	11	บ้านหลายปอแดง	หลาย	ไทย	ปอแดง	ไทย		
	12	บ้านน้ำเรือ่งเหนือ	น้ำ	ไทย	เรือ่ง	ไทย	เหนือ	ไทย

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่มาของคำ		ที่มาของคำ		ที่มาของคำ	
			คำ	ภาษา	คำ	ภาษา	คำ	ภาษา
หนองคูม	1	บ้านหนองคูม	หนอง	ไทย	คูม	ไทย		
	2	บ้านหนองคูม	หนอง	ไทย	คูม	ไทย		
	3	บ้านเกาะนอก	เกาะ	ไทย	นอก	ไทย		
	4	บ้านวังนาค	วัง	ไทย	นาค	บาลีสันสกฤต		
	5	บ้านหนองกระจอบ	หนอง	ไทย	กระจอบ	ไทย		
	6	บ้านครุยสมอ	ครุย	ไทย	สมอ	ไทย		
	7	บ้านหนองโสน	หนอง	ไทย	โสน	ไทย		
	8	บ้านเจริญสุข	เจริญ	เขมร	สุข	บาลีสันสกฤต		

ภาคผนวก ข
การวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตารางผนวกที่ 3 การวิเคราะห์แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
กง	1	บ้านกง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเกาะ เรียกว่าเกาะกง
	2	บ้านบางสนิม	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามหลักฐานร่องรอยทางประวัติศาสตร์
	3	บ้านท่าทราย	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นท่า
	4	บ้านวังอ้ายช้าง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง
	5	บ้านบางประ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามอาชีพของคนในชุมชน
	6	บ้านหนองถ้ำ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนองน้ำ
	7	บ้านประคู้เต่า	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	8	บ้านเนินหว่า	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเนิน
	9	บ้านกง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเกาะ เรียกว่าเกาะกง
	10	บ้านกง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเกาะ เรียกว่าเกาะกง
	11	บ้านถ้ำไม้ไคร	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นถ้ำ
	12	บ้านเหนือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	13	บ้านวังหลวง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ไกรโน	1	บ้านหนองมะเกลือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	2	บ้านโจงตันเหง้า	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	3	บ้านหนองตะแบก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	4	บ้านหนองบัว	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	5	บ้านหนองเสาเดียว	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	6	บ้านป่ามะม่วง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่า
	7	บ้านวังขวัญ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง
	8	บ้านหนองกาสลัก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	9	บ้านหนองกระทุ่ม	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	10	บ้านหนองไผ่ล้อม	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	11	บ้านหนองเสาเดียวใต้	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	12	บ้านหนองเทพ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	13	บ้านบึงบอน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นบึง
	14	บ้านแปลงกุ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นแปลง
	15	บ้านหนองตะแบกใต้	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ไกรกลาง	1	บ้านใน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	2	บ้านกลาง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	3	บ้านคอนสัก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
	4	บ้านเป็ง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
	5	บ้านหนองอีมือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	6	บ้านป่ามะม่วง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่า
	7	บ้านหนองหลอด	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	8	บ้านคลองวังทอง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นคลอง
	9	บ้านคลองท้ายวัง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นคลอง

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ไกรนอก	1	บ้านวัดโบสถ์	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
	2	บ้านไกรนอก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	3	บ้านไร่	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นไร่
	4	บ้านไกรนอก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	5	บ้านไกรนอก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	6	บ้านป่ายาง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่า
	7	บ้านโป่งแค	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็น โป่ง
	8	บ้านวังไผ่สูง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ป่าแฝก	1	บ้านป่าแฝก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่า
	2	บ้านป่าแฝก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่า
	3	บ้านวัดใหม่ไทยบำรุง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
	4	บ้านหนองเต่า	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	5	บ้านดงม่วง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นดง
	6	บ้านข่อยสองนาง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำนาน
	7	บ้านหนองเต่า	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	8	บ้านไผ่วงษ์	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	9	บ้านเสาหิน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
บ้านกร่าง	1	บ้านกร่าง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
	2	บ้านกร่าง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
	3	บ้านหนองหญ้าปล้อง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	4	บ้านนาข้าวเบา	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นนา
	5	บ้านหนองเงิน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
กกแรต	1	บ้านปรักทอง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นปลัก (ปรัก)
	2	บ้านปรักรัก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นปลัก (ปรัก)
	3	บ้านป่าร้าง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่า
	4	บ้านกกแรต	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	5	บ้านคลองตะเข้	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นคลอง
	6	บ้านแก่งหลวง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นแก่ง
	7	บ้านในดง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	8	บ้านบ่อเพลา	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นบ่อ

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
กกแรต	9	บ้านเกาะทับผึ้ง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเกาะ
	10	บ้านคลองท่าพาย	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นคลอง
	11	บ้านโคกมะตูม	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นโคก
บ้านใหม่สุขเกษม	1	บ้านบึงครอบ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นบึง
	2	บ้านใหม่สุขเกษม	ตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล
	3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
	4	บ้านนาแถว	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นนา
	5	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
	6	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา
	7	บ้านหนองเงิน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	8	บ้านจิกเอน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ดงเคื่อย	1	บ้านดงเคื่อย	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นดง
	2	บ้านดงเคื่อย	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นดง
	3	บ้านดงเคื่อย	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นดง
	4	บ้านดงยาง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นดง
	5	บ้านยางแดน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	6	บ้านวังสะตือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง
	7	บ้านดอนสำโรง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นดอน
	8	บ้านยางมวน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	9	บ้านวังศรีไพร	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง
	10	บ้านเนินมะกอก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเนิน
	11	บ้านคลองยายณี	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นคลอง

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
ท่าฉนวน	1	บ้านท่าฉนวน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นท่า
	2	บ้านหนองบัว	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	3	บ้านทางตลาด	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	4	บ้านข่อมตาล	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	5	บ้านน้ำเรือ่ง	ลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำ
	6	บ้านวังอ้ายขวาก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศ
	7	บ้านหนองแม่ลอน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคล
	8	บ้านคลองยาง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นคลอง
	9	บ้านเหนือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	10	บ้านปากเหนือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้ง ทิศทาง
	11	บ้านหลายปอแดง	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	12	บ้านน้ำเรือ่งเหนือ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำ

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน
หนองคูม	1	บ้านหนองคูม	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
	2	บ้านหนองคูม	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อวัดหรือมีชื่อตรงกับชื่อวัด
	3	บ้านเกาะนอก	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นเกาะ
	4	บ้านวังนาค	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นวัง
	5	บ้านหนองกระจอบ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	6	บ้านครุฑสมอ	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
	7	บ้านหนองโสน	ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นหนอง
	8	บ้านเจริญสุข	ตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล

ภาคผนวก ข

การวิเคราะห์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมาย
ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอกรโกลาส จังหวัดสุโขทัย

ตารางผนวกที่ 4 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง คำ และความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ตำบลอง		ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลงด้าน ความหมาย
1	บ้านเกาะกง	ท่าเรือขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน	บ้านกง	ท่าเรือขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน		ตัดคำหน้า
2	บ้านบางสนิม	สถานที่ฝนดาบ ของกองทัพพม่า	บ้านบางสนิม	สถานที่ฝนดาบ ของกองทัพพม่า		
3	บ้านท่าควาย	ทำน้ำใช้ขนส่ง สินค้าในสมัยก่อน	บ้านท่าทราย	ทำน้ำใช้ขนส่ง สินค้า ในสมัยก่อน		เปลี่ยนคำหลัง

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

คำบลก				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
6	บ้านหนองถ้ำ	หนองน้ำ ที่กั้นหนองมีมี ลักษณะเหมือนถ้ำ	บ้านหนองถ้ำ	หนองน้ำ ที่กั้นหนอง มีลักษณะเหมือนถ้ำ			
7	บ้านปะคูเต่า	ต้นประคู้ที่มีอายุ นับ ร้อยปี	บ้านประคู้เต่า	ต้นประคู้ที่มีอายุนับ ร้อยปี	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ร		
8	บ้านเนินหว่า	เนินดินที่มีต้นหว่า ใหญ่ขึ้น	บ้านเนินหว่า	เนินดินที่มีต้นหว่า ใหญ่ขึ้น			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบล		ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง			การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	
		ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง
9	บ้านเกาะกง	ทำเรื่องขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน	บ้านกง	ทำเรื่องขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศใน สมัยก่อน	ตัดคำหน้า	จาก เกาะกง	เป็น กง	
10	บ้านเกาะกง	ทำเรื่องขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศ ในสมัยก่อน	บ้านกง	ทำเรื่องขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศใน สมัยก่อน	ตัดคำหน้า	จาก เกาะกง	เป็น กง	
11	บ้านถ้ำไม้ไผ่	หนองน้ำที่กั้น หนอง มีลักษณะ คล้ายถ้ำ และมี ต้นไทรขึ้นอยู่ ริมหนองน้ำ	บ้านถ้ำไม้ไผ่	หนองน้ำที่กั้นหนอง มีลักษณะคล้ายถ้ำ และมี ต้นไทรขึ้นอยู่ ริมหนองน้ำ	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ร			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลง		ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่			การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง
						ด้านเสียง	ด้านคำ	ด้านความหมาย
12	บ้านเหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทาง ทิศเหนือของตลาด บ้านกง	บ้านเหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศ เหนือของตลาด บ้านกง		ย้ายเสียงวรรณยุกต์ เอกเป็นจัตวา จาก เหนือ เป็น เหนือ		
13	บ้านวังหลวง	ห้วงน้ำขนาดใหญ่	บ้านวังหลวง	ห้วงน้ำขนาดใหญ่		ย้ายเสียงวรรณยุกต์ เอกเป็นจัตวา จาก หลวง เป็น หลวง		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลไกรโน		ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่			การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง
						ด้านเสียง	ด้านคำ	ด้านความหมาย
1	บ้านหนองเกือ	หมู่บ้านที่มีหนอง น้ำและมีต้น มะเกลือขึ้นอยู่มาก	บ้านหนอง มะเกลือ	หมู่บ้านที่มีหนอง น้ำและมีต้นมะเกลือ ขึ้นอยู่มาก		- เพิ่มเสียง พยัญชนะ ควบกล้ำ ล - เพิ่มเสียงพยางค์ กลาง (มะ)		
2	บ้านสองต้นง้าว	หมู่บ้านที่มีต้นง้าว สองต้นขึ้นอยู่คู่กัน	บ้านโงงต้นง้าว	บริเวณที่มีต้นง้าว ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มาก		-ย้ายเสียง พยัญชนะ ส เป็น จ -ย้ายเสียงสระออก เป็น สระโอ (จาก สอง เป็น		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลไกรโน				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านหนองแบก	หมู่บ้านที่มีหนอง น้ำและมีต้น ตะแบกอยู่ริม หนอง	บ้านหนอง ตะแบก	หมู่บ้านที่มีหนอง น้ำและมีต้นตะแบก อยู่ริมหนอง	- เพิ่มเสียงพยัญจ กลาง (ตะ)		
4	บ้านหนองบัว	หมู่บ้านที่มีหนอง น้ำที่มีดอกบัว ขึ้นอยู่หนาแน่น	บ้านหนองบัว	หมู่บ้านที่มีหนอง น้ำที่มีดอกบัวขึ้นอยู่ หนาแน่น			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลไกรโน				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านหนองเสา เถียง	หมู่บ้านที่ถกเถียง กันเรื่องแบ่งเขต หมู่บ้าน	บ้านหนองเสา เถียร	หมู่บ้านที่ถกเถียง กันเรื่องแบ่งเขต หมู่บ้าน	ย้ายเสียงตัวสะกด แม่กง เป็นแม่กน		
6	บ้านป่าม่วง	หมู่บ้านที่มีต้น มะม่วงขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	บ้านป่ามะม่วง	หมู่บ้านที่มีต้น มะม่วงขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	เพิ่มเสียงพยัญค์ กลาง (มะ)		
7	บ้านวังไธขวัณ	ห้วงน้ำที่เป็น แหล่งน้ำของควาย ป่า ที่ชาวบ้าน เรียกว่า "ไธขวัณ	บ้านวังขวัณ	ห้วงน้ำที่เป็นแหล่ง น้ำของควายป่า ที่ชาวบ้านเรียกว่า "ไธขวัณ		ตัดคำกลาง (ตัดคำว่า "ไธ" เพื่อให้เป็นชื่อที่ ไพเราะสุภาพ)	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลไกรโน					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านหนองกา สลัก	หนองน้ำที่มีกัลก น้ำ	บ้านหนองกา สลัก	หนองน้ำที่มีกัลก น้ำ			
9	บ้านหนองทุ่ม	หนองน้ำที่มีคัน กระทุ่มขึ้นอยู่มาก	บ้านหนอง กระทุ่ม	หนองน้ำที่มีคัน กระทุ่มอยู่มาก	เพิ่มเสียงพยางค์ กลาง (กระ)		
10	บ้านหนองไผ่ ล้อม	หนองน้ำที่มีกอไผ่ ขึ้นอยู่มาก	บ้านหนองไผ่ ล้อม	หนองน้ำที่มีกอไผ่ ขึ้นอยู่มาก			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านไกรโน					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
11	บ้านหนองเสา เถียงใต้	หมู่บ้านที่อยู่ ทางทิศใต้ของ บ้านหนองเสา เถียง	บ้านหนองเสา เถียงใต้	หมู่บ้านที่อยู่ ทางทิศใต้ของ บ้านหนองเสาเถียง	เปลี่ยนเสียง ตัวสะกด แม่กง เป็น แม่กน		
12	บ้านหนองเทโพ	หนองน้ำที่มีปลา เทโพชุกชุม	บ้านหนองเทโพ	หนองน้ำที่มีปลา เทโพชุกชุม			
13	บ้านบึงบอน	บึงที่มีต้นบอนขึ้น อยู่มาก	บ้านบึงบอน	บึงที่มีต้นบอนขึ้น อยู่มาก			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านไกรใน				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
14	บ้านแปลงไ้กู่	หนองน้ำของ ควายป่าเขาด้วน ที่ชาวบ้านเรียกว่า ไ้กู่	บ้านแปลงกู	หนองน้ำของควาย ป่าเขาด้วน ที่ ชาวบ้านเรียกว่าไ้กู่		ตัดคำกลาง (ตัดคำว่า ไ้ เพื่อให้เป็นชื่อที่ ไพเราะสุภาพ)	
15	บ้านหนองแบก ไ้	หมู่บ้านที่อยู่ทาง ทิศใต้ของ บ้านหนองตะแบก	บ้านหนอง ตะแบกไ้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศ ใต้ของบ้านหนอง ตะแบก		เพิ่มเสียงพยงค์ ที่ 2 (ตะ)	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลบ้านไทรกลาง		ความหมาย	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้		การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านทุ่งปู่กอง	หมู่บ้านที่ตากอง กับยายทุ่งเป็นผู้ บุกเบิกตั้ง หมู่บ้าน	บ้านใน	หมู่บ้านที่อยู่ในทุ่ง นา ห่างจากบ้าน กลางออกไป		เปลี่ยนคำทั้งหมด	
2	บ้านกลาง	หมู่บ้านที่อยู่จุด ศูนย์กลางของ ตำบลไทรกลาง	บ้านกลาง	หมู่บ้านที่อยู่จุด ศูนย์กลางของตำบล ไทรกลาง			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านไกรกลาง					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านดอนสัก	พื้นที่สูงน้ำไม่ท่วม เป็นที่ ที่มี การปลูกต้นสัก เป็นจำนวนมาก	บ้านดอนสัก	พื้นที่สูงน้ำไม่ท่วม เป็นที่ ที่มีการปลูก ต้นสักเป็นจำนวน มาก			
4	บ้านคลองเหมือง ช้าง	ลำคลอง ที่เป็น ที่อาศัยของช้าง ป่า	บ้านแปง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจาก บ้านแปง จังหวัดสิงห์บุรี		เปลี่ยนคำทั้งหมด	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านไกรกลาง					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านหนอง อีหม้อทอง	หนองน้ำที่มีหม้อ ทองคำเป็น ภาชนะตักน้ำ	บ้านหนองอีม้อ	หนองน้ำที่มีหม้อ ทองคำเป็นภาชนะ ตักน้ำ		เปลี่ยนคำหลัง เพื่อให้เป็นชื่อที่ ไพเราะสุภาพ จาก อีหม้อทอง เป็น อีม้อ	
6	บ้านป่าม่วง	หมู่บ้านที่มีต้น มะม่วงขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	บ้านป่ามะม่วง	หมู่บ้านที่มีต้น มะม่วงขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	เพิ่มเสียงพยางค์ กลาง (มะ)		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านไกรกลาง					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านคองวังทอง	ลำคลองที่มีเรือ พ่อค้าชาวจีน ล่องและจม หายไปพร้อมข้าว ของเงินทอง จำนวนมาก	บ้านคองวังทอง	ลำคลองที่มีเรือ พ่อค้าชาวจีน ล่อง และจมหายไป พร้อมข้าวของเงิน ทองจำนวนมาก	เพิ่มเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ต จาก คอง เป็น คลอง		
9	บ้านคองท้ายวัง	ลำคลองที่อยู่ท้าย ห้วยน้ำ	บ้านคองท้ายวัง	ลำคลองที่อยู่ท้าย ห้วยน้ำ	เพิ่มเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ต จาก คอง เป็น คลอง		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลไกรนอก			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านวัดโบสถ์	วัดที่มีโบสถ์เก่าแก่ สมัยสุโขทัย	บ้านวัดโบสถ์	วัดที่มีโบสถ์เก่าแก่ สมัยสุโขทัย			
2	บ้านเกาะ	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่ นอกสุด ไกลจาก เมืองสุโขทัยและ อยู่ติดเขตเมือง พิษณุโลก	บ้านไกรนอก	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่ นอกสุดไกลจาก เมืองสุโขทัยและ อยู่ติดเขตเมือง พิษณุโลก		เปลี่ยนคำทั้งหมด	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ไกรนอก		ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านไถ่	หมู่บ้านที่อยู่ใน พื้นที่ทำไร่และอยู่ ไกลจากหมู่บ้าน อื่น	บ้านไร่	หมู่บ้านที่อยู่ใน พื้นที่ทำไร่และอยู่ ไกลจากหมู่บ้าน อื่น	ย้ายเสียง พยัญชนะ ล เป็น ร		
4	บ้านคั้งยาง	ชุมชนดั้งเดิมที่เป็น พื้นที่ ที่มีต้นยาง โบราณขึ้นอยู่มาก	บ้านไกรนอก	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่ นอกสุด ไกลจาก เมืองสุโขทัยและติด เขตเมืองพิษณุโลก		เปลี่ยนคำทั้งหมด	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลไกรนอก					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านบ่ออิฐ	หมู่บ้านที่ชาวบ้าน ทำอิฐกันมากและ เป็นแหล่งจำหน่าย อิฐ	บ้านไกรนอก	พื้นที่ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออกและอยู่ นอกสุด ไกลจาก เมืองสุโขทัยและติด เขตเมืองพิษณุโลก			เปลี่ยนคำทั้งหมด
6	บ้านป่ายาง	บริเวณที่มีต้นยาง ขึ้นมาก	บ้านป่ายาง	บริเวณที่มีต้นยาง ขึ้นมาก			
7	บ้านโป่งแค	หมู่บ้านที่มีดินโป่ง และมีต้นแคขึ้นอยู่ ตามโป่ง	บ้านโป่งแค	หมู่บ้านที่มีดินโป่ง และมีต้นแคขึ้นอยู่ ตามโป่ง			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลไกรนอก					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านวังสูง	ห้วงน้ำที่มีกอไผ่ สูงใหญ่ขึ้นอยู่ ทั่วไปตามตลิ่ง	บ้านวังไผ่สูง	ห้วงน้ำที่มีกอไผ่สูง ใหญ่ขึ้นอยู่ทั่วไป ตามตลิ่ง		เดิมคำกลาง	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลป่าแฝก				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านตะวันตก	หมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยู่ทางทิศ ตะวันตก	บ้านป่าแฝก	บริเวณที่มีหญ้าแฝก ขึ้นมาก		เปลี่ยนคำทั้งหมด	
2	บ้านตะวันออก	หมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยู่ทางทิศ ตะวันออก คน โบราณเรียกว่า ทิศตะวันออก	บ้านป่าแฝก	บริเวณที่มีหญ้าแฝก ขึ้นมาก		เปลี่ยนคำทั้งหมด	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลป่าแฝก		ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านเด่นหญ้าก่อน	หมู่บ้านที่อยู่ใน พื้นที่เป็นลานกว้าง มีหญ้าก่อนขึ้นอยู่ เต็มลาน	บ้านวัดใหม่ไทย บำรุง	วัดที่สร้างขึ้นใหม่ และบำรุงรักษาโดย คนไทย		เปลี่ยนคำทั้งหมด	
4	บ้านหนองเต่า	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวน มาก	บ้านหนองเต่า	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวนมาก			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลป่าแฝก			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านดงม่วง	บริเวณที่มีต้น มะม่วงขึ้นอยู่ หนาแน่น	บ้านดงม่วง	บริเวณที่มีต้น มะม่วงขึ้นอยู่ หนาแน่น			
6	บ้านข่อยสองนาง	หมู่บ้านที่มีต้นข่อย ขึ้นอยู่คู่กัน	บ้านข่อยสองนาง	หมู่บ้านที่มีต้นข่อย ขึ้นอยู่คู่กัน			
7	บ้านหนองเต่า	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวน มาก	บ้านหนองเต่า	หนองน้ำที่มีเต่า อาศัยอยู่จำนวนมาก			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลป่าแฝก					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านไผ่วงฆ้อง	ไผ่ที่มีลำอม้วน เป็นวงลักษณะ คล้ายวงฆ้อง	บ้านไผ่วงฆ้อง	ไผ่ที่มีลำอม้วนเป็น วงลักษณะคล้ายวง ฆ้อง			
9	บ้านเสาหิน	วัดที่มีเสาขนาด ใหญ่สร้างด้วยหิน	บ้านเสาหิน	วัดที่มีเสาขนาด ใหญ่สร้างด้วยหิน			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ตำบลบ้านกร่าง			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทาง ทิศใต้ของวัดบ้าน กร่าง	บ้านกร่าง	หมู่บ้านที่มีต้นกร่าง ขึ้นอยู่			เปลี่ยนคำทั้งหมด
2	บ้านไร่นอก	พื้นที่ ที่ชาวบ้าน กร่าง หมู่ที่ 1 มา ทำไร่ทำนา เป็น พื้นที่อยู่นอกเขต ห่างไกลหมู่บ้าน ออกไป	บ้านไร่	พื้นที่ ที่ชาวบ้าน กร่าง หมู่ที่ 1 มา ทำไร่ทำนา เป็น พื้นที่อยู่นอกเขต ห่างไกลหมู่บ้าน ออกไป			ตัดคำท้าย

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านกร่าง					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านหนองใหญ่	หนองน้ำขนาดใหญ่	บ้านหนองหญ้า ปล้อง	หนองน้ำที่มีหญ้า ปล้องขึ้นอยู่มาก		เปลี่ยนคำท้าย	
4	บ้านนาข้าวเบา	หมู่บ้านที่มีพื้นที่ ในการปลูกข้าวที่มี อายุการเก็บเกี่ยว สั้น	บ้านนาข้าวเบา	หมู่บ้านที่มีพื้นที่ใน การปลูกข้าวที่มีอายุ การเก็บเกี่ยวสั้น			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านกร่าง				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านนาต้นรัก	หมู่บ้านที่มีต้นรัก โบราณจำนวนมาก ต้นรักเป็น ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ใช้ยางจากต้นรัก มาลงเครื่องเงิน หรือการลงรัก ปักทอง	บ้านหนองเงิน	หนองน้ำที่สร้าง รายได้ให้แก่ ชาวบ้าน			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลกกแรต		ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านปึกทอง	หมู่บ้านที่มีปลัก ควายและมีต้นทอง อยู่ตามปลัก เป็น แหล่งเลี้ยงควายของ ชาวบ้าน	บ้านปรั๊กทอง	หมู่บ้านที่มีปลัก ควายและมีต้นทอง อยู่ตามปลัก เป็น แหล่งเลี้ยงควายของ ชาวบ้าน	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้า ร จาก ปึก เป็น ปรั๊ก		
2	บ้านปึกลัก	หมู่บ้านที่มีปลัก ควายและมีต้นรัก โบราณอยู่ตามปลัก เป็นแหล่งเลี้ยงควาย ของชาวบ้าน	บ้านปรั๊กรัก	หมู่บ้านที่มีปลัก ควายและมีต้นรัก โบราณอยู่ตามปลัก เป็นแหล่งเลี้ยงควาย ของชาวบ้าน	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้า ร จาก ปึก เป็น ปรั๊ก		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลกกแรต			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านป่าล้าง	บริเวณที่มีต้นรัง มาก	บ้านป่าร้าง	บริเวณที่มีต้นรัง มาก	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร		
4	บ้านกกแดด	บริเวณที่มีต้นกกต้น แรดขึ้นอยู่มาก	บ้านกกแรต	บริเวณที่มีต้นกกต้น แรดขึ้นอยู่มาก	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร		
5	บ้านคลองตะเข้	ลำคลองที่มีรูปร่าง ลักษณะคล้ายจระเข้	บ้านคลองตะเข้	ลำคลองที่มีรูปร่าง ลักษณะคล้ายจระเข้	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ล จาก คลอง เป็น คลอง		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลกกแรต					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
6	บ้านแก่งหลวง	แก่งขนาดใหญ่	บ้านแก่งหลวง	แก่งขนาดใหญ่	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ จัตวา เป็น เอก จาก แก่ง เป็น แก่ง และเอก เป็น จัตวา จาก หลวง เป็น หลวง		
7	บ้านในดง	หมู่บ้านที่อยู่ในดง	บ้านในดง	หมู่บ้านที่อยู่ในดง			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านกกแรต				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านบ่อเพา	บ่อน้ำที่ขุดลึกลงไป เพื่อใช้ในการ อุปโภคบริโภค โดยการใช้ครุผูกติด เชือกแล้วสาวน้ำ ขึ้นมาใช้	บ้านบ่อเพลา	บ่อน้ำที่ขุดลึกลงไป เพื่อใช้ในการ อุปโภคบริโภค โดยการใช้ครุผูกติด เชือกแล้วสาวน้ำ ขึ้นมาใช้	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ต จาก เพา เป็น เพลา		
9	บ้านเกาะทับผึ้ง	เกาะที่เป็นแหล่ง อาศัยของผึ้งจำนวนมาก	บ้านเกาะทับผึ้ง	เกาะที่เป็นแหล่ง อาศัยของผึ้งจำนวนมาก	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ ตรี เป็น เอก		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านกกแรต					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
10	บ้านท่าพาย	ลำคลองที่มีผีพราย อาศัยอยู่	บ้านคลองท่าพาย	ลำคลองที่มีผีพราย อาศัยอยู่		เดิมคำหน้า จาก ท่าพาย เป็น คลองท่าพาย	
11	บ้าน โลกตุ้ม	เนินดินที่มีต้นมะตูม ขึ้นอยู่จำนวนมาก	บ้าน โลกมะตูม	เนินดินที่มีต้นมะตูม ขึ้นอยู่จำนวนมาก	เดิมเสียงพยางค์ กลาง (มะ)		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านบึงคอบ	บึงที่มีรูปลักษณะ คล้ายวงแหวน	บ้านบึงครอบ	บึงที่มีรูปลักษณะ คล้ายวงแหวน	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ร จาก คอบ เป็น ครอบ		
2	บ้านใหม่ สุขเกษม	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยมีตาสุขกับยาย เสมเข้ามาอาศัยเป็น กลุ่มแรก	บ้านใหม่สุขเกษม	หมู่บ้านที่อยู่แล้วมี ความสุขความเจริญ			ความหมายย้ายที่ จากความหมายที่ หมายถึงชื่อที่ก่อตั้ง หมู่บ้าน เป็น ความหมายที่ หมายถึง ความสุข ความเจริญ ของ ผู้อยู่อาศัย

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านใหม่โพธิ์ ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง			
4	บ้านใหม่นาแถว	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ ตามทุ่งนาที่เรียงราย เป็นแถว	บ้านนาแถว	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ ตามทุ่งนาที่เรียงราย เป็นแถว		ตัดคำหน้า	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านใหม่สำราญ	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ อยู่แล้วมีความสุข ความสำราญ เป็นหมู่บ้านที่แยก มาจากบ้านใหม่โพธิ์ ทอง หมู่ 3	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง		เปลี่ยนคำหลัง	
6	บ้านใหม่ โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง	บ้านใหม่โพธิ์ทอง	หมู่บ้านที่มีถิ่นฐาน เดิมจากอำเภอโพธิ์ ทอง จังหวัด อ่างทอง			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
7	บ้านหนองโลง	หมู่บ้านที่มีต้น ตำโรงขึ้นตาม หนองน้ำ	บ้านหนองเงิน	หนองน้ำที่สร้าง รายได้ให้แก่ ชาวบ้าน		เปลี่ยนคำท้าย เพื่อความเป็น สิริมงคล	
8	บ้านจิกเอน	ต้นจิกขนาดใหญ่ เอนอยู่ริมหนองน้ำ	บ้านจิกเอน	ต้นจิกขนาดใหญ่ เอนอยู่ริมหนองน้ำ			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ตำบลดงเคือย			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
		ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านโพธิ์หอม	เดิมนั้นมีต้นโพธิ์ หอมล้อมวัดอยู่ หลายต้น สันนิษฐานว่าเดิมนั้น ชื่อว่าวัดโพธิ์หอม ตามลักษณะ ของต้นโพธิ์ที่หอม ล้อมวัดอยู่	บ้านดงเคือย	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มากบริเวณที่มีต้น เคือยขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก		เปลี่ยนคำ ทั้งหมด	
2	บ้านดงเคือย	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มาก	บ้านดงเคือย	บริเวณที่มีต้นเคือย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มาก			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู ที่	ตำบลดงเคื่อย			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านดงเคื่อย	บริเวณที่มีต้นเคื่อย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มากบริเวณที่มีต้น เคื่อยขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	บ้านดงเคื่อย	บริเวณที่มีต้นเคื่อย ขึ้นอยู่เป็นจำนวน มากบริเวณที่มีต้น เคื่อยขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก			
4	บ้านดงยาง	บริเวณที่มีต้นยาง ใหญ่ขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก	บ้านดงยาง	บริเวณที่มีต้นยาง ใหญ่ขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลคงเคือย					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
5	บ้านยางแดน	หมู่บ้านที่มีต้นยาง ใหญ่เป็นเขตแดน	บ้านยางแดน	หมู่บ้านที่มีต้นยาง ใหญ่เป็นเขตแดน			
6	บ้านวังตือ	ห้วงน้ำที่มีต้นสะตือ ใหญ่ขึ้นอยู่ริมน้ำ หลายต้น	บ้านวังสะตือ	ห้วงน้ำที่มีต้นสะตือ ใหญ่ขึ้นอยู่ริมน้ำ หลายต้น	เพิ่มเสียงพยางค์ กลาง (สะ)		
7	บ้านดอนสำโรง	เนินดินที่มีต้น สำโรงใหญ่ขึ้นอยู่ มาก	บ้านดอนสำโรง	เนินดินที่มีต้น สำโรงใหญ่ขึ้นอยู่ มาก	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลดงเตื่อย				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง			
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านขามวน	หมู่บ้านที่มีต้นขาม ใหญ่จำนวนมาก	บ้านขามวน	หมู่บ้านที่มีต้นขาม ใหญ่จำนวนมาก			
9	บ้านวังอีไซ	พื้นที่ทำการประมง โดยการดักไซ	บ้านวังศรีไพร	พื้นที่ทำการประมง โดยการดักไซ		เปลี่ยนคำท้าย จากคำว่า อีไซ เป็น ศรีไพร เพื่อให้เป็นคำที่ ไพเราะสุภาพ	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลคงเค็ด้อย					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
10	บ้านเนินกอก	เนินดินสูงมีต้น มะกอกใหญ่ขึ้นอยู่	บ้านเนินมะกอก	เนินดินสูงมีต้น มะกอกใหญ่ขึ้นอยู่	เพิ่มเสียงพยางค์ กลาง (มะ)		
11	บ้านคลองขายนี	ลำคลองที่ขายนีสะ ที่นาให้ขุดคลอง	บ้านคลองขายนี	ลำคลองที่ขายนีสะ ที่นาให้ขุดคลอง	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ล จาก คง เป็น คลอง		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ตำบลท่าฉนวน				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านท่าฉนวน	ทำน้ำที่มีต้นฉนวน ขึ้นอยู่ตามทำน้ำ	บ้านท่าฉนวน	ทำน้ำที่มีต้นฉนวน ขึ้นอยู่ตามทำน้ำ			
2	บ้านหนองบัว	หมู่บ้านที่มีบึงบัว อยู่กลางหมู่บ้าน	บ้านหนองบัว	หมู่บ้านที่มีบึงบัว อยู่กลางหมู่บ้าน			
3	บ้านทางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้าย ตลาด	บ้านทางตลาด	หมู่บ้านที่อยู่ท้าย ตลาด			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลท่าฉนวน					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
4	บ้านข่อมตาล	บริเวณที่มีต้นตาล ขึ้นอยู่มาก	บ้านข่อมตาล	บริเวณที่มีต้นตาล ขึ้นอยู่มาก			
5	บ้านน้ำเหลือง	หมู่บ้านที่มีแม่น้ำสี เหลืองเป็นจนที่ แม่น้ำขมและน้ำจาก เขาหลวงไหลมาชน กัน	บ้านน้ำเรือง	หมู่บ้านที่มีแม่น้ำสี เหลืองเป็นจนที่ แม่น้ำขมและน้ำจาก เขาหลวงไหลมาชน กัน		เปลี่ยนคำท้าย เพราะเกิดการ เทียบเสียงผิด เนื่องจากภาษา ถิ่นสุโขทัยนั้น น้ำเหลือง ออก เสียงเป็น น้ำเหลือง บ้านน้ำเหลือง	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลท่าฉนวน					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
						จึงเสียงเพี้ยน เป็น บ้านน้ำ เรือ เพื่อให้ ออกเสียงง่ายขึ้น	
6	บ้านวังอ้ายขวาก	ห้วงน้ำที่มีต้นขวาก ขึ้นอยู่ตามตลิ่ง	บ้านวังอ้ายขวาก	ห้วงน้ำที่มีต้นขวาก ขึ้นอยู่ตามตลิ่ง			
7	บ้านหนอง แม่ลอน	หมู่บ้านที่ตั้งชื่อตาม เจ้าของหนองน้ำ ชื่อว่า นางลอน	บ้านหนองแม่ลอน	หมู่บ้านที่ตั้งชื่อตาม เจ้าของ หนองน้ำชื่อว่า นางลอน			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลท่าฉนวน					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
8	บ้านคลองยาง	ลำคลองที่มีต้นยาง ใหญ่ขึ้นอยู่ตามลำ คลองมากมาย	บ้านคลองยาง	ลำคลองที่มีต้นยาง ใหญ่ขึ้นอยู่ตามลำ คลองมากมาย	เดิมเสียงพยัญชนะ ควบกล้ำ ฏ จาก กอ เป็น คลอง		
9	บ้านเหนือ	หมู่บ้านที่มีแม่น้ำสี เหลืองเป็นจนที่ แม่น้ำยมและน้ำจาก เขาหลวง ไหลมาพบกัน	บ้านเหนือ	หมู่บ้านที่มีแม่น้ำ สีเหลืองเป็นจนที่ แม่น้ำยมและน้ำจาก เขาหลวงไหลมา พบกัน	ย้ายเสียงวรรณยุกต์ เอก เป็น จัตวา		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลท่าฉนวน					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
11	บ้านหลายโป แดง	หมู่บ้านที่มีต้นโป แดงขึ้นเป็นทิวยาว ตาม ลำคลอง	บ้านหลายโปแดง	หมู่บ้านที่มีต้นโป แดงขึ้นเป็นทิวยาว ตามลำคลอง			
12	บ้านน้ำเหลียง เหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศ เหนือของบ้านน้ำ เรือง	บ้านน้ำเรืองเหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศ เหนือของบ้านน้ำ เรือง		เปลี่ยนคำกลาง เพื่อให้ออกเสียง ง่ายขึ้น	

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

		ตำบลหนองคู			ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
1	บ้านหนองคู	หนองน้ำที่มีดิน มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด	บ้านหนองคู	หนองน้ำที่มีดิน มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด			
2	บ้านหนองคู	หนองน้ำที่มีดิน มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด	บ้านหนองคู	หนองน้ำที่มีดิน มะตุมขึ้นอยู่ริม หนองและอยู่ใน พื้นที่ของวัด			

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

หมู่ ที่	ตำบลหนองตุม				ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
3	บ้านเกาะนอก	เกาะที่มีทุ่งนาและ แหล่งน้ำล้อมรอบ อยู่ห่างไกลจาก หมู่บ้านอื่น	บ้านเกาะนอก	เกาะที่มีทุ่งนาและ แหล่งน้ำล้อมรอบ อยู่ห่างไกลจาก หมู่บ้านอื่น			
4	บ้านลงนาก	ห้วงน้ำที่มีนาก ชุกชุม	บ้านวังนาก	ห้วงน้ำที่มีนาก ชุกชุม		- เปลี่ยนคำหน้า - เปลี่ยนตัว สะกด	
5	บ้านหนองจอบ	หนองน้ำที่สร้างขึ้น โดยการใช้จอบขุด	บ้านหนองกระ จอบ	หนองน้ำที่สร้างขึ้น โดยการใช้จอบขุด	เดิมเสียง พยางค์กลาง (กระ)		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบลหนองตุม					ลักษณะการเปลี่ยนแปลง		
หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้านที่ ชาวบ้านเรียก	ความหมาย	ชื่อหมู่บ้านที่ กระทรวง มหาดไทยใช้	ความหมาย	การเปลี่ยนแปลง ด้านเสียง	การเปลี่ยนแปลง ด้านคำ	การเปลี่ยนแปลง ด้านความหมาย
6	บ้านทุ่งนา	หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ กลางทุ่งนา มีเนื้อที่ กว้าง ชาวบ้านสร้าง กระท่อม เฝิงที่พัก ชั่วคราวในฤดูกาล ทำนา	บ้านครุสมอ	ต้นสมอเรียงราย อยู่กลางทุ่งนา		เปลี่ยนคำ ทั้งหมด	
7	บ้านหนองโหนด	หนองน้ำที่มีต้น โหนดขึ้นอยู่มาก	บ้านหนองโหนด	หนองน้ำที่มีต้น โหนดขึ้นอยู่มาก	เดิมเสียงพยางค์ กลาง (สะ)		
8	บ้านเจริญสุข (จะ-ลิน-สุก)	หมู่บ้านที่อยู่แล้วมี ความสุขความเจริญ	บ้านเจริญสุข	หมู่บ้านที่อยู่แล้วมี ความสุขความเจริญ	ย้ายเสียงพยัญชนะ ล เป็น ร		

ภาคผนวก ฅ
รายละเอียดผู้บอกข้อมูล

ตารางผนวกที่ 5 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้บอกข้อมูล

ลำดับ ที่	ชื่อ – สกุล ผู้บอกภาษา	อายุ	วัน/เดือน/ปี เกิด	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	บ้านเลขที่/หมู่ที่/ ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	ผู้บอกข้อมูลในพื้นที่
1	นายหอม เสือมี (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5)	54	พ.ศ.2496	-	พุทธ	ทำนา	242/1 หมู่ 5 บ้านหนองกระ จอบ ตำบลหนองตุ้ม	ตำบลหนองตุ้ม
2	นางจำลอง เสือมี	54	พ.ศ.2496	-	พุทธ	ทำนา	242/1 หมู่ 5 บ้านหนองกระ จอบ ตำบลหนองตุ้ม	ตำบลหนองตุ้ม
3	นายชวน โพธิ์บุญ (กำนันตำบลหนองตุ้ม)	50	12 มี.ค. 2499	ป.6	พุทธ	ทำนา	25 หมู่ 6 บ้านครุยมอ ตำบล หนองตุ้ม	ตำบลหนองตุ้ม
4	นายณรงค์ จิตรพินิจ (กำนันตำบลท่าฉนวน)	60	พ.ศ.2490	-	พุทธ	ทำนา	1 หมู่ 11 บ้านเหล่าปอแดง ตำบลท่าฉนวน	ตำบลท่าฉนวน ตำบลหนองตุ้ม

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ผู้บอกภาษา	อายุ	วัน/เดือน/ปี เกิด	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	บ้านเลขที่/หมู่ที่/ ชื่อหมู่บ้าน/ตำบล	ผู้บอกข้อมูลในพื้นที่
5	นายอรุณ รอดสวัสดิ์ (กำนันตำบลบ้านใหม่ สุขเกษม)	50	8 ส.ค. 2500	ป.6	พุทธ	ทำนา	86/1 หมู่ 2 บ้านใหม่สุขเกษม ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม	ตำบลบ้านใหม่ สุขเกษม ตำบลกกแรต
6	นายสมคิด มั่นประสงค์ (นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล)	50	24 ม.ค. 2490	ป.4	พุทธ	ทำนา	70 หมู่ 14 บ้านแปลงกุ ตำบลไกรโน	ตำบลไกรโน
7	นายลูกคิด ไกรศรีกาจ (สมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนจังหวัด)	54	22 มิ.ย. 2494	ป.4	พุทธ	ทำนา	91/2 หมู่ 7 บ้านหนองเงิน ตำบลบ้านใหม่สุขเกษม	ตำบลกกแรต ตำบลบ้านใหม่ สุขเกษม ตำบลไกรนอก ตำบลไกรกลาง

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ – สกุล ผู้บอกภาษา	อายุ	วัน/เดือน/ปี เกิด	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	บ้านเลขที่/หมู่ที่/ชื่อ หมู่บ้าน/ตำบล	ผู้บอกข้อมูลในพื้นที่
8	นายเสงี่ยม กลิ่นลูกอินทร์ (ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลงไกรลาศ)	72	27 ธ.ค. 2477	-	พุทธ	-	77/1 หมู่ 1 บ้านกร่าง ตำบลบ้านกร่าง	ตำบลง ตำบลบ้านกร่าง
9	นางสวิง แก้วสุกเรือง	68	-	-	พุทธ	-	43 หมู่ 8 บ้านวังไผ่สูง ตำบลไทรนอก	ตำบลไทรนอก

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวปรศนี ชำรงโสตถิสกุล
วัน เดือน ปี ที่เกิด	1 มกราคม 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทศบาลเป็นจันทร์กระจ่าง สังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย